

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ORDU TÜRKÜLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Nurten LALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019- Nurten LALE

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ORDU TÜRKÜLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A REVIEW OF ORDU SONGS

Hazırlayan
Nurten LALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Nurten LALE tarafından hazırlanan “*Ordu Türküleri Üzerine Bir İnceleme*” adlı tez çalışması 18.11.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

Üye(İmza)

Doç. Dr. Ezgi Metin BASAT

Üye(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Cavit GÜZEL

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

18/11/2019

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../20..

Nurten LALE

ÖZET

ORDU TÜKÜLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS

Hazırlayan: Nurten LALE

Danışman: Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

2019- (IX-193)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Salahaddin Bekki

Doç. Dr. Ezgi Metin Basat

Dr. Öğr. Üyesi Cavit Güzel

Yapısı gereği topluma dair her şeyi içinde barındıran kültür olgusunun en önemli unsurlarından biri türkülerdir. Halk edebiyatının sözlü ürünlerinden olan türküler, belli ezgilere sahiptir ve kuşaklar arası bir köprü vazifesi görür. Toplumunu derinden etkileyen olaylar karşısında söylenen türküler, yaşayan bir gelenek olarak varlığını sürdürmektedir.

Tezimizin ilk amacı, Ordu türkülerinin metinlerini bir kaynakta toplamak ve bu sayede Türk folklor araştırmalarına katkıda bulunmak, bu anlamda bilimsel bir kaynak ortaya koymaktır.

Çalışmamızda TRT Türk Halk Müziği repertuarından ve Ordu türkülerinin bulunduğu mevcut kaynaklardan yararlanılmış, dördü uzun hava yüz elli ikisi kırık hava olmak üzere yüz elli yedi türkü tespit edilmiştir. Bu türküler edebî ve müzikal açıdan incelenerek şekil, konu, ezgi ve kullanıldıkları alanlar açısından tasnif edilmiştir.

Çalışmamız altı bölümden oluşmaktadır. Ordu'nun tarihi, coğrafi özellikleri ve kültürel durumu gibi araştırma alanı hakkında bilgiler giriş bölümünde verilmiş, böylelikle incelemenin daha anlaşılır olması sağlanmıştır. Birinci bölümde türkü kavramı ve türkünün tarihçesi üzerinde durulmuş, Ordu türkülerinin genel özelliklerine yer verilmiştir. Türküler, ikinci bölümde şekil özellikleri bakımından, üçüncü bölümde konuları bakımından, dördüncü bölümde ise kullanıldıkları alanlar bakımından tasnif edilmiştir. Beşinci bölümde Ordu türkülerinin müzikal özelliklerine verilirken altıncı ve son bölümde şekil özelliklerine göre sıralanmış türkü metinlerine yer verilmiştir.

İncelemenin son kısmında yöreye ait kelimeler sözlük çalışmasıyla verilmiş, incelemede bulunan bütün türkü isimleri alfabetik olarak sıralanmış ve dizin çalışmasıyla sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ordu, Ordu Türküleri, Ordu Halk Müziği, Salih Turhan, Taner Can.

ABSTRACT

A REVIEW OF ORDU SONGS

M.Sc. Thesis

Preparer: Nurten LALE

Advisor: Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

2019- (IX-193)

Kirsehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

Jury

Prof. Dr. Salahaddin Bekki

Doç. Dr. Ezgi Metin Basat

Dr. Öğr. Üyesi Cavit Güzel

One of the most important elements of the cultural phenomenon, which contains everything about the society, is folk songs. Folk songs, one of the oral products of folk literature, have certain tunes and serve as a bridge between generations. Folk songs sung in the face of events that deeply affect society, exist as a living tradition.

The first aim of our thesis is to collect the texts of Ordu folk songs in one source and thus to contribute to Turkish folklore researches and to present a scientific source in this sense.

In my study, one hundred and fifty seven lyrics were reached in our study through collecting lyrics of Turkish songs of Ordu region which are present in TRT Turkish Folk Music Repertory and written sources, and which were reached via source people. In this hundred and fifty-seven texts, all metered and unmetered folk song of the region of Ordu are found. These folk songs are examined in terms of their literary and musical aspects and they are classified in terms of shape, subject, melody and the areas in which they are used.

In this study consists of six chapters. Information about the research area, such as the history, geographical characteristics and cultural status of Ordu, is given in the introduction, thus making the investigation more understandable. In the first chapter, the concept of folk songs and the history of folk songs are emphasized and general features of Ordu folk songs are given. The folk songs are classified in terms of their shape characteristics in the second chapter, their subjects in the third chapter and the areas in which they are used in the fourth chapter. In the fifth chapter, the musical features of the Ordu folk songs are given, while in the sixth and last chapter the folk songs texts which are sorted according to their shape features are given.

In the last part of the study, the words of the region were given by dictionary study, all the folk songs in the study were listed in alphabetical order and presented with the index study.

Key Words: Ordu, Ordu Songs, Ordu Folk Music, Salih Turhan, Taner Can.

ÖN SÖZ

Türk kültürünün en önemli taşıyıcısı ve yansıtıcısı olan türküler, Türk halkının hissiyatını, değerlerini, yaşayışlarını en güzel şekilde özetleyen geleneğimizin güzide yapı taşlarından biridir. Türküler, icra edildikleri yörelerin kültürel özelliklerini bünyelerinde barındırır ve buna göre çeşitlenir. Bu bağlamda, Ordu yöresine ait türküler bir araya getirilerek ve birçok yönüyle incelenerek bundan sonra yapılacak değerlendirmelere bir zemin hazırlama amacı güdülmüştür. Araştırmamızda TRT THM Repertuarı ve mevcut yazılı kaynaklarda bulunan Ordu yöresine ait türküler tahlil ve tasnif edilmeye çalışılmıştır. Çalışmamız, giriş ve altı bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, araştırmamızın konusu, amacı ve yöntemi hakkında bilgiler verilirken araştırma alanına ait özelliklerin türünler üzerindeki etkisi yadsınamayacağından Ordu'nun tarihi, coğrafi özellikleri ve kültürel durumu üzerinde de durulmuştur. Birinci bölümde, türkü geleneği ve bu gelenek içerisinde Ordu türkülerinin yeri belirtilmeye çalışılmış, türkü kavramının tanımına, tarihçesine ve oluşumuna çeşitli araştırmacıların görüşleriyle birlikte yer verilmiştir. Ordu türkülerinin genel özelliklerine ve Ordu türküleri üzerine yapılan çalışmalara bu bölümde değinilmiştir. İkinci bölümde, Ordu türkülerinin şekil özellikleri üzerinde durulmuş, türküler tek tek yapı bakımından incelenmiştir. Üçüncü bölümde, Ordu türkülerinde işlenen konular ele alınmıştır. Her bir türkünün hangi konu ya da konuları işlediği tespit edilmiş ve türküler on dört başlık altında incelenmiştir. Birden fazla konuyu ihtiva eden türkülerde ağır basan konu esas alınmıştır. Dördüncü bölümde, Ordu türkülerinin söylendikleri ortam değerlendirilmiş ve Ordu türküleri düğün ve imece türküleri ile halk oyunlarında söylenen türküler başlığı altında incelenmiştir. Beşinci bölümde, Ordu türküleri müzik bilimi açısından tahlil edilmeye çalışılmıştır. Altıncı bölüm şekil açısından yaptığımız tasnifteki sıralamaya göre dizilmiş 157 türkü metninden oluşmaktadır.

Çalışmaya birlikte başladığımız sayın hocam Prof. Dr. Ensar Aslan'a, büyük bir cömertlikle yol göstericiliğimi yapan ve bilgisiyle beni aydınlatan sayın hocam Prof. Dr. Salahaddin Bekki'ye teşekkürlerimi sunuyorum. Kaynaklara ulaşmamı sağlayan Ordu Belediyesi çalışanlarına da müteşekkirim. Ayrıca çalışmalarımda büyük bir sabır ve özveriyle bana destek olan biricik eşim Murat Lale'ye de sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Kırşehir-2019

Nurten LÂLE

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
A. ARAŞTIRMA BÖLGESİ	1
B. ARAŞTIRMANIN KONUSU	3
C. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
D. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	3
BÖLÜM I	4
1. TÜRKÜ GELENEĞİ VE BU GELENEK İÇİNDE ORDU TÜRKÜLERİNİN YERİ	4
1.1. Türkünün Tanımı	4
1.2. Türkünün Tarihçesi ve Oluşumu	6
1.3. Ordu Türküleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	8
1.4. Ordu Türkülerinin Genel Özellikleri	11
BÖLÜM II	13
2. ŞEKİL ÖZELLİKLERİNE GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ	13
2.1. İkiliklerle Kurulu Türküler	18
2.1.1. Bağlantıları Olmayan İkiliklerle Kurulu Türküler	18
2.1.2. Bağlantıları Olan İkiliklerle Kurulu Türküler	18
2.2. Üçlüklerle Kurulu Türküler	19
2.2.1. Bağlantıları Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler	19
2.3. Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler	21
2.3.1. Bağlantıları Olmayan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler	21
2.3.2. Bağlantıları Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler	21
2.4. Dörtlüklerle Kurulu Türküler	23
2.4.1. Bağlantıları Olmayan Dörtlüklerle Kurulu Türküler	23

2.4.2. Bağlantıları Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler.....	24
BÖLÜM III	29
3. KONULARINA GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ.....	29
3.1. Aşk ve Sevda Türküleri.....	35
3.2. Gurbet, Ayrılık ve Hasret Türküleri.....	36
3.3. Ölüm Türküleri (Ağıtlar).....	37
3.4. Çocuk Türküleri (Ninniler)	37
3.5. Güzeller ve Güzellik Üzerine Söylenen Türküler (Güzellemeler)	38
3.5.1. İnsan Güzellemeleri.....	38
3.5.2. Şehirler ve Toprak Üzerine Söylenen Türküler.....	38
3.6. Kahramanlık (Koçaklamalar), Eşkıya Türküleri	38
3.7. Tabiat Türküleri	38
3.7.1 Hayvanlar Üzerine Söylenen Türküler.....	39
3.7.2. Bitki ve Çiçeklerle İlgili Türküler	39
3.8. Güldürücü Türküler	39
3.9. Dini ve Tasavvufi Türküler	39
3.10. Keder, Dert ve Hastalık Üzerine Söylenen Türküler.....	40
3.11. Kişiler Üzerine Söylenen Türküler	40
3.12. Asker ve Askerlik Üzerine Söylenen Türküler.....	40
3.13. Beddua Mahiyetindeki Türküler	40
3.14. Karşılıklı Söylenen Türküler.....	41
BÖLÜM IV.....	42
4. SÖYLENDİKLERİ ORTAM VE KULLANILDIKLARI YERLERE GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ	42
4.1. İş Türküleri	42
4.2. Tören Türküleri.....	42
4.2.1. Düğün Türküleri	43
4.3. Halk Oyunlarında Söylenen Türküler	43
BÖLÜM V	44
5. EZGİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ.....	44
5.1. Ordu Halk Musikisinin Genel Özellikleri	45
5.2. Ordu Yöresinde Yaygın Olarak Kullanılan Enstrümanlar	46
5.3. Ordu Türkülerinde Usul	46

5.4. Ordu Türkülerinde Makam.....	47
BÖLÜM VI.....	48
METİNLER	48
KAYNAKLAR.....	184
DİZİN.....	186
SÖZLÜK	190
ÖZ GEÇMİŞ	193

KISALTMALAR

Bkz.	:	Bakınız
Çev.	:	Çeviren
Ed.	:	Editör
Haz	:	Hazırlayan
Nr.	:	Numara
N	:	Nakarat uyak harfi
s.	:	Sayfa
THM	:	Türk Halk Müziği
TRT	:	Türkiye Radyo Televizyon
U.H.	:	Uzun Hava
vb.	:	Ve benzeri
vs.	:	Vesaire
Yty	:	Yayım Tarihi Yok

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMA BÖLGESİ

Ordu Tarihi: Ordu ilinin bugünkü topraklarında yerleşim M.Ö. 7. yy'a kadar uzanmaktadır. İlk yerleşim bugün Bozukkale adıyla anılan yere kurulmuş olan Kotyora'dır. Tarih boyunca Ordu'nun da içinde bulunduğu Orta ve Doğu Karadeniz Bölgelerine Kimmerler, Miletliler, Persler, Makedonyalılar hâkim olmuşlardır. Ardından yörede M.Ö. 280-M.S. 63 arasında Pontus Devleti varlığını sürdürmüştür. Bu devlet de Roma İmparatorluğu tarafından ortadan kaldırılmıştır. Yunan tarihçisi Ksenophon'un, "Onbinlerin Dönüşü" adlı eserine göre de Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde M.Ö. 400 yılında, Kolhlar, Driller, Mossinoikler, Halipler ve Tibarenler gibi Yunan asıllı olmayan kavimler yaşamaktaydı. Türklerin Ordu'ya gelişlerine kadar (14. Yüzyıl) yörede, Roma ve daha sonra da Trabzon Rum Devleti (1204-1461) hâkimiyet kurmuştur (Yediyıldız, 1984-Çebi, 2000).

Türklerin bölgeye gelmesi 14. yüzyıla tekabül etmektedir. Hacı Emir Beyliğinin başında olan Süleyman Bey'in Giresun'u zapt etmesiyle bölgeye Çepni, Döğer, Eymir, Karkın, Alan-Yutlu, Bayındır, İğdir gibi Oğuz boyları yerleşmiştir. Ardından aynı Beylik Ordu topraklarını da fethetmiştir. Hacı Emir Beyliği Alevi olduğundan buraya Nefs-i Alevi bi-ism-i Ordu adını vermişlerdir. Hacı Emir Beyliği 14. Yüzyılın sonunda Yıldırım Bayezid döneminde Osmanlı'nın hâkimiyetine girmiştir. Yıldırım Bayezid bölgenin yönetimini yine Süleyman Bey'e bırakmıştır. 1402'de Ankara Savaşı kaybedilince Beylik yeniden bağımsız olmuş ancak Sultan Çelebi Mehmet tarafından kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bundan sonra Beyliğin toprakları üç kazaya ayrılmıştır. Bolaman ırmağının batısı Canik Sancağı, Bolaman ırmağı ile Batlama ırmağı arası Vilayet-i Bayramlı Me'a İskefsir ve Milas, Batlama ırmağının doğusu ise Vilayet-i Çepni adlarıyla anılmaya başlamıştır. 1642-43 yıllarında düzenlenen avarız defterlerine göre merkezi bucak Ordu-yı Bayramlı kazası oluşturulmuştur. Aynı tarihte yapılan mülki düzenlemeyle Milas (Mesudiye), Akköy (Bulancak), Ebulhayr (Gülyalı), Ulubeğ, Yakupbeğderbendi (Perşembe), Bolaman, Çamaş, Aybasdı, Habsamana (Gölköy) ve İskefsir (Reşadiye) bağımsız kazaya dönüştürülmüşlerdir. Ordu adına daha sonraki yüzyıllarda belgelerde rastlanmaktadır. Ordu ve Giresun'un bugünkü anlamda il olmaları 1920 yılında mecliste kabul edilmiş ve 1921 yılında yürürlüğe girmiştir. (Eriş, 2012: 101-111)

Ordu Büyükşehir Belediyesi, 6 Aralık 2012 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 6360 Sayılı Kanun'a göre kurulmuş ve ilin bütün sınırları Ordu Büyükşehir Belediyesi sınırlarına dâhil edilmiştir.

Coğrafi Konumu: Ordu; kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Giresun, batısında Samsun, güneyinde Sivas ve Tokat illeriyle çevrilidir. Ordu ili Kelkit vadisinin kenarında dik yamaçlarla yükselen dağların dorukları ile Karadeniz kıyıları arasında yer almaktadır. İl toprakları ovalardan oluşan dar bir kıyı şeridi ile hemen gerisinde yükselen Kuzey Anadolu Dağlarının kıyı sıralarını kapsar. Akarsu vadileri ile derin biçimde parçalanan bu dağlık alanın yüksekliği kuzeyden güneye doğru gittikçe artar. İlin doğu ve güneydoğu kesimini Giresun Dağlarının batı uzantıları, güney ve batı kesimini de Canik Dağları engebelendirmektedir. “Ordu il olduktan sonra Cumhuriyet Dönemi’nde çok fazla değişikliğe uğramamıştır. Zaman içerisinde gelişen yerleşim merkezleri nüfus durumuna göre ilçe yapılmıştır. Bugün merkezle beraber 19 ilçesi, 67 beldesi bulunmaktadır. Köy sayısı ise 509’dur (Demir, 2001: 38).

Karadeniz Bölgesinin doğal güzelliklerini barındıran Ordu ilinin ilçeleri: Akkuş, Aybastı, Çamaş, Çatalpınar, Çaybaşı, Fatsa, Gököy, Gülyalı, Gürgentepe, İkizce, Kabadüz, Kabataş, Korgan, Kumru, Mesudiye, Perşembe, Ulubey ve Ünye’dir. Fakat Ordu şehri günümüzde büyükşehir belediyesi olmuştur ve şehrin ilçeleri arasına merkez ilçe konumundaki ‘Altınordu’ ilçesi de katılmıştır.

Kültürel Durumu: Ordu ili ve buraya bağlı yerleşim yerlerindeki kültürler genellikle civar illerin kültürlerinden etkilenmekle birlikte, sosyal etkileşimlerden dolayı (evlenmeler, göçler, alışverişler, vb.) kozmopolit bir yapı içerisine girmiştir.

Ordu halkı eski çağlardan beri denizle iç içe olmuştur. Bunu sonucunda denizle ilgili yapılan kültürel etkinlikler kendini göstermektedir. “*Mayıs Yedisi*” adı verilen ve 20 Mayıs tarihine denk gelen günde tüm Doğu Karadeniz’le birlikte Ordu’da da gerçekleşen şenlikler buna örnektir. Bu günün kutsal olduğuna ve tüm dilek ve arzuların kabul olacağına inanılır. Tekneler ve motorlar süslenir. Denizin yedi dalgasından bir kaba su alınır ve çocuklar yıkanır, sebzelere dökülür. Bu suyun şifalı olduğu düşünülerek denize giren hasta ve yaralıların iyileşeceğine inanılır (Eriş, 2012: 18).

Kotyora, Yason Burnu, Cıngırt antik yerleşkesi, Meletios Kalesi, Ecelli antik yerleşkesi, Bolaman Kalesi başlıca tarihi yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Turizm açısından da önem arz etmektedir.

Sahilden uzak yerlerde, iç kesimlerde yükselter başladığından yaylacılık kültürü bu kesimlerde oldukça yaygındır. Çambaşı Yaylası, Perşembe Yaylası gerek hayvancılık için uygunluğu gerekse görsel zenginliği açısından yörenin en fazla ziyaretçi alan yerlerindedir.

B. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Çalışmamızın konusunu, Ordu kültürünün taşıyıcısı ve yansıtıcısı olan türküler oluşturmaktadır. Ordu türküleri, Ordu'da türkü söyleme geleneği, Ordu türküleri üzerine yapılan çalışmalar, Ordu türkülerinin ezgisel ve biçimsel özellikleri araştırmamız içerisinde yer almaktadır.

C. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmayla; Ordu türkülerinin sözel varlığı, biçimsel ve ezgisel tasniflerle, bu yönlerdeki mevcudiyetini ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitekim Ordu yöresi türküleri coğrafi ve sosyo-kültürel yapı sonucu kendi içinde çeşitlilik arz etmektedir. Genel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde Ordu yöresi türküleri; sahil kesimi, orta kesim ve yüksek ya da iç kesim olarak gruplara ayrılabilir. Ayrı ayrı değerlendirdiğimiz bu kesimlerin müzikal yapılarının oluşması sürecinde etkileşim içinde bulunduğu komşu ve yakın yörelerin etkilerinin varlığı göze çarpmaktadır. Biz de bu çalışmamızda, Ordu türkülerinin bir araya getirmeyi ve bilimsel bir metot çerçevesinde ele alınıp incelemeyi amaçladık.

D. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Yaptığımız incelemede Ordu türküleri tespit edilirken ilk olarak TRT THM Repertuarı taranmış, Ordu yöresine ait 65 türkü ele alınmıştır. Daha sonra genel anlamda türkülerle ilgili konuları kapsayan kaynaklardan bazıları incelenmiş, TRT THM Repertuarında bulunmayan türküler de belirlenerek incelemeye eklenmiştir. Bütün taramalar sonucunda ulaşılan 153 tane kırık hava ve 4 tane uzun hava metinleri bugüne kadar yapılan tasnif çalışmaları ışığı altında değerlendirilerek sınıflandırılmıştır. Bu türküler; şekil, konu, kullanıldıkları ortam ve ezgi özelliklerine göre ayrı ayrı incelenmiştir.

BÖLÜM I

1. TÜRKÜ GELENEĞİ VE BU GELENEK İÇİNDE ORDU TÜRKÜLERİNİN YERİ

1.1. Türkünün Tanımı

Türkü terimi ile ilgili geçmişten günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. Bu zamana kadar yapılan başlıca türkü tanımları şu şekildedir:

Türkü terimi Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde, “*Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume*” (Türkçe Sözlük, 1998: 1504); Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılan sözlük de ise, “*Hece vezniyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş nazım şekli*” (Örnekleriyle Türkçe Sözlük, 1996: 2952) biçiminde tanımlanmaktadır.

Türkü terimini ilk defa Ali Şir Nevâyî, Mîzânü'l- Evzân adlı eserinde şu şekilde kullanmıştır:

“O haddinden fazla beğenilen ve ruha ferahlık veren zevk u safaya düşkün kimselere faydalı ve meclisleri süsleyici bir şarkı türüdür. Şöyle ki bu türü güzel söyleyen kimseleri sultanlar himaye eder, Türkî-gûy lakabı ile meşhurdurlar. Bu da Remel-i müsemmen-i mahzûf vezninde tertip edilir”. (Bekki, 2004: 25)

Özkul Çobanoğlu türkü tanımının yanında diğer Türklerin de türküyü nasıl adlandırdıklarına yer vermiştir:

“Türk halk şiirinin en eski ve türlerinden biri olan ‘türkü’, aynı zamanda Türk müziğinde kendi içinde sistematik bir bütünlüğe sahip ezgiler topluluğunun da müzikal bir form olarak adıdır. Türkü, Divanü Lugati't Türk'te ‘ır’ ve ‘yır’ şeklinde yer alır. Azerbaycan Türkçesinde ‘mahni’, Başkurt Türkçesinde ‘halk yırı’, Kazak Türkçesinde ‘Türki’ (türik halık anı), Kırgız Türkçesinde ‘eldik ır’, Tatar Türkçesinde ‘halık cır’, Özbek Türkçesinde ‘Türki’ veya ‘halk koşigi’, Uygur Türkçesinde ‘nahşa’ veya ‘koça nahşisi’, Türkiye Türkçesinde ‘halk aydımı’ türkü karşılığı terimleri olarak adlandırılır.” (2010: 46)

Mehmet Özbek ise,

“Sözlü folklor ezgilerinin her çeşidi için en çok kullanılan terim türküdür. Türkü söylemek ruhî bir ihtiyaç olduğundan, yeryüzündeki her halk türkü (halk şarkısı mânâsında) söyler. Türkü teriminin kaynağının Türk sözcüğü olduğu bugün artık kesindir. Böylece Türkü, Türk halkının ortaklaşa yarattığı sözlü ve ezgili ürünler” (1994: 63) olduğunu dile getirir.

Mehmet Fuad Köprülü, “*milli vezin ile eski kavmî edebiyat devresinde kalmış olan an’anevi şekillerle ifade olunduğunu*” belirttiği türküyü “*Türklere mahsus bir beste ile söylenen halk şarkıları*” (1993: 293) olarak tanımlamaktadır.

Cahit Öztelli ise, “*Toplumun iç âlemini yaşatan, beşikten mezara dek bütün yaşantısını kapsayan en dikkate değer sanat verisi türküleridir.*” (1972: 10) demiştir.

Şükrü Elçin: “*Türküler, umumiyetle herkesin anlayabileceği ortak, sâde ve tabii bir dille, hece vezni ile söylenmekte ve yazılmaktadır, başlangıçta ferdî birer yaratma eseridir; zamana ve muhite bağlı olarak anonimleşirler*” (1986: 195) demiştir.

Doğan Kaya türküden şu şekilde bahsetmiştir: “*Halkın ruh halini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı olayları yansıtan; hece ölçüsüyle ve bir veya dört mısralı bentlere çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle, söylenen; manzum ve ezgili anonim ürünlere verilen ad*” şeklinde yapar (2010: 733).

Salahaddin Bekki türküyü şu şekilde tanımlamaktadır:

“*Diğer halk şiiri türlerinden ezgisi ile ayrılan, millî nazım ölçüsü hece ile vücuda getirilen, bentlerdeki dize sayısı iki ilâ dört arasında, bağlantılarındaki dize sayısı genellikle bir ilâ beş ve daha çok sayıda olabilen, halkın durum, fikir ve hissiyatını tüm yönleriyle işleyen Türklere mahsus anonim ürünlere türkü denir.*” (2004: 26-27).

Ali Yakıcı ise şu tanımlı yapmıştır:

“*Duygu, düşünce, hayal ve birey ya da toplum olarak doğumdan ölüme kadar yaşanan, insan ve toplumda iz bırakan bütün olayları dile getiren, sevinçli ya da üzüntülü zamanlardaki coşku ve heyecanı yansıtan, kaynakları genellikle ozan, türkü yakıcı ve söyleyicisi kişilerden oluşan, hangi edebiyat şubesine ait ya da hangi biçim ve türde ortaya çıkmış olursa olsun halka mal edilerek anonimleşen, şölende, düğünde, toplantıda ve her türlü icra ortamında dillerden düşürülmeyen, icracısı, icra ortamı ve konusuna göre kendine has bir ezgiyle söylenen manzum ürünlere türkü denir.*” (2007: 44)

Türkü kelimesinin kökeni hakkında birbirine benzer görüşler öne sürülmüştür. Bu görüşler Arapçadaki “î” ekinin zamanla dönüşerek “türkî” sözcüğünün “türkü” haline geldiği noktasında birleşir.

“*Türkü, Türkçe söylenen şiir anlamına gelmektedir. Bu kelimenin, ‘Türkî’ kelimesinden geldiği yaygın bir görüştür. Bu görüşe göre Türk kelimesine Arapça ‘î’ ilgi*

ekin'in getirilmesiyle 'Türki' ortaya çıkmıştır. Türklere has anlamında kullanılan bu kelime zamanla 'Türkü'ye dönüşmüştür." (Kaya, 1999: 131)

Osmanlıca - Türkçe Lügat'te türkü kelimesi 'Türki' olarak geçmekte ve Türk'e mensup, Türk'le ilgili olarak izah edilmektedir. (Devellioğlu, 1997: 1115)

Özkul Çobanoğlu sözcüğün kökeni hakkında: "Bugün 'türkü' olarak söyleyip yazdığımız bu kelime, yaygın olarak bilindiği gibi, eski cönk ve mecmualarda 'türkiy' şeklinde dar ünlüyle söylenmekte ve yazılmaktadır. Bizim kanaatimize göre 'türkiy'in daha önceki formu 'Türk ezgileri' veya 'havalari' anlamında 'türk küy' olmalıdır. Ancak arka arkaya gelen 'kk' sesleri 'y' sesinin daraltıcı tesirleriyle bitişerek 'önce türkiy'e, daha sonra da 'türki'ye dönüşmüştür." demiştir. (2010: 47)

Biz de bu açıklamalar ışığında türkü hakkında şöyle bir tanım yapabiliriz:

İnsanları manevi yönden etkilemiş bir olay, olgu, kişi ya da nesne üzerine içten gelerek söylenmiş, ilk söyleyeni unutulup nesilden nesile aktarılmış, hissettirdiği duyguya göre bentlere ayrılmış ve ezgiler edinmiş, hece uyumu olan, Türk halkının hissiyatını, değerlerini ve yaşayışını özetleyen manzum anonim ürünlere türkü denir.

1.2. Türkünün Tarihçesi ve Oluşumu

Türkünün tarihi ve oluşumu ile ilgili yapılan araştırmalarda öne çıkan görüşler ise şu şekildedir.

Mahmut Ragıp Gazimihal, "Köprülüzâde Mehmed Fuad Bey'in tetkikleri, Asyalı cetlerimiz kurtların uluması gibi titrek bir sesle türkü söylediklerini, içtimâî teşkilata uygun musıkî nevileri bulunduğunu, 'kopuz'un o zamanki halk musikişinaslarının millî sazı olduğu meydana çıkarmıştır." demiştir. (2006: 35-36)

Salahaddin Bekki ise, "Türkünün, bir başka deyişle Türk Halk Musikisi'nin ortaya çıkışı çok eski tarihlere dayanmaktadır. Türk Halk Musikisi'nin tarihî gelişimini ortaya koymak bir anlamda Türk şiirinin tarihî seyrinin izlerini sürmek demektir." demiştir. (2004: 27)

Reşit Rahmeti Arat, Eski Türk Şiiri adlı kitabında şiir ve şiir sanatına ilişkin kavramları şu şekilde sıralamıştır: "Koşuk: Bugün elde mevcut mahdut malzemeye göre, nazım, manzûme, manzûm parça ve şiir mefhumunun ifâdesi için, daha çok koşuk (koş-u-k) tabirinin kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. M. Fuad Köprülü ise koşuk ile koşmayı eş tutarak koşuğu şiir, recz, kaside manâlarında kullanılan bir kelime olarak değerlendirir. L.

Sami Akalın ise koşuğ'u İslâmlıktan önceki Türk şiirinin yiğitlik, aşk ve tabiat temaları üzerine söylenmiş şiirlerin genel adı olarak tanımlamaktadır.

1. *Kojan: Altay Türkçesi'nde kojon olarak geçen kelime, şarkı, türkü anlamına gelmektedir.*
2. *Koşma: Manâ bakımından koşuğ'un müteradifi olarak kabul edilebilen koşma nispeten yeni bir şekil olup, cüz'i değişiklikler ile bugünkü şivelerde yer almaktadır. Oyun havası, oyun türküsü; nazmetme ve nazım manâlarına gelmektedir.*
3. *Taşkut: Bu tâbir de, koşuk gibi, ayrı bir neviden ziyade, umumî olarak şiir, nazım, beyit, manzûme manalarına gelmektedir.*
4. *Takmak: Takşut ile aynı kökten geldiğini düşünebileceğimiz takmak tabiri bugünkü şivelerde bulmaca, atalar sözü, türkü, şaka, nükte, türkü yarışı, şaka türküsü, masal manalarında kullanılmaktadır.*
5. *Ir, Yır: Bu tâbirin bugüne kadar muhafaza edilmiş olan her iki manâsı da "koşma, türkü düzmek, manzume yapılmak, şiir düzölmek" anlamına gelir.*
6. *Küg: Nazım, şiir, türkü, ır vb. gibi manâlara gelmektedir. Divanü Lûgati-t Türk'te köğ olarak geçen kelime aruzu, ırın ölçüsü, ırlamakta sesin yükselip alçalışı olarak izah edilir.*
7. *Şlok: Sanskritçe Sloka'dan gelen bu kelime, methiye manzûmesi, manzûm, anlamına gelmektedir.*
8. *Padak: Şiir, bir şiirin (dörtlüğün) dörtte biri, dize.*
9. *Kavi: Daha çok üslûp ile ilgili görünen bu tabire A. Von Gabain: Epos; Kunstepos, Kunstdichtung=şiir demektedir. Nesir dilinden farklı olan bu üslûp, şiir olmamakla beraber, nazımın bazı hususiyetlerini içine almaktadır. Dizdaroğlu, buna Dede Korkut'taki soylama kısımlarını örnek göstererek düz yazıyla nazım arası bir anlatım biçimi açıklamasını getirmektedir.*
10. *Baş-Başık: Sogdca Mani metinlerinde başa, bâbâh, bâşik, paşik şeklinde geçen kelime ilahî manâsına gelmektedir". (Arat, 1991: XI-XX)*

"Şiir ve şiir sanatına ilişkin yukarıda sıralanan deyim ve kavramlar içinde koşuk bir tür bildirmekte, diğerleri açık seçik bir türü ifade etmemektedir." (Bekki, 2004: 30)

Dizdaroğlu ilk türkü metni hakkında şunları demiştir:

“Anadolu Türk Edebiyatında, en eski türkü örnekleri on altıncı yüzyıldan öteye çıkmıyor. Biçim bakımından türkü olan ilk metni, Öksüz Dede vermiştir. Bentleri üçlük, kavuştakları iki dizeli olan bu parça, hece ölçüsünün sekizli kalıbıdır.” (1969: 104)

Mehmet Özbek ise şunları dile getirmiştir:

“Türküler başlangıçta bir olay üzerine yakılırlar. Bu olaylar bütün milleti ilgilendirecek kadar büyük nitelikler taşıyabileceği gibi, dar çevrelerde meydana gelen cinsten de olabilir. Aşk, gurbet, ölüm, seferberlik, tabii afetler, oymak kavgaları, eşkiya baskınları, bir kalenin düşmesi, bir vatan parçasının elden çıkması gibi sosyal olaylarla; sevda, tâlihe kızma, şahsa küsme gibi duygular türkülerin doğuş şartlarını hazırlayan sebeplerin başında gelir.” (1994: 63-64).

Yapılan araştırmalar ışığında diyebiliriz ki, türküler Türk tarihine ışık tutmuş, Türk tarihi ile türkü tarihi paralel olarak ilerlemiştir ve bunun doğal sonucu olarak türküler günümüzde varlığını korumaktadır, gelecekte de Türk’ün duygularını dile getirmeye devam edecektir.

1.3. Ordu Türküleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Ordu türküleri üzerine yapılan ilk çalışmaların 1943 yılında gerçekleştiği görülmektedir (Elçi, 1997: 29). 1937 yılından itibaren Anadolu’nun çeşitli yörelerine on altı derleme gezisi düzenleyen Muzaffer Sarısözen, 1938 yılında Ankara Devlet Konservatuarı folklor arşiv şefliğine tayin edilir ve dördüncü derleme gezisinden itibaren gezi başkanı olur (Elçi, 1997: 79). Yedinci derleme gezisini 1943 yılında Halil Bedii Yönetken ve Rıza Yetişen ile birlikte Tokat, Amasya, Samsun, Ordu, Giresun ve Trabzon bölgelerine yapmıştır. Toplamda 772 ezginin derlendiği çalışmada; Samsun, Giresun ve Ordu’da karşılama, kaşıkçı ve imece havaları derlenmiştir. (Elçi, 1997: 80) 19-24 Temmuz 1943 tarihleri arasında Ünye, Fatsa (Merkez, Ağcaalan), Ordu (Merkez, Boladlı, Keçiköy, Kaleyıka, Talip, Anaç), Perşembe, Mesudiye (Yastıra, Yukarıfallıcı, Bayraklı, Parçı, Belseki), Gököy (Merkez, Nari, Ağızlar, Könküt) bölgelerinde otuz yedi farklı kaynaktan yüz dört türkü derlenmiş ve Ankara Devlet Konservatuarı kayıtlarına geçirilmiştir. (Elçi, 1997: 255-258)

TRT Repertuarı incelendiğinde Ordu yöresine ait altmış beş türkünün ezgileriyle kayıtlara geçtiği görülmüştür. Otuz üç farklı kaynaktan derlenen bu türkülerin kayıtlara geçmesini sağlayan derlemecilerin isimleri şöyledir: Ümit Tokcan, Tuğrul Şan, Yıldız Ayhan, Sadi Yaver Ataman, Hamdi Tanses, Ahmet Sezgin, Muzaffer Sarısözen, Nurettin

Çamlıdağ, Nida Tüfekçi, Tuncer İnan, Ahmet Yamacı, Erkan Sürmen, Kemal Karasüleymenoğlu, Neriman Tüfekçi, Erdem Çalışkanel, Ali Canlı.

Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu'nun 1946 yılında TDK tarafından çıkarılan "*Kuzeydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*" adlı eserinde Ordu, Giresun, Trabzon ve Rize illerinde yaptığı derlemeler yer almaktadır. Eserin seksen dört sayfadan oluşan ilk bölümü Ordu iline ayrılmış ve masal, mani, türkü, hikâye, tekerleme gibi birçok folklor malzemesine yer verilmiştir. Kaynak kişilerin çoğunu hapishane mahkûmları oluşturmuş ve toplamda otuz beş türkü derlenmiştir.

Ordu'da, MİFAD bugünkü adıyla HAGEM tarafından gerçekleştirilen derleme çalışmaları, 6-9 Mayıs 1983 tarihinde Milli Folklor Araştırma Dairesi folklor araştırmacıları Zümrüt Nahya, İsmet Doğan, Salih Turhan, Kazım Güner ile yöreye hâkim olan araştırmacılar Reha Medin ve Tayfun Güney'den oluşan derleme ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir (Can ve Turhan, 2013: 18). Ordu (Merkez), Korgan (Yeşilalan), Kumru (Ortaca), Ünye (Göbünalcı), Akkuş (Salur), Fatsa (Merkez, Duayeri), Aybastı (Pelitözü), Gököy (Kozören), Mesudiye (Üçyol), Ulubey (Yukarı Kızılev) yörelerini dolaşan ekip önemli folklor malzemelerinin yanı sıra otuz yedi kaynak kişiden toplamda seksen üç türkü derlemişlerdir. Türküler arşiv numaraları (B1983.0065-B1983.0077) aralığındadır ve on üç bantta yer almaktadır (Yılmaz, 2015: 16).

Çetin Akdeniz, 1995 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde "*Ordu Türkülerinin Analiz Çalışması*" adlı yüksek lisans çalışması yapmıştır. Çalışmada TRT repertuvarında bulunan on dört adet Ordu türküsünün ezgisel analizi yapılmıştır.

Hamdi Tanses'in 1997 yılında Say yayıncılık tarafından basılan "*Notalarıyla Karadeniz Türküleri*" kitabında yöresi, kaynak kişi ve derleyeniyle birlikte verilmiş 6 adet Ordu türküsü yer almaktadır. Yine Hamdi Tanses tarafından yazılan ve 2004 yılında Say yayınları aracılığıyla basılan "*Halk Türküleri*" adlı kitapta on üç adet Ordu türküsüne yer vermiştir. Ayrıca bu eserde diğer kaynaklarda bulunmayan "*Sürmeli Naciye'm*", "*Yayla Yollarında Meneşeler Bitmiş*" adlı Aybastı ve Ordu yörelerine ait türküler yer almaktadır. Yazar bu eserinde "*Hekimoğlu*" türküsünün yaygın olmayan varyantına yer vermiş ve ağıtı yakanın dedesi olduğunu belirterek türkünün Fatsa değil Korgan yöresine ait olduğunu dile getirmiştir. "Ordu'nun Sokakları" türküsünün de tek dörtlükteki varyantını bu eserde bizlere sunmuştur. Ancak çalışmamızda yer verdiğimiz "*Sevdiğime Varamadım*" adlı türküyü "*Öğretmene Varamadım*" şekliyle Tokat/Reşadiye türküsü olarak vermiştir.

Sıtkı Çebi'ye ait "*Ordu Folklorundan Damlalar: Ordu Türküleri*" adlı eser Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından 2006 yılında yayımlanmıştır. Ordu'nun yöresel sanatçılarının da tanıtıldığı eserde otuz dört tanesi TRT THM repertuarında bulunan elli dört türküye yer verilmiştir. Eserde türküler ilçelere göre ayrılmış, her ilçeye ait türküler bir arada verilmiştir.

M. Ufuk Mistepe, 2010 yılında Ünye Belediyesi Kültür Yayınlar tarafından çıkardığı "*Ünye Şarkı ve Türküleri*" eserinde yöreye ait olan ürünlere yer vermiştir. Eserde otuz yedi adet Ünye yöresine ait türküye yer verilmiştir. Ayrıca eserde nota, güfte ve makamlarıyla birlikte Ünye şarkılarına yer verilmiştir.

Taner Can ve Salih Turhan tarafından hazırlanan "*Ordunun Dereleri: Ordu Türküleri*" adlı kitap 2013 yılında Ordu Belediyesi Kültür Yayınları tarafından çıkarılmıştır. Beş bölüme ayrılmış olan kitabın ilk bölümünde, *Sözlü Anonim Türküler* başlığı altında TRT Repertuarında kayıtlı altmış beş türkü dâhil Ordu merkez ve ilçelerinden derlenmiş yüz kırk yedi türküye yer verilmiştir. Eserin ikinci bölümünde *Özel Beste Türküler* başlığı altında Ordulu sanatçılara ait türküler verilirken üçüncü bölümde Ordu yöresinde derlenen uzun havalara yer verilmiş, dördüncü bölümde sözleri bulunmayan karşılama, sallama, horon ve oyun havaları notaları ile gösterilmiştir. Beşinci bölümde ise Ordulu sanatçılar yer almıştır. Eserde ayrıca bilinen türkü hikâyeleri de aktarılmıştır.

Onur Yılmaz, 2015 yılında Giresun Üniversitesindeki yüksek lisans seminer çalışmasını "*Ordu Türkülerinin Sınıflandırılması ve Motif Yapısı*" üzerine yapmıştır. Ordu'nun tarihi ve coğrafi özelliklerine, Ordu türkülerinin kaynaklarına da yer verilen çalışmada türküler yapısına, konusuna, ezgisine göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmaya dâhil olan türkülerden birer örnek verilmiştir. Ayrıca türküler motif yapısı bakımından da incelenmiştir.

Elif Güngör Akbulut, Hacettepe Üniversitesinde "*Ordu Türkülerinde Kadın Tipleri*" adıyla 2018 yılında yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Tezde türkülerin yapı, konu ve ezgi özellikleri üzerinde kısaca durulmuş, türkülerdeki kadın tipleri konusuna ağırlık verilmiştir.

Bunların dışında; Salih Turhan'ın 1992 yılında Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan "*Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri*" adlı eserinde türküler yörelerine göre notalarıyla verilmiş ve Ordu yöresine ait üç türkü eserde yer bulmuştur. Mehmet Özbek'e ait "*Folklor ve Türkülerimiz*" adlı 1994'te Ötüken Neşriyat tarafından yayımlanan eserde Ordu yöresine ait yine üç türkü yer almıştır.

1.4. Ordu Türkülerinin Genel Özellikleri

a. Ordu türkülerinde bölgeye ait bazı söyleyişler, ses değişimleri ve kelimeler vardır.

Ses değişimleri genelde, k>g, y>g, k>h, t>d şeklinde olmaktadır. Kapına>gapına, kabul>gabul, kurban>gurban gibi.

ğ ünsüzü: Genellikle k>ğ değişimiyle oluşan tonlu orta damak ünsüzüdür (Demir 2001: 79)

Bazen ölçü gereği şimdiki zaman ekinin düştüğü görülür. Gidiyor>gidiyo, istemiyorum>istemiyom gibi.

Yöre dili söyleyiş özelliği olarak –lık yapım ekinin yuvarlanarak –luk şekline dönüştüğünü görürüz. Sevdalık>sevdaluk gibi. Aybastı ağzında ı>u değişiminde Eski Anadolu Türkçesindeki yuvarlak ünlülerin devam ettirilmesi söz konusudur. İsimden isim yapma ekinin kalın düz ünlülü kelimelere –lı yerine –lu yuvarlak şekli getirilir. (Aydın, 1992: 38)

Sonu geniş seslilerle biten sözcüklere yönelme hal eki geldiğinde sondaki geniş ünlü daralır. Zurnaya>zurniye gibi.

Aybastı ağzında şimdiki zaman çekimi esnasında büyük ünlü uyumu kalın sıradan ünlülere sahip kelimelere ince ünlülü eklerin getirilmesiyle bozular. “*alıyorlardı* (alıyorlardı.)” (Aydın, 1992: 30)

-dır eki de yuvarlak haliyle karşımıza çıkar. Aktır>akdur, biçirmiş>biçdürmüş gibi.

b. Ordu türkülerinde bazı söz ve yapı bozuklukları vardır. Ancak bunlar hece eksikliği/ fazlalığı ve kafiyeye uyumsuzluğundan ibarettir. Bu tür hatalar kaynak kişilerden doğabileceği gibi derleyicilerden de kaynaklanmış olabilir.

c. Ordu türkülerinin büyük bir çoğunluğunda canım, aman, hey, oy, da gibi besteyi destekleyecek sözlere yer verilmiştir. Yine muhtemelen güftede yer almayan ama ahenk sağlayan anlamlı ya da anlamsız söz ve söz öbeklerine de yer verilmiştir: 95 numaralı “*Geminin Ambarına*” türküsündeki “*Yandım şinanay şinanay nay*” ve 96. Numaralı “*Gidiyom Gidemiyom*” türküsündeki “*Nin nin ni nin nin nin ninay*” gibi.

d. Ordu türkülerinin büyük bir çoğunluğu mani tipi dörtlüklerden kurulmuş ve yine mani tipi bağlantılarla desteklenmiştir. Bunun yanında en sık rastladığımız şekil ise üçlü bentler ve bağlantılardır. Hiç bağlantısı bulunmayan türküler de mevcuttur.

e. Çalışmamızda yer alan Ordu türkülerinin tamamının isimleri metinlerin ilk bentlerinin ilk dizelerinden oluşmuştur.

f. Ordu türkülerinden “*Şu Akkuş’un Gürgenleri*”, “*Hekimoğlu*”, “*Terekte Dari Gördüm*”, “*Yayla Yaylaya Bakar*”, “*Hatipoğlu*” adlı türküler birden fazla varyanta sahip türkülerdir.

BÖLÜM II

2. ŞEKİL ÖZELLİKLERİNE GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ

Ordu türküleri şekil bakımından çeşitlilik göstermektedir. Hecenin her kalıbıyla yazıldığı gibi dize sayısı olarak da birbirinden farklıdır. Ancak yöre türkülerinde en çok göze çarpan şekil özelliğinin mani biçimiyle oluştuğu dikkatimizi cezbetmiştir.

Kuşkusuz ki türkülerin içerikleri de şekil özelliklerini etkilemektedir. Sevda konulu türküler mani tipi yazılırken konusu ölüm ya da kahramanlık olan türkülerde hecenin uzun kalıplarının kullanıldığı ve bent sayısının fazla olduğu görülmektedir.

Türküler içten gelerek ve o anki hissiyatla söylendiğinden kesin bir sınıflandırma yapmak mümkün değildir. Biçim özellikleri bakımından araştırmacılar birçok görüş beyan etmiştir.

Türkülerde ezginin önemine değinen Dizdaroğlu türküde biçimle ilgili şunları söyler:

“Türküleri şekil, yapı ve ezgi yönünden sınırlamak zordur; çünkü çok değişik biçimde, yapıda ve ezgide türkü vardır. Halk, ezgiyle söylenen manzum parçaları türkü olarak adlandırır.” (1969: 103).

Öcal Oğuz türküde şekil ile ilgili:

“Halk şiirinde şekil, dışarıdan görülebilir özellikleri içine alır. Bu özellikler ise, şiirin kafiye örgüsü, nazım birimi, vezni ve hacmidir (1993: 19) der.

Mehmet Özbek: *“Şekil ne olursa olsun türküyü belirleyen, her şeyden evvel ezgisidir. Çünkü müzik cümlesinin, bazı türkülerde şekli zorladığı görülür.”* (1994: 69) demiştir.

Salahaddin Bekki, türkü tanımında şekil özelliğini ön plana çıkarır ve: *“hece vezniyle ortaya konan anonim halk şiirlerinden türkü’yü ele aldığımız zaman kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve hacim gibi dış unsurlar bakımından belirli bir şekilde karşılaşmamaktayız.”* (2004: 53) der.

Geçmişten günümüze kadar türkülerin şekil özelliklerini ortaya koyan birçok tasnif denemesi yapılmıştır. Biz de yapılan bu tasnif denemelerinden en önemlilerini şu şekilde aldık:

Hikmet Dizdaroglu'nun tasnifi şöyledir:

- a) *Mâni kıtalarından kurulu türküler*
- b) *Dörtlüklerle kurulu, dördüncü dizeleri kavuştak olan türküler*
- c) *Dörtlüklerle kurulu türküler*
- d) *Bentleri dörtlük kavuştağı tek dize olan türküler*
- e) *Bentleri dörtlük kavuştağı iki dize olan türküler*
- f) *Bentleri dörtlük kavuştağı üçlük olan türküler*
- g) *Bentleri de kavuştakları da dörtlük olan türküler*
- h) *Üçlüklerden kurulu türküler*
- i) *Bentleri üçlük kavuştağı tek dizeli türküler*
- j) *Bentleri üçlük kavuştakları iki dizeli türküler*
- k) *Bentleri de kavuştakları da üçlüklerle kurulu türküler*
- l) *Bentleri üçlük kavuştakları dörtlük olan türküler*
- m) *İki dizeli türküler*
- n) *Bentleri iki kavuştakları bir dizeli olanlar*
- o) *Bentleri de kavuştakları da iki dizeli türküler*
- p) *Bentleri iki kavuştakları altı dizeli olanlar (1969: 107-119)*

Nevzat Gözaydın'ın tasnifi ise şöyledir:

- I/a. *İki dizeli türküler*
- I/b. *İki dizeden oluşan, bağlantıları bir dizeli türküler*
- I/c. *İki dizeden kurulmuş bağlantısı da iki dize olan türküler*
- I/d. *İki dizeden oluşan bağlantısı üç dize olan türküler*
- I/e. *İki dizeden oluşan bağlantısı dört dize olan türküler*
- I/f. *İki dizeden oluşan bağlantısı beş dize olan türküler*
- I/g. *İki dizeden oluşan bağlantısı altı dize olan türküler*
- II/a. *Üçlüklerle kurulmuş olan türküler*
- II/b. *Üçlüklerle kurulmuş ancak bağlantısı üçüncü dize olan türküler*
- II/c. *Üçlüklerle kurulmuş bağlantısı bir dize olan türküler*
- II/d. *Üçlüklerle kurulmuş bağlantısı iki dize olan türküler*
- II/e. *Üçlüklerle kurulmuş bağlantısı üç dize olan türküler*
- II/f. *Üçlüklerle kurulmuş bağlantısı iki+dört dize olan türküler*
- II/g. *Üçlüklerle kurulmuş bağlantısı dört dize olan türküler*
- II/h. *Üçlüklerle kurulmuş bağlantısı beş dize olan türküler*
- III/a. *Dörtlüklerle kurulmuş olan türküler*
- III/b. *Mâni dörtlüklerinden kurulmuş olan türküler*
- III/c. *Dörtlüklerle kurulmuş bağlantısı bir dize olan türküler*
- III/d. *Dörtlüklerle kurulup bağlantısı bir (aynı) dize olan türküler*
- III/e. *Dörtlüklerle kurulmuş bağlantısı iki dize olan türküler*
- III/f. *Dörtlüklerle kurulmuş bağlantıları üç dize olan türküler*
- III/g. *Dörtlüklerle kurulmuş bağlantıları dört dize olan türküler*
- III/h. *Dörtlüklerle kurulmuş bağlantıları beş dize olan türküler*
- III/ı. *Dörtlüklerle kurulmuş bağlantıları altı dize olan türküler*
- IV. *Altılıklarla kurulmuş olan, bağlantısı dört dize olan türküler*
- V. *Bağlantısı başta yer alan türküler*

Ek olarak mâninin dört dizesinin ayrılması ve aralarına bağlantının girmesiyle oluşan bir türkü örneği vermiştir. (1989: 53-103)

Mehmet Özbek'in tasnifi aşağıdaki gibidir:

1. *Bentleri mâni dörtlüklerinden meydana gelen türküler.*
2. *Bentleri iki mısralı türküler*
 - a. *Bentleri iki mısralı, bağlantıları olmayan türküler*
 - b. *Bentleri iki, bağlantıları bir mısralı türküler*
 - c. *Bentleri de, bağlantıları da iki mısralı türküler*
 - d. *Bentleri iki, bağlantıları üç mısralı türküler*
 - e. *Bentleri iki, bağlantıları dört mısralı türküler*
 - f. *Bentleri iki, bağlantıları beş mısralı türküler*
 - g. *Bentleri iki, bağlantıları altı mısralı türküler*
3. *Bentleri üç mısralı türküler*
 - a. *Bentleri üç mısralı, bağlantısı olmayan türküler*
 - b. *Bentleri üç, bağlantıları bir mısralı türküler*
 - c. *Bentleri üç, bağlantıları iki mısralı türküler*
 - d. *Bentleri de, bağlantıları da üç mısralı türküler*
 - e. *Bentleri üç, bağlantıları dört mısralı türküler*
 - f. *Bentleri üç, bağlantıları beş mısralı türküler*
4. *Bentleri dört mısralı türküler*
 - a. *Kafiye örgüsü abab, cccb vb. olanlar*
 - b. *Kafiye örgüsü xaxa, bbba vb. olanlar*
 - c. *Kafiye örgüsü aaab, cccb vb. olanlar*
 - d. *Kafiye örgüsü aaax, bbbx vb. olanlar*
 - e. *Kafiye örgüsü aaba, ccdb vb. olanlar*
 - f. *Bentleri dört, bağlantıları bir mısralı türküler*
 - g. *Bentleri dört, bağlantıları iki mısralı türküler*
 - h. *Bentleri dört bağlantıları üç mısralı türküler*
 - i. *Bentleri ve bağlantıları dört mısralı türküler*
 - j. *Bentleri dört bağlantıları beş dizeli türküler*
5. *Bağlantıları her mısradan sonra tekrar edilen türküler*
6. *Bağlantısı basta olan türküler*
7. *Her bentten sonra değişik kalıpta iki ayrı bağlantısı olan türküler. (1994: 70-84)*

Türküler biçim özelliklerine göre sınıflandırıldığında Doğan Kaya'nın tasnifinin daha detaylı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Kaya kendi tasnifini vermeden önce şöyle bir açıklama getirmektedir: “Biz, önceki tasnifleri de göz önünde tutarak ve kendi tespitlerimizi de ortaya koyarak türkü tasniflerini yeniden tasnif etmek istiyoruz. En doğru tasnifin bu olduğu iddiasında değiliz ama gözden kaçan ve tespit ettiğimiz pek çok unsurun değerlendirilmesi gerekiyordu. Düşüncemiz odur ki, bundan sonraki tasnifler, pek az değişiklik gösterecek ve bizim tasnifimize birkaç ilâve maddeler şeklinde olacaktır.” (1999: 138)

Doğan Kaya'nın tasnifi ise şöyledir:

1. *Bentleri Bir Mısra Olan Türküler*
 - a. *Bağlantılar dört mısra / mâni olan türküler*
 - b. *Bağlantıları yedi mısra olan türküler*

2. *Bentleri İki Mısra Olan Türküler*
 - a. *Sadece iki mısradan oluşan türküler*
 - b. *Bağlantıları bir mısra olan türküler*
 - c. *Bağlantıları iki mısra olan türküler*
 - d. *Bağlantıları üç mısra olan türküler*
 - e. *Bağlantıları dört mısra olan türküler*
 - f. *Bağlantıları beş mısra olan türküler*
 - g. *Bağlantıları altı mısra olan türküler*
 - h. *Bağlantıları yedi mısra olan türküler*
 - i. *Bağlantıları sekiz ve daha fazla mısra olan türküler*
 - j. *Bağlantıları mısra sonlarında ve mısra aralarında olan türküler*
3. *Bentleri Üç Mısra Olan Türklüler*
 - a. *Sadece üçlüklerden ibaret olan türküler*
 - b. *Bağlantıları bir mısra olan türküler*
 - c. *Bağlantıları iki mısra olan türküler*
 - d. *Bağlantıları üç mısra olan türküler*
 - e. *Bağlantıları dört mısra olan türküler*
 - f. *Bağlantıları beş mısra olan türküler*
 - g. *Bağlantıları altı mısra olan türküler*
 - h. *Bağlantıları fazla sayıda mısralı olan türküler*
 - i. *İki bağlantılı türküler*
 - j. *Bağlantıları mısra aralarında olan türküler*
4. *Bentleri Dört Mısra Olan Türküler*
 - a. *Sadece dörtlüklerden kurulu türküler*
 - b. *Bağlantıları bir mısra olan türküler*
 - c. *Bağlantıları iki mısra olan türküler*
 - d. *Bağlantıları üç mısra olan türküler*
 - e. *Bağlantıları dört mısra olan türküler*
 - f. *Bağlantıları beş mısra olan türküler*
 - g. *Bağlantıları altı mısra olan türküler*
 - h. *Bağlantıları yedi mısra olan türküler*
 - i. *Bağlantıları sekiz ve daha fazla mısra olan türküler*
 - j. *Bağlantıları mısra aralarında olan türküler*
 - k. *İki bağlantılı türküler*
 - l. *Bağlantıları mısra sonlarında olan türküler*
5. *Karşılıklı Türküler/Atma Türküler*
 - a. *İki mısralık bentlerden ibaret atma türküler*
 - b. *Üç mısralık bentlerden ibaret atma türküler*
 - c. *Dört mısralık bentlerden ibaret atma türküler*
 - d. *Diyalog şeklinde atma türküler (1999:138-139)*

Yukarıya verdiğimiz bu tasniflerde şu yargılara varabiliriz: Mehmet Özbek, türküleri sınıflandırırken, bentleri esas almıştır. Dizdaroğlu'ndan farklı olarak bağlantısı bulunmayan, bentleri dört dizeli türküleri kafiyeye çeşitlerine göre de tasnif etmiştir. Yine, bağlantıları her dizeden sonra tekrar edilen türküler; bağlantısı başta olan türküler ve her beyitten sonra değişik kalıpta iki ayrı bağlantısı olan türküler olmak üzere üç farklı yapıda değerlendirmiştir. Nevzat Gözaydın tasnifinde bağlantı bölümlerinin altı dizeye kadar

çıkabileceğini göstermiştir. Doğan Kaya ise bent esaslı bir tasnif oluşturmuştur. Doğan Kaya, bentleri bir dizeden oluşan türkülerin olduğunu ileri sürmüştür.

Yapısına göre tasnif denemesinde en kapsamlı çalışma Salahaddin Bekki' ye aittir. Bekki, ortaya koyduğu tasnif denemesi için yaptığı açıklamada: “Burada yaptığımız bizden önce yapılan tasnifleri daha sistemli hale getirip karşımıza çıkacak muhtemel yapıları da göz önüne alarak teorik bir yaklaşım ortaya koymak olmuştur.” (2004: 77) demiştir. Biz de bu çalışmamızda diğer denemelerden daha geniş yapıya sahip olması açısından bu tasnif denemesini esas aldık. Bekki' nin tasnif denemesi ise şu şekildedir:

A. Bağlantıları olmayan türküler

1. Bağlantıları olmayan ikiliklerle kurulu türküler
2. Bağlantıları olmayan üçlüklerle kurulu türküler
3. Bağlantıları olmayan mâni kıtalarından kurulu türküler
4. Bağlantıları olmayan dörtlüklerle kurulu türküler

B. Bağlantıları olan türküler

1. Bağlantıları dize başlarında olan türküler
 - a. Bağlantıları bir dize olan türküler
 - b. Bağlantıları iki dize olan türküler
 - c. Bağlantıları üç dize olan türküler
 - d. Bağlantıları dört dize olan veya mâni kıtalarından oluşan türküler
2. Bağlantıları dize sonlarında olan türküler
 - a. Bağlantıları bir dize olan türküler
 - b. Bağlantıları iki dize olan türküler
 - c. Bağlantıları üç dize olan türküler
 - d. Bağlantıları dört dize olan veya mâni kıtalarından oluşan türküler
3. Bağlantıları dize aralarında olan türküler
 - a. Bağlantıları bir dize olan türküler
 - b. Bağlantıları iki dize olan türküler
 - c. Bağlantıları üç dize olan türküler
 - d. Bağlantıları dört dize olan veya mâni kıtalarından oluşan türküler
 - e. Bağlantıları beş ve daha fazla dizeden oluşan türküler
4. Bağlantıları dize aralarında ve dize sonlarında olan türküler
 - a. Bağlantıları bir dize olan türküler
 - b. Bağlantıları iki dize olan türküler
 - c. Bağlantıları üç dize olan türküler
 - d. Bağlantıları dört dize olan veya mâni kıtalarından oluşan türküler
 - e. Bağlantıları beş ve daha fazla dizeden oluşan türküler
5. Bağlantıları bent aralarında olan türküler
 - a. Bağlantıları bir dize olan türküler
 - b. Bağlantıları iki dize olan türküler
 - c. Bağlantıları üç dize olan türküler
 - d. Bağlantıları dört dize olan veya mâni kıtalarından oluşan türküler
 - e. Bağlantıları beş ve daha fazla dizeden oluşan türküler
6. Bağlantıları dize başlarında ve bent aralarında olan türküler
 - a. Bağlantıları bir dize olan türküler
 - b. Bağlantıları iki dize olan türküler

- c. *Bağlantıları üç dize olan türküler*
- d. *Bağlantıları dört dize olan veya mâni kıtalarından oluşan türküler*
- e. *Bağlantıları beş ve daha fazla dizeden oluşan türküler*
7. *Bağlantıları dize sonlarında ve bent aralarında olan türküler*
 - a. *Bağlantıları bir dize olan türküler*
 - b. *Bağlantıları iki dize olan türküler*
 - c. *Bağlantıları üç dize olan türküler*
 - d. *Bağlantıları dört dize olan veya mâni kıtalarından oluşan türküler*
 - e. *Bağlantıları beş ve daha fazla dizeden oluşan türküler*
8. *Yapısında kararlılık bulunmayan türküler (2004: 65-67)*

Yukarıda verdiğimiz tasnifte bentler esas alınmış, alt başlıklarında ise bağlantılar dize sayılarına göre sınıflandırılmıştır. Dolayısıyla Bekki'nin tasnifi en ayrıntılı tasnif olarak karşımıza çıkmaktadır. Türküler bentlere göre ayrıldığında; ikilik, üçlük, dörtlüklerle ve mâni kıtalarından oluşan türküler yer verilmiştir. Bağlantıları ise dize başı, dize sonu, dize arası ve bent arasında olabileceği gösterilerek ayrıntılı bir şema çıkarılmıştır.

Aşağıda yaptığımız tasnifte Ordu türkülerini metinleri, tek tek incelenmiş ve yukarıda verilen tasnife göre sıralanmıştır.

2.1. İkiliklerle Kurulu Türküler

Eski Türk şiirinin ilk şeklinin, dörtlüklerle kurulu olduğu ve bu dörtlüklerin son dizelerinin bağlantı olarak tekrarlandığı yapının bulunduğu yaygınlık kazanmış bir görüştür. Genel olarak türkülerde görülen yapı çeşitliliği dört dizeden oluşan şeklin değişikliklere uğramasıyla çıkmıştır denilebilir. Bunda türkülerin ezgisiyle okunması da etkili olmuştur. Bentleri iki dizeden oluşan türküler de dört dizelik bentlerden iki dizenin düşmesiyle oluşmuştur.

2.1.1. Bağlantıları Olmayan İkiliklerle Kurulu Türküler

İncelediğimiz metinler içerisinde 1, 2, 3, 4 ve 5 numaralı türküler bu tasnife uymaktadır. 2 ve 3 numaralı türküler birbirinin varyantı olan "Hekimoğlu" adlı türküdür. Beyit sayısı ve içeriği farklı olduğundan ayrı ayrı numaralandırdık.

2.1.2. Bağlantıları Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

Bağlantı, türkülerde ezgi ve sözleri değişmeyen kısımdır. Ancak çalışmamızda ezgisi aynı fakat sözleri farklı olan bağlantılar da görülmüştür.

2.1.2.1. Bağlantıları Dize Başlarında Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

- a) *Bağlantıları dize başlarında bir dize olan ikiliklerle kurulu türküler*

6 numaralı “*Keltepe'nin Taşları*” adlı türkü bu başlık içinde yer alır. İcra sırasında uzun ve ezgili “Ah”lar olduğu için bu başlık altında tasnif etmeyi uygun gördük.

2.1.2.2. Bağlantıları Dize Sonlarında Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Dize Sonlarında Bir Dize Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

İncelediğimiz metinler içerisinde bağlantısı dize sonlarında bir dize olan türkü örneği 7 numaralı metindir. Metinde dizeler arası hece uyumu olmadığı görülmüştür. Beyitlerin ilk dizeleri kendi aralarında, ikinci dizeleri de kendi aralarında (ikinci beyitin ikinci dizesi dışında) uyaklı ve uyumludur.

2.1.2.3. Bağlantıları Bent Aralarında Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

8, 9, 10, 11, 12 numaralı türkülerin bağlantıları bent aralarında ikiliklerle kurulmuştur. 8 numaralı türkünün ikinci bendi üç dizelidir. Ancak bu bendin son iki dizesini birbiri yerine söylenecek iki dize gibi düşündüğümüzden bu başlık altında inceledik. Uyaklanması aa NN bbb NN şeklindedir. 9, 10, 11, 12, numaralı türküler de dize sayıları farklılık göstermekle birlikte aa NN, bb NN... şeklinde uyaklanmıştır.

b) Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan ya da Mani Kıtalarından Oluşan İkiliklerle Kurulu Türküler

Elimizdeki metinler içerisinde sadece 13 numaralı türkü bu yapıdadır. Bentler kendi arasında aa, bb, cc şeklinde kafiyelidir. Bağlantıları ise mani kıtalarından oluşur.

2.2. Üçlüklerle Kurulu Türküler

Halk arasında bentleri üç dizeden oluşan türkülere üçleme adı verilir. Bu üçlükler de bağlantısı olmayan ve olan olarak ayrılır. İncelediğimiz metinler içerisinde üçlüklerle kurulu bağlantısı olmayan metin örneği yoktur.

2.2.1. Bağlantıları Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

2.2.1.1. Bağlantıları Dize Başlarında Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Dize Başlarında Bir Dize Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

14 numaralı “*Çukur Yaylasının Yolu Düz Gider*” adlı türkünün bağlantısı dize başında olup bentlerin uyaklanması aa bb cc şeklindedir. Hecenin 11’li kalıbıyla yazılmıştır.

2.2.1.2. Bağlantıları Bent Aralarında Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

Incelemelerimiz doğrultusunda yörede bağlantıları bent aralarında iki dize olan üçlüklerle kurulan türkülerin sayısının hayli fazla olduğunu görmekteyiz. 15-37 aralığındaki türküler bu tasnife dâhildir. 30, 32 ve 36 numaralı türkülerin bazı bentlerinin dört dizeden oluştuğu görülmektedir. Ancak diğer bentler üçlüklerle kurulu olduğundan bu başlık altında inceledik. Ayrıca 26 numaralı metinde bentlerin son dizesinin de tekrar edilerek bağlantı oluşturduğu görülmektedir. Türküyü edindiğimiz kaynaktan ana bente bağlı olan bu dizeyi biz de uyaklanış bakımından bağlantı beyitinden ayrı tuttuk. Metinlerin bent sayıları farklılık göstermekle birlikte uyak örgüsü aaa NN, bbb NN, ccc NN şeklinde. Ancak 32 numaralı metnin ilk benti dörtlükten oluşmuştur ve abab şeklinde uyaklanmıştır.

b) Bağlantıları Bent Aralarında Üç Dize Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

38 ve 39 numaralı türküler bağlantıları üç dize olan üçlüklerle kurulu türkülerdir. 38 numaralı türküyü bağlantı bentiyle başlanmıştır. Hecenin 8'li kalıbıyla yazılmış ve aaa NNN, bbb NNN, ccc NNN şeklinde uyaklanmıştır. 39 numaralı metin aynı şekilde uyaklanmış ve 7 hecelidir. Ancak ilk bent 8 hecedir.

c) Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan ya da Mani Kıtalarından Oluşan Üçlüklerle Kurulu Türküler

40, 41, 42 numaralı türküler bu yapıdadır. 40 ve 41 numaralı türküler aaa NNNN, bbbb NNNN, 42 numaralı türküyü ise aaa NMNM, bbb NMNM şeklinde uyaklanmıştır.

2.2.1.3. Bağlantıları Dize Sonlarında ve Bent Aralarında Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

a) Bağlantıları İki Dize Olanlar

43 numaralı türküyü bu yapıdadır. Her dizeden sonra başka bir dizinin geldiği üçlüklerle oluşmuş bir metindir. Uyak düzeni aaa NN şeklindedir. Dize sonlarındaki bağlantı dizeleri, bent arasında yer alan bağlantı dizelerinin sonuna da gelmiştir.

2.3. Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

Mani kıtalarının art arda dizilmesiyle meydana gelen türküler vardır. Türkü söyleyiciler veya kaynak kişiler genelde akıllarında bulunan mani kıtalarını bir araya getirerek bir türkü meydana getirmişlerdir.

Mani ve koşma Türk halk şiiri geleneğinin iki ana biçimidir. Diğer halk şiiri biçimleri mani ve koşmadan doğmuştur. Birbirinden bağımsız olan bu iki biçim türkülerde de ayrı ayrı değerlendirilmelidir. (Bekki: 2004, 82).

Çalışmamızda da yapı bakımından en zengin türküler mani kıtalarıyla kurulu olan türkülerdir.

2.3.1. Bağlantıları Olmayan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

Mâni kıtalarından kurulu türkülerde konu birliği olmadığı gibi kıtalar arasında kafiye bütünlüğü de yoktur. Her kıta kendi içinde aaxa, bbxb, ccxc şeklinde kafiyelidir. Akılda kalması kolay olduğundan mani kıtalarını bazen birden fazla türküde görebiliriz.

İncelememizde 44-73 numara aralığındaki türküler bağlantıları olmayan mani kıtalı türkülerdir.

2.3.2. Bağlantıları Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

2.3.2.1. Bağlantıları Dize Başlarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Dize Başlarında Bir Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

Bağlantı dizelerinin bentlerindeki dizelerden önce söylenmesiyle oluşan bir yapıdır. Diğer bir deyişle türküye bağlantı dizeleri okunarak başlanır. Kıtalar klâsik mâni şekline uygun kafiyelenirken bağlantı dizesi aynı kalıp sözler veya ünlemlerle tekrar edilir. 74, 75, 76, 77 numaralı türküler bu yapıdadır. Dize başı bağlantıları, “of”, “haydin”, “aman” gibi nida bildiren sözcüktedir. 77 numaralı türküde hem dize başında hem de dize sonunda bağlantı vardır.

2.3.2.2. Bağlantıları Dize Sonlarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Dize Sonlarında Bir Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

78-87 numara aralığındaki metinler bu yapıdadır. Türkülerde bağlantılar tek bir sözcükten oluşan nidalar olabileceği gibi birkaç sözcükten oluşmuş cümle şeklinde dizeler de olabilmektedir. Yine bağlantı dizeleri tek bir dizeden sonra tekrar edilebileceği gibi her

dizeden sonra tekrar edilenler de görülmektedir. Bağlantı dizeleri, ana bent olan mâni kıtalarının yapısını bozmamıştır.

2.3.2.3.Bağlantıları Dize Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Dize Aralarında Bir Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

88 numaralı türkü bu yapıdadır. İskeleti mâni kıtaları oluşturur. Bir dize olan bağlantı ikinci dizeden sonra gelir.

b) Bağlantıları Dize Aralarında İki Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

2.3.2.4.Bağlantıları Bent Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

89-104 numara aralığındaki türküler bu yapıdadır. Mani kıtalarının yapısı bozulmamış, bağlantı dizeleri de genellikle “*Nin nin ni nin nin niy nim*” anlamı olmayan ama ahenk katan dizelerdir.

b) Bağlantıları Bent Aralarında Üç Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

105, 106, 107 numaralı türküler bu yapıdadır. Mani kıtalarının yapısı bozulmamıştır. Bağlantı bentlerinin uyak düzeni 105, 106 numaralı metinlerde NMN şeklinde iken 107 numaralı metninde NNM şeklindedir.

c) Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan ve ya Mâni Kıtalarından Oluşan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

108-128 numara aralığındaki türküler bu yapıdadır. Mani kıtaları yapısını korumakla birlikte genellikle bağlantı dörtlükleri de mani kıtalarından oluşmaktadır. Bunun dışında aaxa NMNM şeklinde uyaklandıkları da olmuştur. 120 numaralı türkünün bağlantısı iki dörtlükten oluşmaktadır.

2.3.2.5.Bağlantıları Dize Başlarında ve Bent Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a) Bağlantıları İki Dize Olan Türküler

129 ve 130 numaralı türküler bu yapıdadır. Dize başlarında “*oy*”, “*haydi de*” gibi bağlantılardan oluşup dize aralarında kendi aralarında uyaklı iki dizeden meydana gelmişlerdir.

b) Bağlantıları Dört Dize Olan ve ya Mâni Kıtalarından Oluşan Türküler

131, 132 ve 133 numaralı türküler bu yapıdadır. 131 ve 132 numaralı türküler dize başlarına aldıkları “ah”, “yavrum” gibi bağlantı dizelerinden sonra bent aralarına da yine bir mani dörtlüğünden oluşan bağlantılar almışlardır. 133 numaralı türkünün bağlantı dörtlüğü ise hece bakımından uyum göstermez ve NNMM şeklinde uyaklanır.

2.3.2.6. Bağlantıları Dize sonlarında ve Bent Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a) Bağlantısı İki Dize Olan Türküler

Bağlantısı dize sonlarında ve bent aralarında olan türkülere örnek sadece 134 numaralı türküdür. Ayrıca türkü bağlantı beyitiyle başlamaktadır.

b) Bağlantısı Dört Dize Olan ya da Mâni Kıtalarıyla Oluşan Türküler

135-140 numara aralığındaki türküler bu yapıdadır. 137 numaralı “Ordu’nun Dereleri” adlı türkü xaxa NNMN, xaxa NNMN şeklinde uyaklanmıştır. Ancak hece ölçüsünün 7’li olması nedeniyle bu başlık altında değerlendirdik.

c) Bağlantıları Beş ve Daha Fazla Olan Türküler

141 numaralı türkü bu yapıdadır. Türkünün ana metni xaxa şeklinde uyaklanmakta ve 7 heceden oluşmaktadır.

2.4. Dörtlüklerle Kurulu Türküler

2.4.1. Bağlantıları Olmayan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

142, 143, 144 ve 145 numaralı metinler bu yapıdadır. Koşma düzeninde yazılmışlardır. İlk dörtlüklerinin uyaklanması farklılık gösterir. 142 numaralı türkü xaxa bbbc, dddc... şeklinde uyaklanmıştır. Hece sayısı 11’dir. 143 numaralı türkü abab, cccb, dddb... şeklinde uyaklanmış, hecenin 7’li kalıbıyla yazılmıştır. 144 numaralı türkü tek dörtlükten oluşmuştur. 145 numaralı türküde ise son dizeler serbesttir. aaax, bbbx uyak örgüsüdür.

2.4.2. Bağlantıları Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

2.4.2.1. Birinci Dörtlüğün Son Dizesinin Bağlantı Olarak Tekrar Edildiği Türküler

146, 147, 148, 149 ve 150 numaralı türküler bu yapıdadır. Koşma düzeninde yazılmışlardır. Son dizeler bağlantı olmuş, diğer dizeler kendi içlerinde uyaklanmışır: aaaN, bbbN...149 numaralı türkü dört bentten oluşur ve ilk dörtlüğün son dizesi bağlantı dizesinden farklıdır. Ancak iki dörtlüğün son dizeleri aynı olduğundan bu başlık altında verdik.

2.4.2.2. Bağlantıları Dize Sonlarında Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Dize Sonlarında Bir Dize Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

151 numaralı türküde dizelerden sonra son sözcük tekrarlanmış ve “canım” nidası söylenmiştir.

2.4.2.3. Bağlantıları Bent Aralarında Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

a) Bağlantıları Bent Aralarında Bir Dize Olan Türküler

152 numaralı türkü bu yapıdadır. Sefil Selimî’den derlenmiş olan deyişin uyak düzeni abab N, cccb N şeklindedir. 6+5=11’li hece ile söylenmiştir.

b) Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

153 numaralı türkü, tek dörtlük ve iki dize bağlantıdan oluşur. aaaa NN şeklinde uyaklanmışır. Dizelerindeki hece sayısı kararlılık göstermez.

c) Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan veya Mâni Kıtalarından Oluşan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

154 ve 155 numaralı türküler bu yapıdadır. 154 numaralı türkünün ana metni aaab, cccb şeklinde uyaklanmışır. 155 numaralı metinde ise bent aralarındaki bağlantı dörtlüğü dışında, dörtlüklerin son dizeleri de tekrar edilmektedir.

2.5. Yapısında Kararlılık Bulunmayan Türküler

Çalışmamızda bu başlık altında değerlendirmeyi uygun gördüğümüz iki adet türkü vardır. 156 numaralı “A Gız Sana Golluk Alayım mı?” adlı türkü erkek ve kızın karşılıklı konuşmasından oluşmaktadır. Türküde erkek kıza iki dizeyle soru sorar, kızın cevabının ardından erkek bağlantıyı söyler. Yine 157 numaralı “Yar Sana Beşik Alayım mı?” adlı

türküde de karşılıklı konuşma söz konusudur. Tek dizeye sorulan soru beş dizelik bağlantı ile cevaplanır.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Türküler bentlerden oluşur ve bu bentler dize sayısı bakımından değişiklik arz eder. Bentlerin başlarına, sonlarına ya da aralarına; bentlerdeki dizelerin başlarına sonlarına ya da aralarına türküde tekrar eden bölümler serpiştirilmiştir. Bu bölümlere bağlantı, kavuştak ya da nakarat denir. Biz TRT THM Repertuarında kullanılan bağlantı terimini kullanmayı uygun gördük. Öyleyse türküler bent ve bağlantı olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.

Türkülerin bentleri esas alındığında ortaya dört ana başlık çıkmaktadır:

1. İkiliklerden oluşan

Ordu türküleri içerisinde bu yapıya uygun olarak on üç türkü bulunur.

2. Üçlüklerden oluşan

Metinlerimiz içerisinde bu yapıda otuz adet türkü bulunmaktadır.

3. Mâni kıtalarından oluşanlar

Metinlerimiz içerisinde mâni kıtasıyla oluşturulmuş doksan sekiz türkü bulunmaktadır. Görüldüğü gibi yörede en çok mani kıtalarıyla kurulmuş türküler rastlanmaktadır. Bu da bilhassa Doğu Karadeniz’de yaygın olan “*atma türkü*”lere Ordu’da da rastlandığını göstermektedir. En fazla bağlantı türü de yine bu yapıya aittir. Dize başlarında, dize sonlarında, dize aralarında, bent aralarında bağlantılar ana metni mani kıtaları olan türkülerde görülmüştür.

4. Dörtlüklerden oluşanlar

Metinlerimiz içerisinde on dört türkü dörtlüklerle oluşturulmuştur. Dörtlüklerle kurulu olan türkülerin nispeten az oluşunu âşıklık geleneğinin yörede yaygın olmayışına bağlayabiliriz.

Metinler içerisinde tasnifte herhangi bir yere yerleştiremediğimiz türküler de vardır. Yapısında kararlılık bulunmayan iki adet türkü bulunmaktadır.

Türkülerin bağlantıları esas alındığında, bir dizeden beş dizeye kadar bağlantılardaki dize sayısı değişmektedir. Doğan Kaya, bağlantılardaki dize sayısının sekiz ve daha fazla olabileceğini de söylemektedir. Bağlantılardaki dize sayıları –genel bir kural olmasa da- bentlerdeki dize sayılarına göre artıp eksilmektedir. (Bekki, 2004: 89-90)

Tahlilini yaptığımız Ordu türkülerinde hece sayılarında büyük ölçüde uyumsuzluk olduğu görülmüştür. Bunlar derlenen kişilerden kaynaklı olabilir. Ancak bizim kanaatimiz bu eksikliklerin icra sırasında tamamlanıyor olması yönünde. Yörede günlük konuşma dilinde sıkça kullanılan “de” bağlacı türkülerde de yer bulmuş ve eksik heceler metinde geçmese de bu bağlaçla tamamlanmış olabilir.

Yapmış olduğumuz tasnif şemasının Ordu Türküleri metinleri üzerinde uyguladığımız şekli şöyledir:

1. “İkiliklerle Oluşan Türküler

1.1.Bağlantıları Olmayan İkiliklerle Kurulu Türküler

1.2.Bağlantıları Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

1.2.1. Bağlantıları Dize Başlarında Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları dize başlarında bir dize olan ikiliklerle kurulu türküler

1.2.2. Bağlantıları Dize Sonlarında Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları dize sonlarında bir dize olan ikiliklerle kurulu türküler

1.2.3. Bağlantıları Bent Aralarında Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan İkiliklerle Kurulu Türküler
- b. Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan İkiliklerle Kurulu Türküler

2. Üçlüklerle Kurulu Türküler

2.1.Bağlantıları Olmayan Üçlüklerle Kurulu Türküler

2.2.Bağlantıları Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

2.2.1. Bağlantıları Dize Başlarında Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları Dize Başlarında Bir Dize Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

2.2.2. Bağlantıları Bent Aralarında Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler
- b. Bağlantıları Bent Aralarında Üç Dize Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler
- c. Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan ve ya Mâni Kıtalarından Oluşan Üçlüklerle Kurulu Türküler

2.2.3. Bağlantıları Dize Başlarında ve Bent Aralarında Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları Bir Dize Olan Türküler
- b. Bağlantıları İki Dize Olan Türküler
- c. Bağlantıları Üç Dize Olan Türküler
- d. Bağlantıları Dört Dize Olan ya da Mâni Kıtalarında Oluşan Türküler

e. Bağlantıları Beş ve Daha Fazla Dizeden Oluşan Türküler

2.2.4. Bağlantıları Dize Sonlarında ve Bent Aralarında Olan Üçlüklerle Kurulu Türküler

a. Bağlantıları İki Dize Olan Türküler

3. Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

3.1. Bağlantıları Olmayan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

3.2. Bağlantıları Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

3.2.1. Bağlantıları Dize Başlarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a. Bağlantıları Dize Başlarında Bir Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

3.2.2. Bağlantıları Dize Sonlarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a. Bağlantıları Dize Sonlarında Bir Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

3.2.3. Bağlantıları Dize Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları Dize Aralarında Bir Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler
- b. Bağlantıları Dize Aralarında İki Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

3.2.4. Bağlantıları Bent Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler
- b. Bağlantıları Bent Aralarında Üç Dize Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler
- c. Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan ve ya Mâni Kıtalarından Oluşan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

3.2.5. Bağlantıları Dize Başlarında ve Bent Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

- a. Bağlantıları İki Dize Olan Türküler
- b. Bağlantıları Dört Dize Olan ve ya Mâni Kıtalarından Oluşan Türküler

3.2.6. Bağlantıları Dize Sonlarında ve Bent Aralarında Olan Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

a. Bağlantıları İki Dize Olan Türküler

- b. Bağlantıları Dört Dize Olan ve ya Mâni Kıtalarından Oluşan Türküler
- c. Bağlantıları Beş ve Daha Fazla Dizeden Oluşan Türküler

4. Dörtlüklerle Kurulu Türküler

4.1. Bağlantıları Olmayan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

4.2. Bağlantıları Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

4.2.1. Birinci Dörtlüğün Son Dizesinin Bağlantı Olarak Tekrar Edildiği Türküler

4.2.1.1. Bentleri Dörtlük Bağlantıları Her Dörtlüğün Son İki Dizesinin Bağlantı Olarak Tekrar Edilmesiyle Oluşan Türküler

4.2.1.2. Bentleri Dörtlük Bağlantı Olan İkinci Dizenin Daha Sonra Gelen Dörtlüğün Birinci Dizesi Olarak Tekrar Edildiği Türküler

4.2.2. Bağlantıları Dize Sonlarında Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

4.2.3. Bağlantıları Dize Sonlarında Bir Dize Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

4.2.4. Bağlantıları Bent Aralarında Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler

- a. *Bağlantıları Bent Aralarında Bir Dize Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler*
- b. *Bağlantıları Bent Aralarında İki Dize Olan Dörtlüklerle Kurulu Türküler*
- c. *Bağlantıları Bent Aralarında Dört Dize Olan ve ya Mâni Kıtalarından Oluşan Dörtlüklerle Kurulu Türküler*

BÖLÜM III

3. KONULARINA GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ

Türküler konularına göre çok fazla çeşitlilik gösterdiğinden gerek yabancı gerekse yerli araştırmacılar tarafından birçok tasnif denemelerinde bulunulmuştur.

Millien'in tasnifi şu şekildedir:

- I. Hikâyeli şarkılar (kıssalı şarkılar)*
 - 1. Hayalî ya da şairane konular*
 - 2. Savaş ve kışla şarkıları*
 - 3. Aile konuları, küçük serüvenler*
 - 4. Eğlenceli ve gülünç şarkılar*
- II. Kasideler (yanık ve dindarca türküler)*
 - 1. Dini konular, mucizeler*
 - 2. Efsanevî dramatik konular*
 - 3. Tarihi şarkılar (Dizdaroğlu, 1969: 261-274).*

Frayliç'in tasnifi:

- 1. Mevsim şarkıları*
- 2. Kahramanlık şarkıları*
- 3. Aşk şarkıları*
- 4. Ölüm şarkıları*
- 5. Doğum şarkıları*
- 6. Evlenme şarkıları*
- 7. Çocuk ninnileri*
- 8. Gençlik şarkıları (Dizdaroğlu, 1969: 261-274).*

Hikmet Dizdaroğlu'nun tasnifi ise şu şekildedir:

- 1. Ninniler ve çocuk türküleri*
- 2. Doğa üzerine türküler*
- 3. Aşk türküleri*
- 4. Kahramanlık türküleri*
- 5. Askerlik türküleri*
- 6. Tören türküleri*
- 7. İş türküleri*
- 8. Eşkıya türküleri*
- 9. Acıklı olaylarla ilgili türküler*
- 10. Güldürücü türküler*
- 11. Karşılıklı (diyaloglu) türküler*
- 12. Oyun türküleri*
- 13. Ölüm türküleri (ağıtlar) (Dizdaroğlu, 1969: 261-274).*

Pertev Naili Boratav'ın, tasnifinde şu başlıklar yer alır; Boratav A bölümünü konusu bakımından, B bölümünü ise söylendiği ortam açısından incelemiştir:

A. Bölümü

1. *Lirik türküler:*

a) *Ninniler, b) Aşk türküleri, c) Gurbet türküleri, askerlik türküleri, hapisane türküleri, ç) Ağıtlar, d) Çeşitli başkaca duyguluk konular üzerine türküler.*

2. *Taşlama, yergi ve güldürü türküleri.*

3. *Anlatı türküleri:*

a) *Efsane konulu türküler, b) Bölgelere ya da bireylere özgü konuları olan türküler, c) Tarihlik konuları olan türküler.*

B. *Bölümü*

4. *İş türküleri.*

5. *Tören türküleri:*

a) *Bayram türküleri, b) Düğün türküleri, c) Dinlik ve mezheplik törenlere değgin türküler, ç) Ağıt töreninde söylenen türküler.*

6. *Oyun ve dans türküleri:*

a) *Çocuk oyunlarında söylenenler, b) Büyüklere oyunlarında söylenenler (1992: 150-151)*

Cahit Öztelli de biraz daha farklı bir gruplandırmayla türkülerini önce iki ana başlığa ayırır, ardından şu şekilde tasnif yapar:

I. *Olaylı türküler*

II. *Duygusal türküler*

1. *Ninniler, çocuk türküleri*
2. *Doğa ve çoban türküleri*
3. *Aşk türküleri,*
4. *Tören ve mevsim türküleri*
5. *İş ve esnaf türküleri*
6. *Derebeyi, eşkiya, cinayet türküleri*
7. *Kahramanlık türküleri*
8. *Ağıtlar (ölüm türküleri)*
9. *Güldürü türküleri (mizahi)*
10. *Oyunumsu (dramatik) türküler,*
11. *Oyun (dans) türküleri (1972: 15-16)*

Doğan Kaya ise, daha önce yapılmış tasniflerin eksikliğine dikkati çekerek şu şekilde tasnif yapmıştır:

1. *Tabiat Türküleri*
2. *Ask Türküleri*
3. *Yiğitlik Türküleri ve Tarihi Olayları Konu Edinen Türküler*
4. *Tören Türküleri*
 - a. *Düğün Türküleri*
 - aa. *Kına Türküleri*
 - ab. *Bas vme / Duvak Türküleri*
 - ac. *Gelin Alma Türküleri*
 - a. *Gelin Karşılama Türküleri*
 - ad. *Güvey Türküleri*
 - ae. *Halk Oyunlarında Türküler (Halay, Bar, Horon, Zeybek)*
 - b. *Ayin-i cem Türküleri*
 - c. *Sayacı Türküleri*
 - . *Oturak Türküleri*
5. *Askerlik Türküleri*
6. *Yiyecekler zerine Söylenmiş Türküler*
7. *Hayvanlar zerine Söylenmiş Türküler*
8. *Olay Türküleri*
9. *Bitki ve çiçeklerle İlgili Türküler*
10. *Satıcı Türküleri*
11. *Ekin Türküleri*
12. *Ramazan Davulcusu Türküleri*
13. *Kişiler zerine Söylenmiş Türküler*
14. *Keder, Dert ve Hastalık Türküleri*
15. *Gurbet ve Hasret Türküleri*
16. *Meslek ve İş Türküleri*
17. *Eşkıya Türküleri*
18. *Ölüm Türküleri*
19. *Ninniler ve ocuk Türküleri*

20. *Hapishane Türküleri*
21. *Mizahi Türküler*
22. *Yergi Türküleri*
23. *Öğretici ve Öğüt Verici Türküler* (1999: 139-140)

Mehmet Özbek'in tasnifi şu şekildedir:

A. LİRİK TÜRKÜLER:

İnsanî duyguların çok etkili ve coşkun bir şekilde anlatıldığı türküler bu gruba girer.

1. *Aşk, sevda türküleri,*
2. *Gurbet türküleri (ayrılık, asker, mapushane türküleri),*
3. *Ağtlar (ölüm, tabii afetler üzerine),*
4. *Ninniler.*

B. SATİRİK TÜRKÜLER:

5. *Kişiyi veya toplumu kınayan, yeren türülüler bu gruptadır.*
6. *Güldürücü türküler (Mizahî türküler)*
7. *Taslamalar, ilenmeler.*

C. OLAY TÜRKÜLERİ:

8. *Tarihi türküler (Destanlar, kahramanlık ve serhat türküleri)*
9. *Eşkîya türküleri (Derebeyi, cinayet türküleri).*

D. TÖREN VE MEVSİM TÜRKÜLERİ:

10. *Kına, düğün, esvap giydirme töreni türküleri,*
11. *İtikat ve mezhep törenleri türküleri.*

E. İŞ VE MESLEK TÜRKÜLERİ:

12. *Esnaf türküleri.*

F. PASTORAL TÜRKÜLER:

Çoban ve kır yaşamını anlatan, tabiat güzelliklerini konu edinen bu türküler bu gruba girer.

13. *Tabiat türküleri*

G. DİDAKTİK TÜRKÜLER:

14. *Dinleyene bir şeyler öğreten, ders veren türkülerdir.*

H. OYUN TÜRKÜLERİ:

15. *Ritmik dans türküleri*

16. *Temsilî oyun türküleri (1994: 85-86)*

Ali Yakıcı'nın tasnifi şu şekildedir:

1. *Aşk/ Sevda Konulu Türküler*

2. *Gurbet/ Ayrılık/ Hasret Konulu Türküler*

3. *Beşik/ Bebek/ Çocuk Türküleri/ Ninniler*

4. *Ölüm Türküleri/ Ağıtlar*

5. *Tören Türküleri*

5.1. *Düğün Türküleri*

5.1.1. *Kına Türküleri*

5.1.2. *Gelin Alma/ Karşılama/Kutlama Türküleri*

5.1.3. *Güvey Türküleri*

5.2. *Bayram Türküleri*

6. *Asker/Askerlik Türküleri*

7. *Hapishane Türküleri*

8. *Olay Türküleri*

8.1. *Tarihî Olayları Anlatan Türküler*

8.1.1. *Savaş Türküleri*

8.1.2. *Yiğitlik/Kahramanlık Türküleri*

8.1.3. *Eşkıya Türküleri*

8.2. *Sosyal Olayları Anlatan Türküler*

8.2.1. *Toplum ve Aile İçi Olayları Konu Alan Türküler*

8.2.2. *Göç Türküleri*

8.2.3. *Hastalık Türküleri*

9. *Doğal Çevre ile İlgili Türküler*
 - 9.1. *Doğayı Konu Alan Türküler*
 - 9.2. *Bitki ve Çiçekleri Konu Alan Türküler*
 - 9.3. *Hayvanları Konu Alan Türküler*
10. *Beslenme ve Yiyecekleri Konu Alan Türkü*
11. *İş ve Meslek Hayatıyla İlgili Türküler*
12. *Övgü Türküleri*
13. *Yergi/ Alay/ Eleştiri Türküleri*
14. *Şikâyet Türküleri*
15. *Eğitici /Öğretici Türküler*
16. *Arzu/İstek Türküleri*
17. *Dinî/Tasavvufî Nitelikli Türküler*
18. *Oyun Türküleri*
 - 18.1. *Çocuk Oyunlarındaki Türküler*
 - 18.2. *Kadın Oyunlarındaki Türküler*
 - 18.3. *Erkek Oyunlarındaki Türküler (2007: 211-239)*

Salahaddin Bekki ise türkülerin konu bakımından tasnifini zorlaştıran durumun bir türküde birden fazla temin işlendiği, bu durumda türküdeki ana temin dikkate alındığını, bununla birlikte ana temlerin de kişiden kişiye değişebileceğini ifade ederek türkülerini konularına göre şu şekilde tasnif etmiştir:

1. *Aşk ve Sevda Üzerine Söylenen Türküler*
2. *Gurbet, Ayrılık, Hasret Türküleri*
3. *Ölüm Türküleri (Ağtlar)*
4. *Çocuk Türküleri (Ninniler)*
5. *Güzellik ve Güzeller Üzerine Söylenen Türküler (Güzellemeler)*
 - a. *İnsan Güzellemeleri*
 - b. *Hayvan Güzellemeleri*
 - c. *Şehirler ve Toprak Üzerine Söylenen Türküler*

6. *Kahramanlık Türküleri (Koçaklamalar)*

7. *Tabiat Türküleri*

a. *Bitki ve Çiçekler ile Türküler*

8. *Güldürücü Türküler*

9. *Öğretici ve Öğüt Verici Türküler*

10. *Dini İçerikli Türküler*

a. *İlahiler ve Devriyeler*

11. *Kanaat, Geçmişe Özlem, Dilek ve Felsefi Ağırlıklı Konuları İşleyen Türküler*

(2004: 97-107)

Yapılan bu tasnifleri dikkate aldığımızda, birbirinden az çok değişiklik göstermektedir. Ordu türkülerinin büyük bir kısmı mani kıtalarından oluşmuştur. Mani kıtalarının arasında koşma ve semailerde olduğu gibi anlam bütünlüğü çok fazla yoktur. Bir kıtasında ayrılıktan, bir kıtasında sevdadan, bir diğerinde ise ölümden bahsedilebilmektedir. Bu bağlamda, konu bakımından tasnifi hayli güç olan Ordu türkülerini ağırlıklı olarak işlenen temi dikkate alarak tasnife çalıştık.

Yukarıda belirttiğimiz durumlara rağmen Ordu türkülerini şu şekilde tasnif edebiliriz:

3.1. Aşk ve Sevda Türküleri

Aşk ve sevda konusu Türk edebiyatı içerisinde en çok işlenen konulardandır. Divan edebiyatında nazım şekillerinin başlıca konusu aşktır, Âşık edebiyatında ise ana yapı aşk üzerine kuruludur. Edebiyatımız içerisinde aşk ilahi ve beşerî olarak karşımıza çıkar.

Anadolu'nun diğer yörelerinde olduğu gibi Ordu yöresinde de en çok karşımıza çıkan tema aşktır. Aşk ve sevda konularının işlendiği türkülerde aşk acısından, sevgilinin kaşlarından, boyundan, nazından, güzelliğinden ve gözlerinin sürmeli oluşundan bahsedilir. Yâre olan aşkı; *Ata binen ağadur da / Atın yolu dağadur / Yürü sevdiğim yürü de / Bu türküler sağadur* diyerek belirtir. Sevgiliye olan aşk; Ordu'nun dereleri ters yöne, yukarı aksa da yârini ellere vermeyecek kadar coşkundur. Sevdalık çekmenin zor olduğunu *Mevla'm sabırlar versin / Sevdalık hastasına* dizeleriyle özetler.

Sevdalık çeken yalnız erkekler değildir. Kadınlar da *Oğlan senin yüzünden / Annemgili unuttum* dizeleriyle aşkı anlatır.

1, 9, 15, 24, 37, 38, 39, 40, 41, 48, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 62, 63, 64, 66, 67, 70, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 116, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 129, 130, 131, 133, 135, 138, 139, 141, 156, 157 numaralı türkülerde aşk ve sevdâ ağırlıklı olarak işlenmiştir.

3.2. Gurbet, Ayrılık ve Hasret Türküleri

Karadeniz’de gurbete düşmeyen neredeyse yoktur. İş, eğitim, askerlik, gelin olma gibi sebeplerle memleket dışına gidilmiştir.

“*Gurbet, sıladan gayri, uzak diyarların adıdır. Kişinin doğup büyüdüğü çevreden uzaklaşarak yeni bir yerde yaşamaya mecbur oluşu, gurbet macerasının başlangıcıdır. Garip ise gurbette yaşayan demektir. Âşık edebiyatımızda gurbete çıkma, sosyal bir zorunluluktur. Sanki gurbet âşığın kaderidir.*” (Bekki, 2004: 99).

Gurbete giderken de kalanlarla helalleşirler. Gidip gelmemek, dönüp bulmamak vardır: *Sarı saçlım kalem kaşlım işmarlaşalım/ Gurbete giderken yârim helallaşalım.* Yalnız gidene değil kalana da ayrılık acısı vardır. *İstanbul evrilesün / Evrile çevrilesün / Aldın gittin yârimi / Dibinden devrilesün* dizelerinde sevdiğini alan İstanbul’a beddua etmektedir.

Terekteki siniler / El değmeden iniler / Gurbetteki yârimin / Gulahları siniler dizeleriyle gurbetteki sevgilisinin kulaklarını çınlatmak, kendisini hatırlatmak istiyor. Sılada unutulmak istemiyor.

Türkülerimizdeki önemli gurbet teması da gelin gitmeyle oluşmuştur. Eski zamanlarda karşı köye bile gelin gitseler gurbet sayılırdı. Bu durum muhtemelen de kızın gönlüne bırakılmamıştı. Nitekim *Kör olası babam da / Beni gurbete attı* diyerek durum özetlenmiştir.

Gurbete giden yiğidin aklı sıladaki yârda kalmıştır. Sevdiğinden haber almak da çok kolay değildir. Sevdiği kız başkasına gelin olmuş ya da yâr olmuş olabilir. *Şu karşıkı tarlayı da kime sürdürdün? / Ben gurbette sen sılada beni öldürdün?*

5, 6, 12, 16, 19, 20, 22, 23,25, 32, 35, 42, 44, 45, 46, 50, 59, 60, 69, 104, 115, 117, 147, 149, 150, 151 numaralı türküler gurbet, ayrılık ve hasret türküleridir.

3.3. Ölüm Türküleri (Ağıtlar)

Ağıtlar, ölüm karşısında duyulan acıyı anlatır fakat bir ölünün arkasından ağıt yakılması için ya bir doğal afet sonucu ölme, ya cinayete kurban gitme, askerden geri dönememe gibi acıklı bir olay yaşanması gerekmektedir. Yine, içeriğinde ölüm olmasa bile kına gecelerinde gelinin ya da aile üyelerinin duyduğu üzüntüyü anlatan türküler de acıklı olması bakımından ağıt sayılabilir. Ayrıca ölüm olmasa bile ölümcül bir hastalığı olduğunu öğrenen hasta ya da yakını ağıt formatında türküler yakabilir.

Tarihi oldukça eskiye dayanan ağıtlar, yuğ törenlerinden beri süregelen bir gelenektir. Günümüzde de özellikle kadınlar bir araya gelerek ve ölen kişinin niteliklerini sıralayarak arkasından ağlarlar. Bu sebeple ağıtlar çoğunlukla kadın ağızlı türkülerdir. Buna, kadınların daha duygusal olmalarını ya da duygularını daha çok ifade edebilmelerini neden olarak gösterebiliriz.

Ordu türkülerinde ağıtlar önemli bir yer tutar. Yaygın olarak bilinen Hekimoğlu türküsü bir eşkıya türküsü olmasını yanında ağıt özelliği de gösterir. Torunoğlu ağıtında ise *Ben sürüye yol verdim Bafra'ya gidecek / Garip de Şakir yol vermiyor bilmem nidecek / Ben sürüden ayrıldım kim hizmet edecek* dizelerinde ağıt ölen kişinin ağzından söylenmiştir. Yine, bebek ölümleri üzerine söylenmiş ağıtlar da ninni formatında yakılmıştır: *“Havada kışlar uçuşur / Derede kurtlar uluşur / Guzgunlar bebek bölüşür / Nenni de oğul nenni de oğul”*

2, 3, 4, 8, 10, 17, 18, 27, 28, 29, 33, 34, 43, 71, 75, 127, 140, 145, 146, 148, 151, 155 numaralı türküler ölüm türküleri (ağıt) türündedir.

3.4.Çocuk Türküleri (Ninniler)

Ninniler bebeklerin uyumasını sağlamak ya da çocukları oynatmak için söylenen türkülerdir. Çoğunlukla dörtlüklerle söylenmiştir ve “ninni” ya da bir başka söyleyişle “nenni” sözcüklerini ihtiva etmektedir. Ninniler kadın ağızlı türkülerdir. Genellikle bebeğin annesi tarafından söylendiği gibi bilhassa geniş aile şeklinde yaşamanın yaygın olduğu eski dönemlerde babaanne, hala gibi yakın akrabalar tarafından da söylenmektedir.

Bebeğe yakılan ağıtlar ve bebeği olmayan kadınların feryatları da yine ninni formatındaki türkülerle dile getirilmektedir.

Bir anne sanki beşikteki bebeğiyle dertleşir gibi kendi çektiği sıkıntılara da ninnilerde değinebilir. *“Sana uyu diyemedim / Nenni nenni diyemedim / Hicap ettim*

gaynatamdan / Bebek dalda diyemedim” dizelerinde anne kendi sorunlarını dizelere dökmüştür.

30 ve 43 numaralı türküler ninni şeklindedir.

3.5.Güzeller ve Güzellik Üzerine Söylenen Türküler (Güzellemeler)

İnsan ve doğa güzellikleri üzerine söylenen koşmalara güzelleme denir. Bu koşma türünde güzelliğinden bahsedilen kişinin ya da tabiatın, şehrin tüm özelliklerinden ayrı ayrı bahsedilerek övgüde bulunulur.

3.5.1. İnsan Güzellemeleri

7 numaralı “*Hanım Senin Ne Güzel Gaşların Var*” adlı türkü Ordu türküleri içinde insan güzellemesine örnektir.

3.5.2. Şehirler ve Toprak Üzerine Söylenen Türküler

Şehirler üzerine yazılan şiirler, şehrin güzelliğini ve genel özelliklerini anlatmak için yazılır. Bu şiirlere Divan edebiyatında *şehrengiz* adı verilir. Divan geleneği Âşık edebiyatı türü güzelleme ile birleşmiş şehir güzellemeleri ortaya çıkmıştır. Nitekim Ordu Güzellemesi adıyla da bilinen 21 numaralı “*Derdimin Devası Suyu Havası*” adlı türkü Âşık Topaloğlu tarafından icra edilmiştir.

3.6. Kahramanlık (Koçaklamalar), Eşkîya Türküleri

Âşık edebiyatı nazım türü olan koçaklamalar halk arasında da bu isimle bilinir ve daha coşkun bir ezgi ile söylenir. Konusu savaş, yiğitlik, kahramanlık vb. konular olan koçaklamalar milli duygularımızı coşkun bir şekilde hissettirir. Edebiyatımızda edebiyatımızdaki en önemli isimleri Dadaloğlu ve Köroğlu’dur.

Eşkîyalık ise aslında devlete başkaldıran düzene karşı çıkan bir durumken edebiyatımızda ve halk arasında aslında bir kahraman algısıdır. Yapılan bir haksızlığa isyan edip dağa çıkan eşkıyalar teslim olmuş ya da öldürülmüştür. Eşkîyalık üzerine söylenmiş türküler bu nedenle ağıt olarak karşımıza çıkmaktadır. *Hekimoğlu* sevdiği kıza göz koyan Gürcü Beyi yüzünden dağlara çıkmış ve sonunda da bir pusu da öldürülmüştür.

2, 3, 27, 31, 47, 147 numaralı türküler koçaklama türündedir.

3.7. Tabiat Türküleri

Tabiatta var olan dağlar, ovalar, kuşlar, bitkiler ve bilhassa çiçekler türkülerine konu olmuştur. Tek başlarına bir türkünün konusunu oluşturabilecekleri gibi bir aşığın hislerine

tercüman olurken de karşımıza çıkabilmektedir. Pastoral türküler adıyla da bilinir. Dağlar, bülbül, turna gibi türkülerde sıkça kullanılan ve bir anlam yüklenilen kalıplaşmış bu türler dışında Ordu yöresinde fındık hemen her türküde kendine yer bulmuştur. Yanı sıra sadece fındık üzerine yazılmış türküler de bulunmaktadır.

3.7.1 Hayvanlar Üzerine Söylenen Türküler

Ordu türküleri içinde hayvanlar üzerine söylenmiş türküler yer almaktadır. “*Sıçan Gelir Takla Tukla*” adlı türküde ürünleri zayi eden bu hayvandan şikâyetler mizahi ve abartıyla karışık bir dille ifade edilmiştir. *İki durnam gelmiş ey eyvah ey yolda yorulmuş / Şahin vurmuş ganetleri kırılmış / O da benim gibi yardan ayrılmış* dizelerinde ise aşığın çektiği ayrılık acısı turnalar üzerinden anlatılmıştır.

25 ve 154 numaralı türküler hayvanlar üzerine söylenmiştir.

3.7.2. Bitki ve Çiçeklerle İlgili Türküler

İnsan ve hayvanlarda olduğu gibi bitkiler de türkülerin konusu olmuştur. Ordu’da bitki denince ilk akla gelen fındık, türkülerde de kendine yer bulmuştur. Yöre halkının en önemli geçim kaynağı olduğundan *Bütün ümidim sende / Canımsın gözümsün fındık* diyerek fındık üzerine türküler yakılmıştır. Fındık bahçeleri ise âşıkların buluşma alanları ya da kişilerin saklanma alanları olarak düşünülmektedir.

24, 65, 92, 118, 143 numaralı türküler bitkileri konu etmektedir.

3.8.Güldürücü Türküler

İnsanları eğlendirmek, güldürmek amacıyla söylenen türkülerdir. Ordu türküleri içerisinde 154 numaralı *Sıçan Gelir Takla Tukla* adlı türkü bu türe örnektir: *İstanbul’dan gelirkene / Gördüm sıçan sürüsünü / Öldürdüm eşekten irisini / Davula gerdim derisini.*

3.9.Dini ve Tasavvufi Türküler

Ana konu olarak din, tasavvuf işleyen türkülerdir. Yaratılışın amacı sorgulanır ve kâmil insanların özellikleri sıralanır. Dünyanın ölümlü olması ve ahiret hayatı işlenir. Bu türküler genellikle didaktiktir (Bekki, 2004: 105).

Ordu türküleri içerisinde Pir Sultan Abdal’a yazılmış olan 142 numaralı “*Aldım İmanımı Gapına Geldim*” ve 152 numaralı “*Gök Gubbe Altında*” tasavvufi türküler arasında sayılabilir.

3.10. Keder, Dert ve Hastalık Üzerine Söylenen Türküler

Sevgiliden ayrılma, sosyal hayatın getirdiği sıkıntılar, sevgilinin aşkı yüzünden kederlenme türkülerde dile getirilmiştir. Ordu türküleri içerisinde âşık *Bu dert niye bitmiyor / Efkâr bizden gitmiyor* diyerek sıkıntılarını anlatmıştır. Yine âşık *Ben murad alamadım dünya yüzünde* dizesiyle de kederini dile getirmiştir. Ağıt mahiyetinde olan ancak bir hasta üzerine yakılmış olan *Sorarsan Nezüü Sivas'ta hasta* dizesine sahip bu türkü de bu türe örnek olarak gösterilebilir.

39, 89, 105, 114, 128, 132 numaralı türküler bu başlık altında incelenebilir.

3.11. Kişiler Üzerine Söylenen Türküler

Kişiler üzerine söylenen türkülerde belli bir kişi bulunur. Bu kişinin özellikleri anlatılır. Ordu türkülerinde çoğunlukla kişi üzerine söylenmiş türküler ağıtlardır. Bunun yanı sıra türkülerde doldurma dizelerde ve dize ortasında doldurma sözcük olarak kişi ismi ifade edilmektedir. *Yeni yolun bükmesini Gülizar dolaşamadım / Söz verdiğin yerlere de Gülizar ulaşamadım.* Ordu'nun Dereleri türküsü de *Oy Mehmedim Mehmedim /Sana küstüm demedim* dizeleriyle bu türe örnektir. 142 numaralı türkü ise Pir Sultan Abdal'a söylenmiştir.

2, 3, 17, 18, 26, 27, 28, 29, 36, 59, 78, 81, 87, 88, 93, 99, 126, 143, 136, 137, 140, 149 numaralı türküler kişiler üzerine yakılmış türkülerdir.

3.12. Asker ve Askerlik Üzerine Söylenen Türküler

Türkler tarih boyunca sürekli savaşın içinde olan bir millet olmuştur. Yakın tarihimize bakacak olursak özellikle Çanakkale ve devamında Kurtuluş Savaşında topyekûn bir mücadele içinde olduğumuzdan her haneden en az bir kişi bu mücadeleye katılmıştır. Ordu türkülerinde de bu dönemleri anlatan türküler mevcuttur. İlk dizelerini *Seferberlik çıktı gelin dediler / Üç günlük erzağı alın dediler / Varın Erzurum'a galın dediler* sözlerinin oluşturduğu 31 numaralı uzun hava buna örnektir.

27, 31, 47 ve 123 numaralı türküler askerlik ve savaş üzerine söylenmiş türkülerdir.

3.13. Beddua Mahiyetindeki Türküler

Beddualar, çaresizliğin dilimize yansımalarıdır. Yapılan haksızlıklar karşısında yapacak bir şeyleri olmayan insanlar kendilerini teskin amacıyla bir takım kötü dileklerde bulunurlar. Zalimlerin, suçluların bu dünyada olmazsa öbür dünyada cezalarını çekmelerini

isterler. Duyguları yansıtmada önemli bir araç olan türkülerde de beddualar yerini bulmuştur.

Çileyle yoğrulmuş hassas ruhlu kişiler olan âşıklar, aşklarının karşılıksız kalması, gördükleri zulüm ve haksızlık karşısında duygularını beddualarla ifade etmişlerdir. Beddualar, âşıkların şiirlerinde ve mani, türkü, ağıt, bilmece, ninni ve halk hikâyelerinde kendilerine sık sık yer bulmuşlardır.” (Kaya, 1999: 119)

Böyle miydi gavlimiz de kör olsun gözün / Allah'ın divanında da kararsın yüzün dizeleriyle 13 numaralı “*Ne Durursun Oralarda*” adlı türkü ve 60 numaralı “*İstanbul Evrülesin*” adlı türkü bu türe örnektir.

3.14. Karşılıklı Söylenen Türküler

Karşılıklı şiir söyleme, birbirini seven kız ile oğlanın arasındaki konuşmalardan oluşmaktadır. Türk halk türküleri içerisinde bu yapıdaki türkülere rastlanmaktadır.

Ordu türküleri içerisinde 144, 156 ve 157 numaralı türküler erkek ve kız atışması olarak şekillenmiştir ve bu türe örnektir.

3.15. Ramazan Davulcusu Türküleri

Ramazan günleri, Müslümanlar için İslam'ın farzlarından olan oruç tutma ibadetinin yapıldığı günlerdir. Türkler bu ibadetlerini gerçekleştirirken kendi öz kültürlerini de buna dâhil etmeyi ihmal etmemişlerdir. Sahura kalkma vaktinin geldiğini haber veren ramazan davulcuları, davul sesinin yanına insan sesini de eklemiş, birtakım maniler söylemişlerdir. Bu maniler düz okunmamış ezgili bir şekilde icra edilmiş ve türkü diyebileceğimiz formatlar ortaya çıkmıştır.

Ordu türküleri içinde 52 ve 61 numaralı türküler ramazan manilerine örnektir.

3.16. Hapishane Türküleri

Hapishane türküleri, içerideki ortamı, çekilen sıkıntıları zorlukları ya da hapse düşme nedenlerini anlatan türkülerdir. Ahmet Caferoğlu, “*Kuzey Anadolu Ağızlarından Toplamalar*” adlı eserinde Ordu yöresine ait kaynak kişilerin çoğunluğunu hapishane mahkûmları oluşturmuştur. 57 numaralı türkü bir hapishane türküsüdür.

BÖLÜM IV

4. SÖYLENDİKLERİ ORTAM VE KULLANILDIKLARI YERLERE GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ

Tasnifte dikkat edilmesi gereken ikinci husus, türkülerin söylendikleri ortam ve gördükleri işlevlerdir. Bu tür bir tasnifte de türkülerin konularını kesin hatlarla birbirinden ayırmamız mümkün olmaz. İleride, tasnif maddelerinde de görüleceği üzere türküler, işledikleri konular sebebiyle birinci bölüme, gördükleri işler ve söyleniş ortamlarına göre ikinci bölüme dâhil olabilirler. Örneğin ağıtlar, söylendikleri ortam itibariyle tören türkülerine girerken, metinlerindeki sağlamlık ve şiirsellik sebebiyle lirik türküler içinde de yer alabilirler. (Bekki, 2004: 110)

4.1. İş Türküleri

Söylendikleri ortam ve kullanıldıkları yerlere göre türküler başlığı altında verdiğimiz bu türkülerde, metinler incelendiğinde, iş türkülerinin, yapılan işten doğrudan bahsetmediği görülecektir. Bir türküde içerik ne olursa olsun, iş türkülerinin sözleri olarak kullanılır. Bu türkülerin söylenmelerine vesile olan iş, bu işle ilgili hareketler, türkünün bu işe ve işin gerektirdiği hareketlere uyan ezgisi, ahengi, türkünün bağlantılarında kullanılan kelimeler ya da söz kalıplarıdır. (Boratav, 1992: 155)

Ordu türküleri içerisinde Hamsi kolu olarak bilinen “*Sert Karayel Esiyor*” adlı türkü bu başlık altında değerlendirilebilir. Ekini Biçe Biçe adlı türkü ise Ekin türküsüdür. Trakya’da ve Rumeli’de görülen kasap havasının bir benzeri de Ordu türküleri içinde görülmektedir. “*Kasap Etin Pek Yağlıdır*” iş türküleri içinde ele alınabilir.

11, 26, 49, 92, 118 numaralı türküler bu başlık altında incelenebilir.

4.2. Tören Türküleri

Törenlerde söylenen türkülerin büyük çoğunluğu iş türküleri niteliğindedir. Yani içerikleri, söylendikleri törenlerle doğrudan ilgili olmayabilir. Ama kına yakma törenlerinde verilen öğütler, dinî törenlerde söylenen ilahîler, âyin-i cemlerde okunan deyişler, yapılan semahlar ve ölenlerin ardından yakılan ağıtlardaki sözler doğrudan söylendikleri ortam ve olaylarla ilgili olurlar. (Bekki, 2004: 112)

4.2.1. Düğün Türküleri

Hayatımızın önemli dönüm noktalarından biri evlenmedir. Bu vesileyle bir araya gelen insanlar çeşitli şekillerde eğlenir ve eğlenirken de her biri birinden farklı olsa da kültürel değerlerimizi ortaya koyarlar. Bu değerlerimizden en önemlisi kuşkusuz türkülerimizdir.

Düğün türküleri kendi içinde bölümlere ayrılmaktadır. Bunların başında ise kına türküleri gelir. 12 numaralı “*Köprüyü Dolanma Köprü Yıkıktır*”, 22 numaralı “*Evlerinin Önü Akar*”, 46 numaralı “*Çambaşı'nın Evleri*” kına türküleridir. Yine aynı şekilde 20 numaralı “*Çambaşı'na Çıktım Çıram Yanmadı*” gelin ağlatma havası olarak geçmektedir.

4.3. Halk Oyunlarında Söylenen Türküler

Halk oyunları, günlük hayatın dışında kendine özgü yerlerde, zamanlarda ve sürelerde oynanır. Halk oyunlarının çeşitliliği yöreye ve yöre kültürüne göre değişmektedir. Örneğin Adıyaman'da hasat zamanı temsil edilirken, Bingöl'de çoban ve hayvancılık kültürü temsil edilir. Karadeniz'de ise avlanması yaygın olan hamsinin hareketleri horonda yansıtılmaya çalışılır. Ordu yöresinde sahilde horon ve karşılama halkın genel karakterini yansıtırken iç kesimlerde Tokat ve Sivas kültürünün etkisiyle az da olsa halaya rastlanmaktadır. Yine, Ordu Türküleri adlı eserde 28 adet sözsüz oyun havası yer almaktadır (Can ve Turhan 2013, 254-321).

Çalışmamızda yer verdiğimiz türküler içerisinde 103 numaralı “*Sert Karayel Esiyor*” ve 134 numaralı “*Al Aşşaya Vur Dizi*” kol havası, 79 numaralı “*Boztepe'nin Başında*” karşılama havası, 90 numaralı “*Çaldığım Bağlama*” çiftetelli çeşitlemesi, 68 numaralı “*Sis Dağı'nın Ardında*” ve 113 numaralı “*Boztepe'nin Başında II*” horon havasıdır.

BÖLÜM V

5. EZGİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ORDU TÜRKÜLERİ

Ezgilerine göre Ordu türkülerinin tasnifine geçmeden önce araştırmacıların bu sınıflandırılma konusundaki görüşlerine yer vermekte fayda vardır.

Şükrü Elçin'in türkülerin ezgileri bakımından sınıflandırması konusundaki düşünceleri şu şekildedir: *“Bana göre türkülerimiz ‘uzun hava’ ve ‘kırık hava’ olmak üzere iki kolda toplanmaktadır. Usul ile çalınmayan, her sanatkârın isteğine bağlı, tam bir şekil göstermeyen ve Batı musikisinde mevcut resitatif karşılığı ezgiler ‘uzun hava’ adını almaktadır. Bozlak, Maya, Divan, Eğin, Hoyrat, Çukurova, Türkmânî vb. ezgiler bu gruptandır. Ölçüsü ve ritmi belli ezgiler ise ‘kırık hava’ içinde düşünülmektedir.”* (1986: 196)

Nevzat Gözaydın ise şunları söylemiştir:

Usulsüz olanlar, süre birimine bağlı kalmaksızın nota değerleri ile usulsüz olan türkülerdir. Uzun havalar şeklinde genel bir ad taşıyan bunların ayrıca ağıt, bozlak, Çukurova, divan, hoyrat, kayabaşı, koşma, maya, türkmani adlarını taşıyan çeşitleri de bulunmaktadır. Bunlardan divan kendine has ezgisi, ritmi ve ayak denilen sazlı bir bölümü içinde bulundurur.” (1989: 27-28)

Cahit Öztelli, Şükrü Elçin, Nevzat Gözaydın, Veysel Arseven gibi araştırmacıların çoğu türkülerin “usullü” ve “usulsüz” olarak ikiye ayrıldığını düşünmektedir. Usullü türkülere kırık hava, usulsüz türkülere ise uzun hava denmektedir. Bu ayırım Türk Halk Müziği içerisinde yaygınlık kazanmıştır.

Ölçüsüz ya da usulsüz halk ezgileri olan uzun havalar Divan, bozlak, maya, Garip, Kerem, hoyrat, yanık, müstezat, aydost, Türkmani, Kalenderi, kayabaşı, eğin, Çukurova, ağıt vs gibi çeşitlenir. Ölçülü ya da usullü halk ezgileri olan kırık havalar ise Urfa’da kırık hava; Ege’de zeybek; Ordu, Giresun, Trakya ve Marmara’da karşılama; Harput’ta şıkıltım; Karadeniz ve kıyılarında horon; Isparta ve Eğridir’de datdiri; Kars ve Erzurum’da Sümmanî adlarını almıştır (Dizdaroğlu, 1969: 105).

Bu çalışmada TRT THM Repertuarındaki Ordu yöresine ait kırık havalar, uzun havalar ve yazılı kaynaklarda bulunan kırık hava türküler tahlil ve tasnif edilmeye çalışılmıştır.

5.1. Ordu Halk Musikisinin Genel Özellikleri¹

Yapılan inceleme ve alan araştırmaları sonucunda Ordu yöresinin musiki karakterini üç ana başlık altında incelemek uygun olur: sahil kesimi, orta kesim, iç kesim.

Sahil kesiminde karşılaştığımız türküler civar illerle bilhassa Giresun yöresi ile benzerlik göstermektedir. Türküler çoğunlukla bağlama ve kemençe ile icra edilmektedir. Bu yörede oyun havaları, karşılama ya da sallama adını almaktadır. Ordu yöresinde yaşayan Gürcü nüfusunun etkisi ile Gürcü karşılaması adıyla anılan oyun havalarına rastlanmaktadır. “*Boztepe'nin Başında*” adlı türkü Gürcü Karşılamasına örnektir. Yine Sürmeli havaları ve zeybek, eşkıya havaları sahil kesiminde çalınıp söylenmektedir.

Sürmeli Havaları ağır ve hüznüldür. Yozgat yöresinde olduğu gibi tarama mızrabı ile icra edilen bu türkülerin içinde “Sürmeli, Sürmelim” gibi sözcüklerin bulunmasından dolayı sürmeli havaları denildiği sanılmaktadır. Esasen bu havalar Yozgat tavrı ya da Sürmeli tavrı adı verilen bir bağlama çalma tarzı ile söylenir ve buna tril adı verilir. Tril yapmak demek notanın bir üst perdesine çok hızlı bir şekilde sol el parmaklarıyla çarpma yaparken aynı zamanda sağ elle tezeneyi altlı üstlü vurmaktır (Yılmaz, 2015: 45) “*Ordu'nun Dereleri, Perşembe'nin Düzleri*” bu havalara örnektir.

Diğer yörelerde olduğu gibi Ordu'da da kahramanlıklarına nam salmış kişiler adına türküler yakılmıştır. Bu türküler ezgisel bakımından Ege yöresindeki Zeybek havalarıyla benzerlik göstermektedir. “*Hekimoğlu*” ve “*Torunoğlu*” türküsü bu havalara örnektir. Yine bu havalara örnek olan Giresun repertuvarına kayıtlı “*Mican*” türküsü de yörede çalınıp söylenmektedir.

Orta kesim diye adlandırılan kısımda “*Fingil çeşitlemeleri*” veya “*Fingil Havaları*” denilen oynak havalar çalınıp söylenmektedir. Bu havalara sokak başlarında bekleyen delikanlılar tarafından söylendiğinden “*Sokak Başı Havaları*” da denilmektedir. “*Oy Zalutlar*” türküsü bu havalara örnek olarak gösterilebilir.

İç kesim diye adlandırılan ve Orta Anadolu'ya yakın olan bölgede icra edilen türkülerde Tokat (Reşadiye, Almus, Niksar) yörelerinin etkileri görülmektedir. Bu kesimde çok fazla örnekleri görülmesi de “*Bozlak Havaları*” çalınıp söylenmektedir. Buna örnek olarak “*Ova Garibi*” adıyla bilinen türkü gösterilebilir. Türkünün asıl adı “*Uva Garibi*” dir ve sözleri Aşık Garib'e aittir. *Uva* sözcüğü Ordu yöresinde ulaşılması zor, yüksek ve

¹ Bu bölümün yazımında “Taner can ve Salih Turhan'ın, Ordu'nun Dereleri: Ordu Türküleri, 2013, s. 21-31.” kitabından yararlanılmıştır.

dağlık yer anlamında kullanılmaktadır. Yine iç kesimde Efilo ya da Efil Ağa Havaları adıyla bilinen türküler çalınıp söylenmektedir. Bu havalar, ismini Akkuş yöresinde yaşadığı bilinen Efil adında bir ağadan almaktadır. Efil Ağa çeşitli yörelerden öğrenmiş olduğu maniler üzerine ezgi kalıpları ekleyerek kendine has söyleyiş tarzı elde etmiştir. Dik seslerle okunan, ağır ritimli, özel gırtlak vibrasyonu olan havalardır. Dik sesle okunduğundan yöre halkı Efilo havalарına “*Yüksek Havalar*” da demiştir. “*Şu Akkuş’un Gürgenleri*”, “*Oy Bir Sigara Ver Bana*”, “*Dere Kenarına Duzak Kurdular*”, “*Keltepe’nin Taşları*” bu havalara örnektir.

Ordu yöresinde yukarıda bahsettiğimiz üç kesime de bağlı olmayan havalar da bulunmaktadır. Bunlar “*Kol Bastı*” ya da “*Kolcu Havaları*” dır. Kolcu havalарına; ormandan kaçak ağaç kesen kişilere bekçinin geldiğini haber veren gözcü, anlaşılmamak için türkü söyleyeme yolunu seçtiğinden bu isim verildiği rivayet edilmektedir. “*Al Aşağı Vur Dizi*” bu havalara örnek gösterilebilir.

Karadeniz Bölgesinde doğudan batıya her yöresinde karşımıza çıkan atma türküler Ordu’da da karşımıza çıkmaktadır. Atma türküler mani şeklinde tertiplenir. Ancak uyaklanışı mani tipi uyak olmanın dışında çoğunlukla xaxa şeklindedir. “*Yazı Yazarım Yazı*” türküsü atma türkülere örnektir. *Yazı yazarım yazı / Kuşların kanadı / Kız beni alırım da / Düşmanın inadına* hecenin 7’li kalıbıyla dörtlük şeklinde dizilmiştir. Uyak düzeni xaxa şeklindedir.

5.2. Ordu Yöresinde Yaygın Olarak Kullanılan Enstrümanlar

Yörede türküler çalgısız söylendiği gibi bir enstrüman eşliğinde de söylenmektedir. Tezeneli çalgılardan divan sazı, bağlama, cura yaygın olarak kullanılır. Kıyı kesimlerde kemençe ve tulum türkülere eşlik etmektedir. Üflemeli çalgılardan en fazla dilli-dilsiz kaval ve zurna yaygındır. Vurmalı çalgılardan da tef, kaşık, davul, zil kullanılmaktadır (Akdeniz, 1995:7).

5.3. Ordu Türkülerinde Usul

Ordu yöresi ezgileri, diğer yörelerden farklı bir tutum sergilemektedir. Türkülerin bazıları Majör tondadır. Karşılama bölgesinde bulunan Ordu’da 9 zamanlı ezgiler daha fazladır. $2+3+2+2=9$ ve $2+2+2+3=9$ dizilişi hem türkülere hem de oyunlarda görülmektedir. Bunların dışında 2 zamandan 8 zamana her türlü ezgiye rastlanmaktadır (Akdeniz, 1995:7).

Ordu ili ve civarındaki yerlerde okunan türküler genellikle 9/8, 2/4, 9/16'lık ritimler içerisinde seyretmekle birlikte, bazı türkülerin giriş kısımlarında serbest ritimle okunan bölümler de bulunmaktadır.

Yöre türküsünün makamsal seyirlerine bakıldığı zaman Türk Halk Müziği Müstezad Ayağı adıyla bilinen ancak Klasik Türk Sanat Müziğinde ise tam karşılığı olmasa bile Çargâh ve Rast dizisine benzeyen “do” kararlı diziler olduğu görülmektedir.

Türkü dizelerinin aldığı arızaların hemen hepsi Mi, Mi Bemol, Fa, Fa Diyez, Natural Do ve Si Bemol arızalarıdır. Bu arızaların yanında natürel seslerle icra edilen türküler de bulunmaktadır. (Can ve Turhan, 2013: 29)

5.4. Ordu Türkülerinde Makam

Yöre türkülerinin makamsal seyrine bakıldığında zaman Türk Halk Müziğinde Müstezad ayağı adıyla bilinen ancak Klasik Türk Sanat Müziğinde tam karşılığı olmasa bile Çargâh ve Rast dizisine benzeyen “Do” kararlı diziler olduğu görülmektedir. Türkü dizilerinin aldığı arızaların hemen hepsi mi, mi bemol, fa, fa diyez, natürel do ve si bemol arızalarıdır. Bu arızaların yanında natürel seslerle icra edilen türküler de vardır. (Can ve Turhan, 2013: 29)

BÖLÜM VI

METİNLER

Türkü metinlerinin yazımında TRT Türk Halk Müziği Repertuvar kayıtları, Taner Can ve Salih Turhan'ın *Ordu'nun Dereleri Ordu Türküleri* kitabı, Hamdi Tanses'in *Notalarıyla Karadeniz Türküleri* kitabı, Ahmet Caferoğlu'nun *Kuzey Anadolu İllerimizden Toplamalar* adlı kitabındaki metinleri esas aldık. Bulabildiğimiz türkü hikâyelerini de türkülerden hemen sonra verdik.

Özel isimler, ayrı yazılması gereken *de* ve *ki* bağlaçları ile *mi* soru edatının yazımına dikkat ettik. Yöreyle ait ağız özelliklerini korumaya çalıştık. Metinlerin verilişinde şüpheye düştüğümüz yerlerde diğer kaynaklardan da yararlanarak bazı yerlerde küçük onarım yollarına gittik.

Tasnifimize göre bağlantı olarak aldığımız bölümleri italik olarak dizdik. Bunların dışında kalan dolgu kelime ve cümleleri ayraç içerisinde verdik. Metinlerde bağlantı ve bent kısımlarının yazılışına dikkat göstererek, türkü metinlerini düzenli bir şekilde vermeye çalıştık. Metinleri şekil açısından yaptığımız tasnife göre numaralandırarak sıraladık.

Bazı türkülerin icralarına ulaşılabilmesi için türkülerin yanlarına QR kod ekledik.

Metinlerin sonunda türkülerin yörelerini ve TRT Türk Halk Müziği Repertuvarındaki kırık ve oyun havaları (Yöresi/TRT THM) şeklinde gösterdik. *Ordu Türküleri* adlı kitaptan aldığımız türküleri (Yöresi/ Can ve Turhan,/ sayfa numarası), *Notalarıyla Karadeniz Türküleri* kitabından aldığımız türküleri (Yöresi/ Tanses/ sayfa numarası), *Kuzey Anadolu İllerimizden Toplamalar* kitabından aldığımız 1 adet türküyü de (Yöresi/ Caferoğlu/ sayfa numarası) şeklinde gösterdik. Ayrıca türkü başlıklarının hemen altında sol tarafa kaynak kişileri, sağ tarafa ise derleyenlerin isimlerini ekledik. Kaynak kişisi belli olmayan türkülerde bu kısmı (...) şeklinde boş bıraktık. Farklı adlarla bilinen türkülerin diğer adını başlığın hemen altına parantez içerisinde, daha küçük puntuyla belirttik. Metinlerde farklı yöreye kayıtlı olanları, farklı isimlendirilenleri ve farklı sözlerle yazılanları belirterek dipnotlarda açıkladık.

1. GELİR MİSİN GELMEZ MİSİN DE AYVA DİBİNE

Mevlüt YÖRÜK

Olgun GÖNÜL

Gelir misin de gelmez misin de ayva dibine
Kemer olsam da dolansam da ince beline

Alçaklardan da götürün de benim salımı
Kimseler duymasın canım benim de halımı

Başındaki yazmaları da maviye mi boyadın
Sararmışsın da solmuşsun da sevdaya mı uğradın

Irmaklardan da geçemiyom da taştan da geçerim
Şu köyün kızlarını canım baştan da seçerim
(Akkuş/Ordu /Can ve Turhan s.118)

2. HEKİMOĞLU DERLER BENİM ASLIMA²

Kadir İNANIR

Ümit TOKCAN

Hekimoğlu derler benim aslıma
Aynalı martin yaptırdım da (narinim) kendi neslime

Hekimoğlu derler ufak bir uşak
Bir omuzdan bir omuza (narinim) on arma fişek

Konaklar yaptırdım mermer direkli
Hekimoğlu dediğin de (narinim) aslan yürekli

Konaklar yaptırdım döşetemedim
Ünye Fatsa bir oldu da (narinim) baş edemedim

² Kaynak kişi Ümit Tokcan, Türk Halk Müziğinden Seçmeler, TRT Müzik Dairesi Yay.,Ankara,1998.

Ünye Fatsa arası Ordu'da kuruldu
Hekimoğlu dediğin (narinim) o da vuruldu
(Fatsa/Ordu/ TRT THM 110)

Ordu'nun Fatsa ilçesi dolaylarında yaşayan Hekimoğlu yoksul bir ailenin çocuğudur. Üstelik yoksul bir anneden başka kimsesi yoktur. Çevresinde doğruluğu dürüstlüğü, akıllılığı ve yiğitliğiyle tanınan bir gençtir.

Yörede egemenlik kurmuş bir Gürcü beyi vardır. Bu Gürcü beyi Ayşe adında güzel ve narin bir kızla sözlüdür. Ne var ki bu kız Gürcü beyini sevmemektedir ve üstelik Hekimoğlu'na gönülden bağlanmıştır. Bu dostlukla arkadaşlıkla karışık bir sevgidir. Hekimoğlu'yla buluşup görüşmektedir.

Gürcü beyi iki gencin ilişkisinin bu noktaya vardığını duyar duymaz Hekimoğlu'na düşman olur ve ona karşı savaş açar. Hekimoğlu'na teke tek görüşüp hesaplaşmayı önerir, bir de yer belirtir. Hekimoğlu gözü pek mert bir gençtir. Aynalı mavzerini kuşanıp tek başına buluşma yerine gider. Gitmesini gider ama Bey sözünde durmamış, adamlarıyla gelmiştir. Üstelik adamlarından biri buluşma yerine varır varmaz sabırsızlanıp Hekimoğlu'nu yaylım ateşine tutar. Ötekiler de çevresini sararlar. Hekimoğlu'yla beyin adamları arasında yaman bir çatışma olur. Hekimoğlu çatışma sonunda çemberi yararak kurtulur. Olaydan sonra hemen Ordu'da yaşayan anasının yanına gider. Anasına durumu anlatır ve artık şehirde duramayacağını bildirir. Anasıyla helalleşip yanına Mehmet ve Hasan adlı iki amcaoğlunu alarak dağa çıkar. Çıkış bu çıkış ve ölünceye kadar Hekimoğlu artık dağlardadır.

Hekimoğlu'nun dağa çıkış nedenini bilen, duyan yöre köylüleri kendisine kucak açarlar. Onun mertliği yiğitliği ve doğru sözlülüğü köylüleri daha da etkiler ve her konuda kendisine yardımcı olurlar. Özellikle yoksul köylülerle dostluk kurar, zenginlerden aldıklarını onlara dağıtarak onları sevindirir. Hekimoğlu artık Gürcü beyinin korkulu rüyası olmuştur. Bu yüzden bey sürekli kendisini jandarmaya şikâyet eder. Hekimoğlu'nu ihbar etmeleri için çeşitli yörelerde adamlar tutar. Fakat halk koruduğu için Hekimoğlu'nu bir türlü ele geçiremezler. Hatta bir defasında beyin adamlarından birinin ihbarı üzerine Hekimoğlu'nun kaldığı evi jandarmalar basıyor, bütün çevreyi kuşatıyorlar. Evin altında bir fırın vardır. Hekimoğlu fırıncının yardımıyla fırının ekmek pişirilen yerini arkadan delerek kaçmayı başarır.

Hekimoğlu kaçmasına kaçıyor ama beyin iki amcaoğlunu öldürttüğü haberini alıyor ve doğruca Çiftlice köyüne iniyor. Gittiği ev muhtarın evidir. Bu muhtar Hekimoğlu'ndan yana görünüyor oysa gerçekte beyin adamıdır ve onunla işbirliği içindedir. Nitekim adamlarından birisi ile ihbarda bulunur ve Hekimoğlu jandarmalar tarafından sarılır. Hekimoğlu muhtarın “puştluğu” yüzünden kısıtılmıştır. Taraflar arasında büyük çatışma çıkar. Adeta namlular kurşun kismaktadır. Özetle yaman cenk olur. Olayın sonucuna ilişkin iki söylenti vardır halk arasında:

Hekimoğlu çatışma sırasında çemberi yarıyorsa da aldığı yaralar yüzünden fazla uzaklaşmadan ölüyor.

Atına atlıyor, elini karın bölgesine aldığı yaralara bastırarak Ordu'ya kadar geliyor ve burada ölüyor.

Hekimoğlu denince hemen akla gelen bir özelliği de “aynalı martini”dir. Hekimoğlu türküsünde geçen ve kendisinin adıyla özdeşleşen bu tüfeğin özelliği şudur: Hekimoğlu özel olarak yaptırdığı bu mavzerin üstüne bir ayna takmıştır. Çatışmaya girdiğinde bu aynayı düşmanın gözüne tutarak gözünün kamaşmasına dolayısıyla hedefini şaşırmasına sebep oluyor. Hekimoğlu böylece rakibini etkisiz hale getirmiş oluyor. Bu yüzden Hekimoğlu'nun adı aynalı martin adı ile özdeşleşmiş oluyor ve türkü de bu olaylar üzerine yakılıyor, okunuyor. (Can ve Turhan, 2013: 360)

3. HEKİMOĞLU DERLER BENİM ASLIMA³ II

Törelî Hafız

Ümit TOKCAN/Hamdi TANSES

Hekimoğlu derler benim aslıma

Aynalı martin yaptırdım da (narinim) kendi neslime

Evlerinin önü arpa sergisi

Hekimoğlu İbrahim de (narinim) ayva sarısı

Hekimoğlu İbrahim taştan bakıyor

Elindeki martini de (narinim) canlar yakıyor

³ Hamdi TANSES, 1917 yılında Erzurum'da şehit düşen Hekimoğlu'na ağıtı dedesi Kalyoncuoğlu Recep (Törelî Hafız) tarafından yakıldığını belirtmiş, ağıtın sözlerinin halk dilinde yaygın olanlarını Korgan/ Çitlice Köyünden derlemiştir.

Konaklar yaptırdım hurma dalından
İçini döşedemedim de (narinim) acem şalından

Konaklar yaptırdım mermer direkli
Hekimoğlu dediğin de (narinim) aslan yürekli

Konaklar yaptırdım döşedemedim
Ünye Fatsa bir oldu da (narinim) baş edemedim

Hekimoğlu derler ufak bir uşak
Bir omuzdan bir omuza (narinim) on arma fişek

Bugün günlerden pazardır pazar
Çitlice muhtarı da (narinim) puşluklar düzer

Ünye Fatsa arası Ordu'da kuruldu
Hekimoğlu dediğin (narinim) o da vuruldu
(Korgan/Ordu/ Tanses s.21)

4. SAHİPSİZ EVLERDE BACA TÜTER Mİ

Salih UYGUN *Olgun GÖNÜL*

Sahipsiz evlerde baca tüter mi?
Yapraksız dallarda bülbül öter mi?

Ötme bülbül ötme derdim çok benim
Sarılıp yatmaya yârim yok benim

Peştamal diktirdim bir yüzü kara
Doktora göründüm ciğerim yara

Şöyle doktor söyle ölecek miyim?

Ölmeden yârîmi görecek miyim?

(Aybastı/Ordu /Can ve Turhan s.191)

5. ŞU AKKUŞ'UN GÜRGENLERİ

İmeciler

Şener GÖK

Şu Akkuş'un gürgenleri yıkılmadı mı?

Yar üstüne yar sevmeye sıkılmadı mı?

Şu karşıki tarlayı da kime kazdırdın?

Gönderdiğin mektupları kime yazdırdın?

Şu karşıki tarlayı da kime sürdürdün?

Ben gurbette sen sılada beni öldürdün?

Şu Akkuş'un tepesinde kar var duman yok

Benim nazlı yârimde de din var iman yok

İrmak gibi çağlarım da çağlatma beni

Yetimlikte büyüdüm de ağlatma beni

Keltepe'nin taşlarını koyun mu sandın

Yar üstüne yar sevmeyi oyun mu sandın

İçmem güzelim içmem de bir yudum içmem

Dünya güzelle dolsa da yar senden geçmem

Alçaklardan götürün de benim salımı

Kimselere söylemeyin benim halımı

Üç aşağı beş yukarı salla mendili

Tanımıyom yar seni de tanıt kendini

(Akkuş/Ordu /Can ve Turhan s.206)

6. KELTEPE'NİN TAŞLARINI KOYUN MU SANDIN?

Rıza DALGI

İrfan GÜRDAL

Ah... Keltepe'nin taşlarını koyun mu sandın
Sevip sevip ayrılmayı oyun mu sandın

Ah... Şu Akkuş'un gürgenleri yıkılmadı mı?
Yar üstüne yar sevmeye sıkılmadın mı?

Ah... Gelir misin gelmez misin ayva dibine
Kemer olsam sarılsam inceçük beline

Ah... Çal dağının başlarına aşar da giderim
İskefsir yollarına düşer de giderim

(Akkuş/Aybastı/Niksar/Ordu /Can ve Turhan s.154)

7. HANIM SENİN NE GÜZEL GAŞLARIN VAR

Rüştü TUNCALI

Ank. Dev. Kons.

Hanım senin ne güzel gaşların var

Gaşlarına gurban olam *(hopla da gel güllüm)*

Hanım senin ne güzel saçların var

İnci gibi dişlerin var (hopla da gel güllüm)

Hanım senin ne güzel ayağın var
Ayağına çapul alam (hopla da gel güllüm)

Hanım senin ne güzel ellerin var
Ellerine gına yakam (hopla da gel güllüm)
(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 2813)

8. DERE KENARINA DUZAK KURDULAR

Ramazan ÇETİN **Tuğrul ŞAN**

Dere kenarında babam duzak kurdular
İk'elime vura vura da sual sordular

*Aman babam yaman da babam birin ben idim
Yedi oğul içinde babam birin de ben idim*

İki dağ arası babam arpadır arpa
Gır atlar geliyor babam hep gırpa gırpa
Annem geliyor da babam el çırpa çırpa

*Aman babam yaman da babam birin ben idim
Yedi oğul içinde babam birin de ben idim*

(Aybastı/Ordu/ TRT THM 1189)

9. DÜZ MAHALLE İÇİNDE

Muhsin TERCAN **Yıldız AYHAN**

Düz mahalle içinde çıramı yakamadım
Nice güzeller gördüm de yar senden bıkamadım

*Keman kaşın sürmeli yar seni nasıl sevmeli
Aman baban duymalı yar senin baban duymalı*

Düz mahalle içinde deli gezerim deli
Benim yârim vallahi de Ordu'nun en güzeli

*Keman kaşın sürmeli yar seni bana vermeli
Aman baban duymalı yar senin baban duymalı*

Düz mahalle içinde düştüm âlem diline
Baba darılma bana da gönül verdim birine

*Keman kaşın sürmeli yar seni bana vermeli
Aman baban duymalı yar senin baban duymalı*

(Ordu/ TRT THM 3335 2)

10. KAMİL'İN BELİNDE KAMA PARLIYOR

(KAMİL'İM)

Hayrettin ŞENGÜL Taner CAN

Kamil'in belinde kama parlıyor

Kamanın ucundan da yavrum kanlar damlıyor

Kamil'im Kamil'im aslan Kamil'im

Yağmurlar kıranına yaslan Kamil'im

Kamil'im Kamil'im alınan oldu

Kamil sana bu kahpelik dayından oldu

Kamil'im Kamil'im aslan Kamil'im

Yağmurlar kıranına yaslan Kamil'im

(Perşembe/Ordu /Can ve Turhan s.138)

11. KASAP ETİN PEK YAĞLIDIR

(KASAP)

Şaziye TATLİCAN Olgun GÖNÜL

Kasap etin pek yağlıdır

Göynüm sana sevdalıdır

Aman da kasap canım da kasap

Gel bizim eve görelim hesap

Kasabımın kaşı kare

O sineme açtı yâre

Aman da kasap canım da kasap

Gel bizim eve görelim hesap

Entarisi som sırmadan

Aç kapıyı cam kırmadan

Aman da kasap canım da kasap

Gel bizim eve görelim hesap

Kasap bıçak elindedir

Sevdamız el dilindedir

Aman da kasap canım da kasap

Gel bizim eve görelim hesap

(Ordu/ Can ve Turhan s.150)

12. KÖPRÜYÜ DOLANMA KÖPRÜ YIKIKTIR

Fehim CANAL

Sadi Yaver ATAMAN

Köprüyü dolanma anam köprü yıkıktır

Gelin olan gızın da a canım bağı yanıktır

Eyvah eyvah hem anamdan ayrıldım

Hem babamdan hem sılamdan ayrıldım

Uzağa gız verme anam gaybolur gider

Ayrılık hasreti de a canım bağırimi deler

Eyvah eyvah hem anamdan ayrıldım

Hem babamdan hem sılamdan ayrıldım

Anamın ekmeği anam gözümde tüter

Ayrılık hasreti de a canım boynumu bükür

Eyvah eyvah hem anamdan ayrıldım

Hem babamdan hem sılamdan ayrıldım

(Ünye/Ordu/ TRT THM 1734 2)

13. NE DURURSUN ORALARDA

Kani COŞKUN ***Hamdi TANSES***

Ne durursun oralarda gelsene yanıma

Melül melül bakmaların yetti de canıma

Yanma da güzelim yanyom ben de

Salla da mendili geliyom ben

Bir yosmanın yüzünden de

Verem oldum ölüyom ben

Böyle miydi gavlımız de kör olsun gözün

Allah'ın divanında da kararsın yüzün

Yanma da güzelim yanyom ben de

Salla da mendili geliyom ben

Bir yosmanın yüzünden de

Verem oldum ölüyom ben

Susuz da dereler gibi de gurutdun beni

Üç gün ayrı galmayınan unuttun beni

Yanma da güzelim yanyom ben de

Salla da mendili geliyom ben

Bir yosmanın yüzünden de

Verem oldum ölüyom ben

Gürgenin tepesinde de vuramadım doğanı

Kendim de gibi bulamadım sözünde de duranı

Yanma da güzelim yanıyom ben de

Salla da mendili geliyom ben

Bir yosmanın yüzünden de

Verem oldum ölüyom ben

(Akkuş/Ordu/ TRT THM 1929)

14. ÇUKUR YAYLASI'NIN YOLU DÜZ GİDER

Nevzat KILIÇ

Ahmet SEZGİN

Hey... Çukur yaylasının yolu düz gider

Bahçesinde koklanmamış gül biter

Dallarında garip garip kuş öter

Hey... Çukur yaylasının suyu içilmez

Güzelleri çoktur nazı çekilmez

Sevip sevip yardan ayrı geçilmez

Hey... Gız senin elin tutmaz mı kalem

Kır testiği yar kapında kul olam

Avcı ol da tuzağını ben kuram

(Ordu/ TRT THM 2334)

15. AŞŞAKİ CAMİDE GÖRDÜM BOYNUNU

..... *Olgun GÖNÜL*

Aşşaki camide gördüm boyunu

Az gonoştum bilemedim huyunu

Sarılmadan aldı benim ferimi

Vazgeçemem hovardayım vurgunum

Gollarında uyut beni yorgunum

İçtim içtim gönül verdim ben sana

Sarhoő oldum şu halime baksana

Ne olur gel oturalım yan yana

Vazgeçemem hovardayım vurgunum

Gollarında uyut beni yorgunum

(Ordu /Can ve Turhan s.57)

16. BEN BU YAYLALARA YAYLA MI DERİM

Olgun GÖNÜL

Olgun GÖNÜL

Ben bu yaylalara yayla mı derim anam anam

Üstü de duman başı da bölük kar olamayınca

Niderim bu dünyayı yar olmayınca anam anam

Ötme de bülbül konma da bülbül daldan ayrıldım

Ah ela gözlü sırma saçlı yardan ayrıldım

Ben bu yayladan gece de geçtim anam anam

Melet de uőađına yar karıştım geçtim

Ela gözlü yar içim her yolu seçtim anam anam

Ötme de bülbül konma da bülbül daldan ayrıldım

Ah ela gözlü sırma saçlı yardan ayrıldım

(Ordu /Can ve Turhan s.65)

17. BEN SÜRÜYE YOL VERDİM

(TORUNOĞLU)

Yusuf AYDIN

Ahmet ÇOBAN

Ben sürüye yol verdim Bafra'ya gidecek

Garip de Şakir yol vermiyor bilmem nidecek

Ben sürüden ayrıldım kim hizmet edecek

Ağlasın ağlasın gardaş ağlasın

Gardaşsız yaylalarda nasıl yaylasın

Perşembe'nin yanında uzun da uzun yazılar

Ancak da yetim kaldı babam körpe kuzular

Kuzuları gördükçe bağrım sızılar

Ağlasın ağlasın gardaş ağlasın

Gardaşsız yaylalarda nasıl yaylasın

Bir gardaşım var da Ilgaz'da yaylar

Sürülerim kaldı da yolda kimler heyler

Dursun'a ağladı ağalar beyler

Ağlasın ağlasın gardaş ağlasın

Gardaşsız yaylalarda nasıl yaylasın

Telgraf ettim babama babam gelecek

Atınan gettin babam salın gelecek

Kim der ki oğlun Dursun ölecek

Ağlasın ağlasın gardaş ağlasın

Gardaşsız yaylalarda nasıl yaylasın

(Aybastı/Ordu /Can ve Turhan,- s.67)

Aybastı'nın henüz radyo repertuarına geçmemiş türkülerinden biri de "Torunoğlu Ağıtı" dır. Anlatılanlara göre olay, yaklaşık 1934-1935 yıllarında, Bafra'da geçmiştir. Torunoğlu Ahmet Ağa'nın oğlu Dursun ve Mehmet'in Bafralılar tarafından zehirlenerek

öldürülmesi üzerine Pelitözünden Gır'ın Ali (Ali İbiş) tarafından cenazenin başında yakılmıştır. Bunun için Ali'ye bir kat elbise kestirilmiştir.

Daha önce bilindiği üzere Bafralıların öldürdüğü Dursun Ağa değil, Reşadiye'ye bağlı Bozcalı köyünden yıllık (at) ve koyun sürüsü sahibi Durmuş Ağa'dır. Bir kıskançlık meselesi yüzünden zehirlenerek öldürülen odur. Ayrıca olay, 1934-1935 yıllarında değil, daha sonra cereyan etmiştir.

Torunoğulları'na yakın olanların anlattıklarına göre o zaman, 66 yaşında olan Cemal Torun'la, 4.2.1984 tarihinde, Ahmet Zaimoğlu'nun kahvesindeki görüşmemizde olayın ne zaman olduğu sorulduğunda: "48-50 sene olmuştur" cevabını vermişti. Türküde adı geçen Dursun, Cemal Torun'un amcası ve kayınpederidir. 1938 sonbaharında, kışlatmak için, Bafra'ya, sürü götürürken Çamaş'ta hastalanmış; yanındaki arkadaşı Gürcü Ömeroğlu Şakir, Onu Samsun'a hastaneye götürmüş. Dursun'un kardeşi Ahmet Ağa da, İstanbul'a erkek sürü götürürken Düzce'de hastalanmış. "İlgaz'da yaylayan sürü" buymuş. O sene Torunoğulları'nın dört sürüsü varmış. O sırada 18 yaşında olan Cemal Torun, para getirmek için Bafra'ya gitmiş ve hastaneye harçlık getirmiş. O, Bafra'dayken; radyo Atatürk'ün öldüğünü söylemiş.

Dursun Torun, Atatürk'ten 18 gün sonra, demek ki 28 Kasım 1938'de Samsun'da vefat etmiş. O sene müthiş kış olmuş ve cenazeyi Çarşamba - Fatsa üzerinden getirememişler; Tokat üzerinden Niksar'a kadar da sal ile getirmişler. Salı, biri önde, biri arkada iki ata yüklemişler; ancak öyle getirebilmişler. Olayı tam bilmeyenler, cenazenin kızıkla getirildiğini söylerler ki yanlıştır.

Olayın türküsünü, çocukluk yıllarında fındık toplarken dinlediğim 1341 doğumlu Yusuf Aydın'dan 18.2.1982 tarihinde derlemiştim. Fakat gerek Yusuf Aydın'ın çok yaşlanmış olması (nitekim altı ay kadar sonra vefat etmiştir) gerekse kayıt sırasında teybin arızalanması yüzünden türküyü eski sağlamlığında kaydedemedim. Türküde yer yer unutmalar, yer yer karıştırmalar, yer yer de tekrarlar oldu. Yine Cemal Torun'dan öğrendiğime göre türküyü Hüseyinoğlu Şükrü de güzel söylemiş. Onun da yanına gittim fakat bir türlü söyleyemedim.

Gır'ın Ali'nin Çakırlı Mahallesi'nde oturan torunu Salih İbiş de güzel söylemiş fakat kendisiyle görüşmek fırsatı bulamadım (Can ve Turhan, 2013: 364).

18. CAFER'E DERLERDİ BİR YİĞİT UŞAK

Şaziye TATLİCAN *Olgun GÖNÜL*

Cafer'e derlerdi bir yiğit uşak

Beline bağlardı ibrişim kuşak

Cafer'e gizlice vurdular bıçak

Cafer'im Cafer'im aslan Cafer'im

Meletin kıyısına yaslan Cafer'im

Cafer'in ölüsü yerde yatıyor

Burma bıyıkları kana batıyor

Cafer'i vuranlar çalım satıyor

Cafer'im Cafer'im aslan Cafer'im

Meletin kıyısına yaslan Cafer'im

(Ordu /Can ve Turhan s.77)

19. ÇALILIKTAN BİR SU İÇTİM

Amil KARABULUT *Necmi KIRAN*

Çalılıktan bir su içtim kanmadım

Elli direm kurşun yedim ölmedim

Üç gün oldu ben yâri görmedim

Aslan dağlar yaslan yosmam geliyor

Eller gınalı gollar sıvalı sandım dostum geliyor

Tepeler tepeler yüksek tepeler

Orda yağmur yağar burda sepeler

Sandıkta çürümüş elmas küpeler

Aslan dağlar yaslan yosmam geliyor

Eller gınalı gollar sıvalı sandım dostum geliyor

(Köşeli ve Yeveli Köyleri/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.80)

20. ÇAMBAŞI'NA ÇIKTIM ÇIRAM YANMADI

Ziya TAŞOVA *Muzaffer SARISÖZEN*

Çambaşı'na çıktım anam çiram yanmadı

Mektup saldım yâre aman mektup varmadı

Etrafıma baktım anam kimse kalmadı

Ağlama gelin ağlama aman

Beni yolumdan eyleme

Sazaklara ev yapma anam o batar gider

Uzaklara kız verme aman o yiter gider

El kadarıcık ekmeğin aman o bana yeter

Ağlama gelinim ağlama aman

Beni yolumdan eyleme

(Ordu/TRT THM 550)

21. DİRDİMİN DEVASI SUYU HAVASI

(ORDU GÜZELLEMEŞİ)

Âşık Topaloğlu -----

Derdimin devası suyu havası

Güllük gülüstanlık bülbül yuvası

Bir bitmez tükenmez gönül hevesi

Dumanlı dumanlı başı Ordu'nun

Cevherdir toprağı taşı Ordu'nun

İrem bağısanki findık bahçesi

Doğrusu hoş şu Ordu'nun lehçesi

Yar geliyor elde fındık bohçası

Beti bereketi boldur Ordu'nun

Ezeli derdi yoldur Ordu'nun

Duman gibi dağ başında tozarım

Yaylalardan yaylalara gezerim

Yazar olsam ben Ordu'yu yazarım

Keçiköy âlemi başka Ordu'nun

Büyüktür hürmeti aşka Ordu'nun

Ordu'nun dağları sıra sıraya

Meletliler Canik derler buraya

Gözyaşım çoğaldı döndü dereye

Irmakları coşkun akar Ordu'nun

Güzelleri canlar yakar Ordu'nun

Yayla yollarında sefa sürdün mü?

Çamların dibinde postu serdin mi?

Manzaranın böylesini gördün mü?

İç suyunu kana kana Ordu'nun

Oyn'etti güzeli bana Ordu'nun

Yaz geldi Çambaşı vurdu aklıma

Rastlamadım ben böyle bir iklime

Atladın mı doru taya bekleme

Yaylaları duman duman Ordu'nun

Dilberleri pek de yaman Ordu'nun

(Ordu /Can ve Turhan s.93)

22. EVLERİNİN ÖNÜ AKAR

Olgun GÖNÜL

Olgun GÖNÜL

Evlerinin önü akar

Akar da başını yıkar

Molla güvey altın takar

A kızım gelinim haydi gidelim

Yarenim yoldaşım geyin gidelim

Evlerinin önü pelit

Pelide takarlar kilit

Bir güzele aslan yiğit

A kızım gelinim haydi gidelim

Yarenim yoldaşım geyin gidelim

Baban evi demir kapı

Vardıcağın altın kapı

Elin sözü taştan katı

A kızım gelinim haydi gidelim

Yarenim yoldaşım geyin gidelim

(Ünye/Ordu /Can ve Turhan s.110)

23. EVLERİNİN ÖNÜ LİMON PORTAKAL

İsmail SOYSAL

Ank. Devlet Kons.

Evlerinin önü limon portakal

Soyma portakalı a beyim de ellerin kokar

Bir portakal ile adam mı doyar

Derdim çoktur diyemem diyemem de dağlar dayanmaz

Bir ben ölmeyinen a beyim de Amasya da yıkılmaz

Evlerinin önü nane maydanoz

Siz bizim haneye a beyim de gelmez oldunuz

Tanrı selamını vermez oldunuz

Derdim çoktur diyemem diyemem de dağlar dayanmaz

Bir ben ölmeyinen a beyim de Amasya da yıkılmaz

Evlerinin önü taş değil diken

Kör olsun dikenini a beyim de yollara dökten

Hasretlik değil mi belimi büken

Derdim çoktur diyemem diyemem de dağlar dayanmaz

Bir ben ölmeyinen a beyim de Amasya da yıkılmaz

(Ünye/Ordu/ TRT THM 4342 2)

24. GİNE YEŞERDİ FINDIK DALLARI

Muhsin TERCAN

Nurettin ÇAMLIDAĞ

Gine yeşerdi fındık dalları

Acep ne olacak yârin halları

Dalgalanıyor pembe şalvarı

Kız allan pullan gel gel gel yanıma

Beyaz kollarını dola boynuma

Tabya başında kızlar yan yana

İçlerinden biri göz etti bana

Nur olsun seni doğuran ana

Kız allan pullan gel gel gel yanıma

Beyaz kollarını dola boynuma

Fındık dalları yerlere değer

Yârin bakışları kalbime değer

Ölürüm seni almazsam eğer

Kız allan pullan gel gel gel yanıma

Beyaz kollarını dola boynuma

(Ordu/ TRT THM 3172)

25. İKİ DURNA GELMİŞ YOLDA YORULMUŞ

Rüştü TUNCALI

Muzaffer SARISÖZEN

İki durnam gelmiş (ey eyvah ey yolda) yorulmuş

Şahin vurmuş ganetleri kırılmış

O da benim gibi yardan ayrılmış

Durnalar durnalar eylen durnalar

Benden yâre selam eylen durnalar telli sunalar

Durnam nerden gelir ey eyvah ey arştan Maraş'tan

Kanadın ıslanmış yağmurdan yaştan

Durnam korkmaz mısın alıcı kuştan

Durnalar durnalar eylen durnalar

Benden yâre selam eylen durnalar telli sunalar

Durnamın kanadı ey eyvah ey bir karış telden

Çekerim ayrılık ne gelir elden

Garip bülbül gibi ayrıldım gülden

Durnalar durnalar eylen durnalar

Benden yâre selam eylen durnalar telli sunalar

(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 1151 2)

26. İMECİLER GELİYOR ELİ KARA KAZMALI

Ziya ÖZOVA

Muzaffer SARISÖZEN

İmeciler geliyor eli kara kazmalı

Ben yârîmi tanırım başı sarı yazmalı

Yan Eminem yan

Açma da aman kapıları esmesin yeller

Pencereden kaç da gel duymasın eller

Eminem huylu musun minare boylu musun?

Her gelen seni sorar altın hamaylı mısın?

Yan Eminem yan

Açma da aman kapıları esmesin yeller

Pencereden kaç da gel duymasın eller

Aşma kırandan aşma ben seni tanıyorum

Her kırandan aşanı Eminem sanıyorum

Yan Eminem yan

Açma da aman kapıları esmesin yeller

Pencereden kaç da gel duymasın eller

(Ordu/ TRT THM 1170)

27. MELET İRMAĞINI ATLAYAMADIM

Abdullah ÖZDEMİR ***Taner CAN***

Melet ırmağını atlayamadım

Döküldü cephanem toplayamadım

Zalım düşmanları haklayamadım

Cafer'im Cafer'im aslan Cafer'im

Congara değirmenine yaslan Cafer'im

Cafer'in belinde kama parlıyor

Kamanın ucundan kanlar damlıyor

Cafer'in karısı perçem tarıyor

Cafer'im Cafer'im aslan Cafer'im

Congara değirmenine yaslan Cafer'im

Cafer'im oturmuş taşın üstüne

Zülûfün toplamış kaşın üstüne

Her ne söyler isen başım üstüne

Cafer'im Cafer'im aslan Cafer'im

Congara değirmenine yaslan Cafer'im

Cafer'in belinde Urus bombası

Cafer'e ağlıyor evde anası

Cafer'im nasılmış adam vurması

Cafer'im Cafer'im aslan Cafer'im

Congara değirmenine yaslan Cafer'im

(Ordu/Can ve Turhan s.168)

28. NE UZUNDUR ŞU FATSA'NIN YOLLARI

(MUSTAFA)

İsmail SOYSAL

Muzaffer SARISÖZEN

Ne uzundur şu Fatsa'nın yolları

Arşın olmuş Mustafa'nın kolları

Acep ne söyledi şirin dilleri

Mustafam Mustafam garip Mustafam

Düşman ellerinde giden Mustafam

Ne uzundur şu Fatsa'nın gezisi

Böyleyimiş alnımızın yazısı

Mustafa annesinin bir tek kuzusu

Mustafam Mustafam garip Mustafam

Düşman ellerinde giden Mustafam

(Ünye/Ordu/ TRT THM 542)

“Vakti zamanında Ünye’nin bir köyünde bir ağa yaşar. Bu ağa başka ağalara benzemez. İçi insan sevgisiyle dolu, yörede herkes tarafından sevilen bir ağadır. Ağanın nazlı mı nazlı güzel mi güzel tüm genç delikanlıları kendilerine hayran bırakan bir kızı vardır. Başka çocuğu yoktur. Ağa kızını mert ve yiğit bir delikanlı ile baş göz etmek ister. Onun gönlünde olan, iyi bir delikanlıyı yanına içgüveysi almaktır. Günün birinde Ünye’de büyük bir at yarışı yapılır. Bu etkinlikte ağa ve kızı da vardır. Yarışmanın birincisi Mustafa adında uzun boylu, kara yağız, sıırım gibi bir delikanlıdır. Ata binmede onun üzerine yoktur. Ağa ve kızı Genç Mustafa’ya hayran kalırlar. Kızın gönlü o an yanmaya başlar. Mustafa’ya abayı yakar. Bu güzel kız bir bahane ile Mustafa ile buluşur. Dedikodular dilden dile dolaşmaya başlar. Bu sevda günden güne kıvılcımlanır. Sonunda bu iki genç evlenirler. Mustafa, ağanın yanına içgüveysi olur. Mustafa’yı çevrenin bazı gençleri çekemezler. Ağanın kızını aldığı için ona hasım kesilirler. Mustafa bunların hiçbirisinden korkmaz, önemsemez. “Su uyur, düşman uyumaz” derler ya, öyle de olur. İçağasıoğlu Mustafa o zaman Fatsa’da bulunan kız kardeşinin yanına atıyla giderken, Cevizdere semtinde pusuya düşürülerek öldürülür” (Tanses 2005: 153).

29. SAMSUN’A İNDİM DE GÜNEŞ BATIYOR

Hamdi TANSES

Taner CAN

Samsun'a indim de güneş batıyor

Dursun'u vurmuşlar yerde yatıyor

Bafra'nın beyleri ona bakıyor

Ağlasın ağlasın anam ağlasın

Eller Dursun desin nasıl dayansın

Seyid'e vardım da buyur sayılmaz

Dursun'um olmayınca koyun sayılmaz

Bafra'nın beyleri haber alamaz

Ağlasın ağlasın anam ağlasın

Eller Dursun desin nasıl dayansın

(Ordu /Can ve Turhan s.192)

30. SANA UYU DİYEMEDİM

Ali KIRAN Necmi KIRAN

Sana uyu diyemedim

Nenni nenni diyemedim

Hicab ettim gaynatamdan

Bebek dalda diyemedim

Nenni de oğul nenni de oğul

Nenni de nenni oğul

Bebeğin beşiği bakır

Ürgülerim takır takır

Babası da Molla Bekir

Nenni de oğul nenni de oğul

Nenni de nenni oğul

Havada kuşlar uçuşur

Derede kurtlar uluşur

Guzgunlar bebek bölüşür

Nenni de oğul nenni de oğul

Nenni de nenni oğul

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.194)

31. SEFERBERLİK ÇIKTI GELİN DEDİLER (UH)

Ali KIRAN Necmi KIRAN

Seferberlik çıktı gelin dediler

Üç günlük erzağı alın dediler

Varın Erzurum'a galın dediler

Seneler seneler ille bu sene

Gitsin gelmesin böyle bir sene

Anam çıksın yaylasını yaylasın

Sağsın gara goyun gaymah bağlasın

Anamın oğlu çok beni neylesin

Alsın gucağına gönül eğlesin

Alsın gucağına gönül eğlesin

(Mesudiye/Ordu/Can ve Turhan s.313)

32. SİLDİRGE SİLDİRGE YAĞAN YAĞMURLAR

Ramazan ERBAŞ

Nida TÜFEKÇİ

Sildirge sildirge yağan yağmurlar

Annemin gözünün yaşına benzer

Bölükçe bölükçe kalkan dumanlar

Babamın evinin başına benzer

Hop ninnaydı ninnana ninna ninnaydı

Yar ninnaydı ninnana nina nina ninnaydı

Vardım baktım şu derede ağlıyor

Al yazmasını çözmiş çözmiş bağlıyor

Beni görmüş gesil gesil ağlıyor

Hop ninnaydı ninnana ninna ninnaydı

Yar ninnaydı ninnana nina nina ninnaydı

Göge bulut gibi havalanırsın

Sulu sepken gibi yere yağarsın

Nerde güzel görsen ona bakarsın

Hop ninnaydı ninnana ninna ninnaydı

Yar ninnaydı ninnana nina nina ninnaydı

(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 2337)

33. UZUN KAVAK NE UZARSIN

Sarı Recep

Muzaffer SARISÖZEN

Uzun kavak (ne bilem ne bilem) ne uzarsın boyuna

Kurban olayım o boyuna bosuna

Ah ben ölürsem (ne bilem ne bilem) kim girecek koluna

Dağlar taşlar uçan kuşlar kan ağlar

Yaslı anam kara yazmalar bağlar

Uzun kavak (ne bilem ne bilem) gıcır gıcır gıcılar

Anne benim sol yanımda sancı var

Ah ben ölürsem (ne bilem ne bilem) benden daha genci var

Dağlar taşlar uçan kuşlar kan ağlar

Yaslı anam kara yazmalar bağlar

(Ordu-Giresun/ TRT THM 891 2)

34. ÜNYE'DEN ÇIKTIM BAŞIM SELAMET

Fethi GENÇALIOĞLU

Hamdi TANSES

Ünye'den çıktım da başım selamet

Ceviz deresinde koştum giyamet

Gadın kız gardaşım sana emanet

Ağla anam ağla sen bana ağla

Çifte doktor getir yaremi bağla

Yedi garış gelir omzumun eni
Genç yaşında gabre goydular beni
Anneciğim bana söylesin nenni

*Ağla anam ağla sen bana ağla
Çifte doktor getir yaremi bağla*

Martinim duvarda asılı kaldı
Elbisem sandıkta basılı kaldı
Gadın gız gardaşım küsülü kaldı

*Ağla anam ağla sen bana ağla
Çifte doktor getir yaremi bağla*

(Ünye/Ordu/ TRT THM 1932)

35. YÂRİMİN GIYDIĞI YEŞİL ENTARİ

Mahalli Ekip TRT Müzik Dairesi

Yârimin giydiği yeşil entari
Eridi kalmadı yar yar dağların karı
Salınıp da gezen kimlerin yâri

*Sarı saçlım kalem kaşlım işmarlaşalım
Gurbete giderken yar yar helallaşalım*

Evlerinin önü üç ağaç incir
Kollarım kelepçe yar yar boynumda zincir
Zincirin yerleri hiç durmaz incir

*Sarı saçlım kalem kaşlım işmarlaşalım
Gurbete giderken yar yar helallaşalım*

(Ordu/ TRT THM 2619)

36. YENİ YOLUN BÜKMESİNİ DOLAŞAMADIM

(GÜLİZAR)

Ali Rıza GÜNDOĞDU

Tuncer İNAN

Yeni yolun bükmesini (Gülizar) dolaşamadım

Söz verdiğin yerlere de (Gülizar) ulaşamadım

Amanın da Gülizar ben yandım da Gülizar olur mu böyle

Ne derdin varısa da Gülizar gel bana söyle

Evlerinin önünde de (Gülizar) üzüm asması

Üzümünü yediler de (Gülizar) kaldı tasmaı

Var mıydı da senin gibi (Gülizar) cihan yosması

Amanın da Gülizar ben yandım da Gülizar olur mu böyle

Ne derdin varısa da Gülizar gel bana söyle

(Ordu/ TRT THM 3396)

37. YÜKSEK ODALARDA KURA ÇEKİLİR

Ahmet YENER

Sabri YENER

Yüksek odalarda kura çekilir

Kurası çıkanın boynu bükülür

Analar babalar yola dökülür

Fidan da boylu sevdiceğim olmaz mı sandın

Al yanakta güllerini solmaz mı sandın

Evlerinin önü taş ben olaydım

Ela göz üstüne kaş ben olaydım

Yalınız gezene eş ben olaydım

Fidan da boylu sevdiceğim olmaz mı sandın

Al yanakta güllerini solmaz mı sandın

Yüksek odalarda kandil mi yanar

Her kulun başına devlet mi konar

Herkes sevdiğine böyle mi yanar

Fidan da boylu sevdiceğim olmaz mı sandın

Al yanakta güllerini solmaz mı sandın

(Altınca Köyü/Ordu /Can ve Turhan s.242)

38. KIRMIZILIM KIRMIZILIM

Vonalı Ahmet ÖZKAN

Muzaffer SARISÖZEN

Kırmızılım kırmızılım

Akıp giden kırmızılım

Sekip giden kırmızılım

Kırmızısı başındadır

On üç on dört yaşındadır

Âşıkları peşindedir

Kırmızılım kırmızılım

Akıp giden kırmızılım

Sekip giden kırmızılım

Kırmızısı baştanbaşa

Keklik seker taştan taş

Kavuşmamız kaldı kışa

Kırmızılım kırmızılım

Akıp giden kırmızılım

Sekip giden kırmızılım

(Ordu/ TRT THM 744)

39. SEVDİĞİME VARAMADIM

Ramadan ŞEN Tuğrul ŞAN

Sevdiğime varamadım

İpek çorap giyemedim

Muradıma eremedim

Abum abum kız abum

Sebeğim sensin abum

Muradın olsun abum

Beni çoban ettiniz

On binimi yediniz

Günahıma girdiniz

Abum abum kız abum

Sebeğim sensin abum

Muradın olsun abum

Şu Niksar'a varsalar

Sevdiğimi bulsalar

Şu halimi sorsalar

Abum abum kız abum

Sebeğim sensin abum

Muradın olsun abum

(Aybastı/Ordu/ TRT THM 1188)

40. IRMAK KENARINDA ÜÇ AĞAÇ İNCİR

Hamdi TANSES Taner CAN

Irmak kenarında üç ağaç incir

Kollarım kelepçe anam elimde zincir

Zincir sallandıkça kollarım incir

Yandım Allah yandım camdan bakana

Canım kurban olsun anam camdan bakana

Yandım Allah yandım şu giden kıza

Yanakları al al olmuş benzer kiraza

Irmak kenarında çalınır sazlar

Geçti altı aylar anam gelmedi yazlar

Başıma toplandı gelinler kızlar

Yandım Allah yandım camdan bakana

Canım kurban olsun anam camdan bakana

Yandım Allah yandım şu giden kıza

Yanakları al al olmuş benzer kiraza

(Ordu /Can ve Turhan s.137)

41. **KIRMIZILIM TUTAM TUTAM**

Muhsin TERCAN

Ahmet YAMACI

Kırmızılım tutam tutam

Arasına güller katam

O yar ile ben de gidem

Kırmızılım kırmızılım

Aşıp giden kırmızılım

Coşup giden kırmızılım

Sekip giden kırmızılım

Kırmızısı başındadır

On üç on dört yaşındadır

Âşıkları peşindedir

Kırmızılım kırmızılım

Aşıp giden kırmızılım

Coşup giden kırmızılım

Sekip giden kırmızılım

Kırmızısı baştanbaşa

Keklik seker taştan taş

Kavuşmamız kaldı kışa

Kırmızılım kırmızılım

Aşıp giden kırmızılım

Coşup giden kırmızılım

Sekip giden kırmızılım

(Ordu/ TRT THM 1979)

42. YAYLANIN YOLLARINDA MENEVŞELER BİTMİŞ

Hamdi TANSES

Hamdi TANSES

Yayla yollarında menevşeler bitmiş

Uzamış uzamış da (Eminem) yolları tutmuş

Seni beni gören yiğit beni unutmuş

Göller göller piyade göller

Olur mu böyle?

İki de ellerin koynunda a canım

Galur mu böyle

Yayla yollarında göç katar katar

Eşinden ayrılmış da a canım bir durna öter

Nazlı da yârin hasreti canıma yeter

Göller göller piyade göller

Olur mu böyle

İki de ellerin koynunda a canım

Galur mu böyle

(Aybastı/Ordu/ Tanses s.106)

43. BEŞİĞİMİN ALTI BAKIR

Agâh GÜRSOY Ankara Devlet Konservatuvarı

Beşiğimin altı bakır *bebeğim ey ey yandım yandım yandım*

Ben uğrüm takır takır *nenni nenni nenni vay*

İçindeki oğlan Bekir *bebeğim ey yandım yandım yandım*

Bebek beni pareledi nenni nenni nenni vay

Muhannete kul eyledi nenni vay

İnc'elekten elediğim *ey ey yandım yandım yandım*

Al beşiğe belediğim *nenni nenni nenni vay*

Seni haktan dilediğim *bebeğim ey yandım yandım yandım*

Bebek beni pareledi nenni nenni nenni vay

Muhannete kul eyledi nenni vay

(Ünye/Ordu/ TRT THM 4347)

44. ARMUDUN İRİSİNE

Ayşe AYBASTI Necmi KIRAN

Armudun irisine

Vuruldum birisine

Anne beni vermiyon

Yiğidin iyisine

Armut dalda daldasın

Sevgülüm ne haldasın

Geliyor habarların

Sakın beni aldasın

Terekte gezelerim

Ağrıyor azalarım

Yâri bana verseler

Kesülür fizalarım

Başındaki yazmanın

Yandalları solmasın

Gız söyle gardaşın

Böyle inad olmasın

(Mesudiye-Köşe Köyü/Ordu /Can ve Turhan s.55)

45. AYBASTI'NIN DAĞLARI

Olgun GÖNÜL *Olgun GÖNÜL*

Aybastı'nın dağları

Sarı çiçek bağları

Ben yârimi yitirdim

Kaba kuşluk çağları

Dağlarda meşe gibi

Kırıldım şişe gibi

Ben yârimden ayrıldım

Soldum menevşe gibi

Yeşil çeşme akıyor

Yârim küsmüş bakmıyor

Çok gülleri kokladım

Onun gibi kokmuyor

Armut dala asılsın

A sevdiğim nasılsın

İkimizin hasreti

Bir gazeteye basılsın

Dağlara fener geldi

Başıma neler geldi

Daha yaşın küçücük

Aklına neler geldi

(Aybastı/Ordu /Can ve Turhan s.58)

46. ÇAMBAŞI'NIN EVLERİ

(GELİN AĞLATMA HAVASI)

İhsan GÜRDAL

MİFAD

Çambaşı'nın evleri

Çamdandır çivileri

Oturmuş koyun sağar

Terlemiş sineleri

Çambaşı'nda çarşılar

Yârim koyun karşılar

Yedi yıldır seviyom

Size noldu komşular?

Çambaşı'nda çam biter

Yârim gözümde tüter

Yar yayladan gelsene

Hasretlik artık yeter

(Ordu /Can ve Turhan 82)

47. ÇIKTIM KOCATEPE'YE

Kemençeci Yunus

Sıtkı ÇEBİ

Çıktım Kocatepe'ye

Yağmur değil kar iken

Türk milleti hiç yılmaz

İsmet, Fevzi sağ iken

Kemençemin teline

Biraz kuvvetli tokan

Donanmanın başında

Yaşasın Şükrü, Osman

Aldık ele çapayı

Bahçeleri kazarız

Emir ver Fevzi Çakmak

Vatan için hazırız

Kılıcı vurdum taşa

Taş yarıldı baştanbaşa

Askerinle ordunla

İsmet Paşa çok yaşa

Hiç kırılmaz kırılmaz

Çiftçilerin yabası

Mareşal Fevzi Çakmak

Türk askeri babası

(Ordu /Can ve Turhan,- s.87)

48. DAM ARDINA GELSENE

Hakkı ÖZKAN Şener GÖK

Dam ardına gelsene de

Bir öpücük versene

Zalım baban duyarsa da

Tay boşandı desene

Ekin ekim çorağa da

Vardı çattı kurağa

Gızlar nasıl dayansın da

Bu sıcakta orağa

Ak dutun altı guzdur da

Suyun soğuğu buzdur
Eller ne derse desin de
Seni seven bu gizdir

Ata vurdum dizgini de
Su uçürdüm yaz günü
Gel beraber gaçalım da
Ne edecen düğünü

(Aybastı/Ordu /Can ve Turhan,- s.91)

49. EKİNİ BİÇE BİÇE

Ümit TOKCAN

Tuncer İNAN

Ekini biçe biçe
Bulamadım ucunu
Dahasını söylemem
Anşa bilir suçunu

Ekin biçtim göğüdü
Nerde aldın öğüdü
Ben üstüne vardıkça
Senin göynün büyüdü

(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 3390 2)

50. ENTARİM VARDIR SARI

Fitnat GÖNÜL

Olgun GÖNÜL

Entarim vardır sarı

Var git ellerin yâri
Senden bana yar olmaz
Yüzüme gülme bari

Akardım çağlamazdım
Gülerdim ağlamazdım
Bileydim ayrılık var
Sana bel bağlamazdım

Kesme taş kenar imiş
Ayrılan yanar imiş
Seviyordum ben yâri
Onunki yalan imiş
(Ordu /Can ve Turhan s.105)

51. ENTERİM AKDUR BENİM

Fikrîye (Hanım) OKUTAN

Necmi KIRAN

Enterim akdur benim
Zilvim darahdur benim
Şu köylerin içinde
Emsalim yoktur benim

İçliğini biştürmüş
Koltuğuna gısturmuş
Ne dedim de o yâre
Sevdiğime küstürmüş

Gız saçını örmüşler
Bir omuzdan bir omuza
Seni nasıl verdiler
Domuz oğlu domuza

Ben yanamam yanamam

Fındıh odunu gibi

Gızlar aşmış geliyo

Şeer hatunu gibi

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.107)

52. ESKİ CAMİ DİREK İSTER

(RAMAZAN MANİSİ)

İhsan GÜRDAL

İrfan GÜRDAL

Eski cami direk ister

Söylemeye yürek ister

Benim karnım tokdur amma

Arkadaşım börek ister

İstanbul'un minaresi

Doksan dokuz penceresi

Hanım uykulara dalmış

Yandı pilav tenceresi

Şekerim var ezilecek

Tlbentlerden szlecek
Verin benim bahimi
Çok yerim var gezilecek
(Ordu /Can ve Turhan s.108)

53. EY TIRABUZAN TIRABUZAN

Bilal YILMAZ *Sabri NER*

Ey Tırabuzan Tırabuzan da

İçi galaylu gazan

Meraklı gnlerume

Yine geldi remezan

Haydin gidelim dağa da

Karalım yaprağa

Yaprakların altında

Neler sylerim sağa

Kprnn altı ırmak ta

Akıyor parmak parmak

Evvelden icat olmu

Gzellere yalvarmak

Dabancamın gaytanı da

Dolaıyor yakamı

Bazı bazı gızlar var

ldryor adamı

(Ordu /Can ve Turhan s.113)

54. GİDEMEM ŞİRAZ'A BEN

İbrahim TOKLUCA

Muzaffer SARISÖZEN

Gidemem Şiraz'a ben

Dayanamam naza ben

İnşallah kavuşurum

Gerdanı beyaza ben

Giderim Şiraz üstü

Mendilim suya düştü

Mendilimi ararken

Meylim bir kıza düştü

Kahve içtim fincandan

Kenarları mercandan

Kız ben seni severim

Hem yürekten hem candan

(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 406)

55. GÖRÜNÜR MELET ÇAYI

Nihat KARACA

Erkan SÜRME

Görünür Melet çayı

Çambaşı yaylasından

Öyle bir yar sevdim ki

Ölüyom sevdasından

Ateşim sönük yanar
Yürek durmadan yanar
Yârin gönlü çok ince
Her güleni dost sanar

Geldim damat olmaya
Gız duvağın almaya
Yârim gelin oluyor
Başlarım ağlamaya
(Ordu/ TRT THM 2877)

56. GÜMÜŞ UCU MERCANIM

Hüsnü KAHRAMAN **Ank. Dev. Kons.**

Gümüş ucu mercanım
Neren ağrıyor canım
Ağrıyan yerlerine
Dünya malı harcarım

İplik çözdüm uçurdum
Yâri sudan geçirdim
Eller yar yar dedikçe
Ben göksümü geçirdim

Karşıda oturanlar
Az derdim artıranlar

Bize de ögüt verin

Sevdadan kurtulanlar

(Kışlacık/Mesudiye/Ordu/ TRT THM 2812)

57. HAPİSHANE TÜRKÜSÜ

Mustafa DELİBAŞ

Ahmet CAFEROĞLU

Şu Ordu'nun mapusuna

Kilit vurdum kapısına

Beş on hayin öldürsem de

Sonra girsem yapısına

İndim derenin düzüne

Çektim çizmeyi dizime

Baktım jandarma geliyor

Aldım idamı gözüme

Kara kazan kaynamasın

Ah ciğerim oynamasın

Ben mapusta ölürsem

Nazlı yârim ağlamasın

(Mesudiye/Ordu/Caferoğlu s.40)

58. HEY KEMENÇECİ DAYI

Temel ERİBOL

Necmi KIRAN

Hey kemençeci dayı

Gözzüme gaktın yayı

Gözzellerin üstüne
Çevvürsene gaydayı

Derren akıyor dere
İki dere bir yere
Başımı bağladılar
İstemedüğüm yere

Giddiyorsun o yana
Bakmıyorsun bu yana
Yat kolumun üstüne
Dön o yanna bu yanna

Bahça pezik değil mi?
Ciğer ezik değil mi?
Ben sevdim eller aldı
Bana yazık değil mi?

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.136)

59. IRMAK KIYINDA TARLA

(ŞÜKRİYE’M)

----- *Nihat TAYTAŞ*

Irmak kıyında tarla
Parla Şükriye’ m parla
Gocan askere gider
Yeşil boncuk ısmarla

(Ordu /Can ve Turhan s.138)

Altın saçlı, yazgısı saçaklı, gönlü güzelde, gözler üzerinde Şükriye'nin hikâyesidir.

İlkin babası verir Şükriye'yi, gönlünün olmadığı bir adama kuma gider. Ardından sığınır bir başka erkeğin hanesine, sonra Aslan denen yiğide kaptırır gönlünü. Gelin gider yine, gelin olur Şükriye, bu kez Aslan'ın ailesine. Derken asker olma vakti çatar Aslan'ın, gönlü de kalır, aklı da Şükriye'de.

Gençliği midir, güzelliği mi yoksa uçarılığı mı? Bir başkasına gider aklı da gönlü de. Yaşarlar birlikte sevdalarını ama Aslan'ın ailesi yar etmez Şükriye'yi bu adama. Bir pusu kurup alırlar canını, kalır elinde ondan olma bebesi ile Şükriye (Can ve Turhan, 2013: 363).

60. İSTANBUL EVRÜLESÜN

Mithat BAŞ

Şener GÖK

İstanbul evrülesin

Evrüle çevrülesin

Aldın gittin yârimi

Dibihden devrülesin

İstanbul'dan kaz yolla

Kanedini yaz yolla

Kurban olayım Allah

Şu yârimi tez yolla

Susadım su isterim

Su yolunu gösterin

Su yolunu göstermen

Yar yolunu gösterin

Entari dürüyorlar

Yüzüme gülüyorlar

Sevdam yok diyom ama

Benzimden biliyorlar

Yaylanın çiçekleri

Yayılr inekleri

Koyun yağına benzer

Yârimin bilekleri

Et yerük direminen

Derdimiz vereminen

Geldi geçti ömrümüz

Bir kuru selamınan

(Kışlacık Köyü/Ordu /Can ve Turhan s.144)

61. İŞTE GELDİM KAPINIZA

(RAMAZAN MANİSİ)

Taner CAN

Taner CAN

İşte geldim kapınıza

Selam verdim hepinize

Selamımı almazsanız

Daha gelmem kapınıza

Mezarlıktan geçerkene

Fenerimi taşladılar

Ben kapıya varınca da

Uyumaya başladılar

Bey(e)fendiyi uyandırın

Gül yastığa dayandırın

Küçükten nazlı büyümüş

Kahve fincan kullandırın

Eski cami direk ister

Söylemeye yürek ister

Benim karnım toktur ama

Arkadaşım börek ister

Şekerim var ezilecek

İnce bezden süzülecek

Daha çok söyledim ama

Çok yerim var gezilecek

İstanbul'un minaresi

Doksan dokuz penceresi

Verin ağalar bahşişimi

Yandı pilav tenceresi

Davulumun ipi gevşek

İçi dolu minder döşek
Arkadaşımı sorarsan
Dik kulaklı bir boz eşek

Davulumun içi pekmez
Çalarım çalarım ötmez
Bahşışimi vermezseniz
Bu davulcu burdan gitmez
(Ordu /Can ve Turhan s.145)

62. KEMENÇEMİN BAŞINDA

Rüştü TUNCALI *Ank. Dev. Kons.*

Kemençemin başında
Oynuyor parmaklarım
Zaya mı gitti gelin aman
Benim yalvarmalarım

Başındaki yazmanın
Dalı var çiçeği yok
Şu melunun kızının aman
Benden geçeceği yok

Gel pınara pınara
Suyu doldur destine
Bu benim türkülerim aman
Hep güzeller üstüne

(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 2820)

63. KEMENÇEMİN TELLERİ

Beytullah ŞANLIYURT

Ahmet YAMACI

Kemençemin telleri

Bağırsaktır bağırsak

Acep yar işitir mi?

Ha buradan bağırsak

Kemençemin tasarı

Eriktendir erikten

Yar ben nasıl ayrıldım

Senin gibi ferikten

Kemençemin telini

Kim bağladı elimi

Hoca kitapta görmüş

Sevdalığın yerini

Kemençemin yayına

Süreceğim reçine

Yaz gelince sevdiğim

Benzersin güvercine

(Dönersin güvercine)

(Ordu/ TRT THM 117)

64. OY KEMEÇE KEMENÇE

Muhsin TERCAN

Ahmet YAMACI

Oy kemeçe kemeçe de

Nerde idin dün gece

Atar kırarım seni de

Eğlencesin eğlence

Ben kemeçe çalamam da

On parmaktan olamam

Bana Ordulu derler de

Ordu'dan ayrılmam

Akşam oldu yanıyor da⁴

Ordu'nun ışıkları

Yaktı yandırdı beni de

Kibar konuşukları

(Ordu/ TRT THM 2044)

65. OY KESTANE KESTANE

Olgun GÖNÜL

Olgun GÖNÜL

Oy kestane kestane de

(Ah) seni buduyorlar mı?

Suyolundan kaç da gel de

⁴Akşam oldu yanıyor da

Vona'nın ışıklar

Adamı öldürüyor da

Kibar bakışıkları Hamdi Tanses, Notalarıyla Karadeniz Türküleri, s. 99

(Ah) seni güdüyorlar mı?

Kestane biçim biçim de

(Ah) yanıyom senin için

Dostlarım düşman oldu da

(Ah) seni sevdiğim için

Kestaneyi budarlar da

(Ah) ışkın vermesin diye

Beni burdan kovarlar da

(Ah) seni sevmesin diye

(Akkuş/Ordu /Can ve Turhan,- s.183)

66. SARILDIM LİMERİNE

Mehmet Ziya TANRIVER

Şener GÖK

Sarıldım limerine

Saçlarının teline

Seni sevdim seveli

Düşüm eller diline

Bu nasıl sevgi idi

Yedi beni bitirdi

Ne kadar çile varsa

Aldı bana getirdi

Vazgeçmedi çalımından

Artamadı halımdan
Benim bu çektiklerim
Zannederim dilimden

Gel bana gel sen yârim
Gözünü süzen yârim
Beni yolda bırakıp
Dostluğu bozan yârim

Verilen söz tutulur
Sanma ele satılır
Ayrı kalınca insan
Gönülden unutulur

Ahımı alacaksın
Kimsesiz kalacaksın
Ziya'nın (aşıkın) sorumlusu
Elbet sen olacaksın
(Uzunmusa Köyü/Ordu /Can ve Turhan s.200)

67. SİGARAMI YANDIRDIM

--- *Sabri YENER*

Sigaramı yandurdum da
Penceriye gönderdüm
Ela gözlü sevdiğüm de
Sevdüm de uyandurdum

Gül koydum göl üstüne de
Selam söyle Güssüne
Bir çift mendil göndersin de
Garibimin üstüne

Ata binen ağadur da
Atın yolu dağadur
Yürü sevdüğüm yürü de
Bu türküler saadur
(Uzunmusa Köyü/Ordu /Can ve Turhan s.184)

68. SİS DAĞI'NIN ARDINDA

Mahalli Ekip *Cemil DEMİRSİPAHI*

Sis Dağı'nın ardında
Borana bak borana
Ahmet beyimizi de
İstiyoruz horona

Sis Dağı'nın ardında
Borana bak borana
Hatice hocamızı da
İstiyoruz horona
(Ordu /Can ve Turhan s.206)

69. TEREKTE DARI GÖRDÜM İ

Döne KARAKUŞ

Necmi KIRAN

Terekte darı gördüm

Ben bugün yâri gördüm

Hay görmez olaydım

İrengini sarı gördüm

Terekteki siniler

El değmeden iniler

Gurbetteki yârimin

Gulahları siniler

Tam da çilem bitmez mi?

Süpürseler gitmez mi?

Şu boynumun eğrisi

Yâre keder etmez mi?

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.214)

70. YAR ÇİÇEĞİM ÇİÇEĞİM

Rüşti TUNCALI

Ank. Dev. Kons.

Yar çiçeğim çiçeğim

Ben onu biçeceğim

Eğer yârim gelmezse

Kuş olup uçacağım

Değirmen üstü çiçek

Orak getirin biçek

Seninki azyar ise
Benimki de mor çiçek

Cıgarayı yandırdım
Pencereye kondurdum
O ale gözlerini
Öptüm de uyandırdım

Sular gibi akmayın
Mavi boncuk takmayın
Ben bir köy çocuğuyum
Duruşuma bakmayın
(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 2833)

71. YAYLA YAYLAYA BAKAR –II-

(HATİPOĞLU)

Fethi GENÇALİOĞLU

Hamdi TANSES

Yayla yaylaya bakar da
Yayla suyu yan akar
Nasıl gıydın be gayıncum
Ablan evde yol bakar

Yayladan mı geliyon da
Goyununan maşallah
Bizim evde gelin yok da
Sen olursun inşallah

Hatipoğlu nam verir de
Mihtarlığa Şan verir
Mihtarlığın yoluna da
Oğlunu gurban verir
(Akkuş/Ordu/ TRT THM 1924 2)

72. YAZI YAZARIM YAZI

Kemal UZUN *Hikmet UZUN*

Yazı yazarım yazı
Kuşların kanadına
Kız ben seni alırım da
Düşmanın inadına

Yazı yazarım yazı
Aynanın kapağına
Yine mi geldik yârim
Ayrılık sabahına

Aman yârim allı yar
Al yazması pullu yar
Bu gün sende bir hal var
Gözlerinden belli yar
(Ordu /Can ve Turhan s.229)

73. YIKIRGAN'IN ARMUDU

Kâni COŞKUN *Hamdi TANSES*

Yıkırgan'ın armudu
Sararmış var mudu
Yıkırgan'ın içinde de
Emine'm gibi var mudu

Penceresi cam cama da
Selam söylen amcama
Amcam kızını vermezse de
Turşu da kursun fincana

Ben sana gel mi dedim de
Ah duvarı del mi dedim
Açık kapı dururken de
Bahçadan in mi dedim

Damdan dama toz gider de
İnce belli kız gider
O kız yolun şaşırmış da
İnşallah bize gider

Derede tuttum cücük
Ağzı burnu küçücük
Verin benim yârimi
İçinizde bitecük

Armut dalda sallanır
Sallandıkça ballanır
Benim yârim sevdikçe
Hep Akkuş'lar allanır

Yıkırgan'ın yazısı
Tavşan kovar tazısı
Beni baştan çıkarın
Yıkırgan'ın cazısı

Armut versem yer misin?
Bana yârim der misin?
Yanağından öpünce
Olmaz ayıp der misin?

(Akkuş/Ordu/ TRT THM 1933)

74. DENİZ ÜSTÜ PİYADE

Şaziye TATLİCAN

Olgun GÖNÜL

Of Deniz üstü piyade
Haydin de Muhabbetler ziyade
Of Ölüm var ayrılık yok
Haydin de Bizim için dünyada

Of Kuş konuyor serene
Haydin de Şükür olsun verene

Of Sevdalık kolay değil

Haydin de Aşkolsun becerene

Of Deniz üstü gezerim

Haydin de Sarı çiçek dizerim

Of Ben ablamdan güzelim

Haydin de Böyle nazlı gezerim

Of Sarmaşık bülbülleri

Haydin de Severim o dilleri

Of Açtı yeşil yapraklar

Haydin de Tam muhabbet gülleri

(Ordu /Can ve Turhan s.92)

75. HATİPOĞLU NAM VERÜR

Sabahattin KAÇMAZ *Tuğrul ŞAN*

Ah Hatipoğlu nam verür de

Yavrum Muhtarlığa da şan verür

Muhtarlığın uğruna da

Bir oğlunu da kurban verür

Ah Hatipoğlu'nun evleri de

Yavrum Kirezgendür de direği

Kuş kadar da kalmış

Mehmedimin de yüreği

Ah Yaylaya giden atlı
Yavrum Ne gayretlü de gayretlü
Söyleyin nazileme
Ağlasın dertlu de dertlu

Ah Yaylaya gideceğim
Yavrum Yaylayı nedeceğim
Getürün arabamı
Vuruldum gideceğim

Ah Yayla yaylaya bakar
Yavrum Yayla suyu da yan akar
Vurma da beni de çal oğlan
Bacın da evde de yol bakar

Ah Yayla yaylaya karşı
Yavrum Yayla olmuş da bir çarşı
Vurma da beni de çal oğlan
Dosta düşmana karşı

(Aybastı/Ordu/ TRT THM 1186)

76. KESTİM KESTANE DALI

Mevlüt BENLİ *Olgun GÖNÜL*

Kestim kestane dalı da
Yavrum Yere yayıldı balı
Ah Gara yere de yayılsın

Yavrum İkimizin de ikbali
Sevdalık da ince maraz da
Yavrum Yürek yakar da can almaz
Ah Sevda halından bilen
Yavrum Gızından para almaz

Dereye indim de akrap da
Yavrum Ağzında yeşil yaprak
Ah Sarılalım da kaçalım
Yavrum Sonumuz gara toprak
(Gölköy/Ordu /Can ve Turhan,- s.158)

77. TABAKAMDA TÜTÜN AZ

Ahmet SIRTBAŞ *Ank. Dev. Kons.*

Tabakamda da tütün az
Kerime'm Gitti bahar geldi yaz *oy*
Gurban olduğum Allah da
Kerime'm Gözeli gözele yaz *oy*

Tabakamda tütünüm de
Kerime'm İnadına bütünüm *oy*
Yalvartma beni gelin de
Kerime'm Gurbette bir yetimim *oy*
(Gölköy/Ordu/ TRT THM 2831)

78. ALDIR ALDIR MUKADDES

Kemancı Ali KIRAN *Necmi KIRAN*

Aldır aldır aldır *Mukaddes*

Al yanakları baldır

O kınalı ellerinle *Mukaddes*

Beni uykudan kaldır

Çam dibine yaslandım *Mukaddes*

Yağmur yağdı ıslandım

Ben o yârin yanında *Mukaddes*

Badem ile beslendim

(Mesudiye-Köşe Köyü/Ordu /Can ve Turhan s.53)

79. BOZTEPE'NİN BAŞINDA

(KARŞILAMA HAVASI)

..... *Şener GÖK*

Boztepe'nin başında *anam*

Evim olsa dururum

Beylik tabancam olsa *anam*

Vallah seni vururum

Boztepe'nin başında *anam*

Yar oturmuş saz çalar

Allah ben nasıl edim *anam*

Dar geliyor gopçalar

Boztepe'nin başında *anam*

İnek yayarım inek

İnek senin yüzünden
Yedim yüz elli değnek

İstanbul'da terziler *anam*
Dike dike bezdiler
Kalk gidelim Fadimem *anam*
Bizden şüphe sezdiler

Karşıdan gel karşıda *anam*
Bizim evin başından
Mayıs dumanı gibi *anam*
Sevda kalkmaz başımdan

Boztepe'nin başında *anam*
Yuvarladım boncuğu
Ne dertlere düşürdün *anam*
Benim gibi çocuğu
(Ordu /Can ve Turhan s.74)

80. DAĞDAN TUTTUM BİR CÜCÜK FADİME'M

Mustafa GENÇ *Ank. Devlet Kons.*

Dağdan tuttum bir cücük *Fadime'm*
Ağzı burnu gücücük *hey hey*
Ben varamıyom size de *Fadime'm*
Sen gel bize azıcık *hey hey*

Dağdan geçtim dikenini *Fadime'm*
Koy ver gelsin keçiler *hey hey*
Az mı da oldu sevdiğim *Fadime'm*
Gönderdiğim elçiler *hey hey*
(Gölköy/Ordu/ TRT THM 2779)

81. DÜZ TARLANIN EKİNİ

(FİNDOĞLI - HAVVA GIZ)

Kemancı Ali KIRAN

Necmi KIRAN

Düz tarlanın ekini *Gız Findoğli Havva gız*
Bellemiye gelmiyor *Gız Findoğli Havva gız*
Havva gızın saçları *Gız Findoğli Havva gız*
Ellemiye gelmiyor *Gız Findoğli Havva gız*

Dere geçtim daşı yok *Gız Findoğli Havva gız*
Yüzük buldum gaşı yok *Gız Findoğli Havva gız*
On iki gelin sevdim *Gız Findoğli Havva gız*
Havva gızdan başı yok *Gız Findoğli Havva gız*

Irmak daştı gum saçtı *Gız Findoğli Havva gız*
Havva'm gocaya gaçtı *Gız Findoğli Havva gız*
Havva gızı sorarsan *Gız Findoğli Havva gız*
Köprü başından aşdı *Gız Findoğli Havva gız*
(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.99)

82. GİDİYOM GİRESUN'A

Cemal ŞAHİN **MİFAD**

Gidiyom Giresun'a

Urus meyhanesine

Burda bir Urum ölmüş

Varmam cenazesine *sürmelim yallah*

Yaylaların yoğurdu

Seni kimler doğurdu

Seni doğuran ana

Balilen mi yoğurdu *sürmelim yallah*

(Korgan/Ordu /Can ve Turhan,- s.124)

83. HA BURADAN AŞŞAYA

Şaziye TATLİCAN **Olgun GÖNÜL**

Ha buradan aşşaya *hey hey ya*

Ben inmem dereye *hoppa*

Beni koydun sevdaya *heyya*

Sen nereye nereye *hoppa*

Kuş konuyor serene *hey hey ya*

Şükür olsun verene *hoppa*

Sevdalık kolay değil *hey hey ya*

Aşkolsun becerene *hoppa*

(Perşembe/Ordu /Can ve Turhan s.131)

84. KEMENÇENİN BAŞINA

Ahmet ÖZKAN *Ank. Dev. Kons.*

Kemençemin başına *oy oy*

Şına vururum şına *oy oy*

Dün akşam konuşurduk *oy oy*

Fındıklı'nın başına *oy oy*

Çapulamın altı yok *oy oy*

Üstünde yün bağları *oy oy*

Dolan Fadime dolan *oy oy*

Gaba kuşluk çağları *oy oy*

Çapulamın altında *oy oy*

Yedi sıra gabara *oy oy*

Alacak mısın beni *oy oy*

Gine geldim habara *oy oy*

(Perşembe/Ordu/ TRT THM 4344)

85. KIZ SAÇLARIN URGANDIR

Mustafa ÇALGIÇ *Taner CAN*

Kız saçların urgandır *yar yar yar aman*

At boynuma dolandır *ninna yârim ninna yar*

Seversen çiğerden sev *yar yar yar aman*

Yüzden sevmek yalandır *ninna yârim ninna yar*

Kız saçların iki kat *yar yar yar aman*

Bir katını bana sat *ninna yârim ninna yar*
Git annenden izin al *yar yar yar aman*
Bir akşam da bizde kal *ninna yârim ninna yar*
(Ordu /Can ve Turhan s.161)

86. KOYUN İNDİ DEREYE

Şaziye TATLİCAN *Olgun GÖNÜL*

Koyun indi dereye *lil li lil li*

Kız Fadime nereye *lil li li li*

Adam böyle yanar mı *lil li lil li*

Kara yüzlü Ali'ye *lil li lil li*

Ha burası ne bayır *lil li lil li*

Gülü dikenden ayır *lil li lil li*

Ayırırsan tez ayır *lil li lil li*

Yanıyom cayır cayır *lil li lil li*

Ayağı mesli yârim *lil li lil li*

Kırmızı fesli yârim *lil li lil li*

Acep nerde geziyor *lil li lil li*

Güvercin sesli yârim *lil li lil li*

(Perşembe/Ordu /Can ve Turhan s.163)

87. YAYLANIN ÇİMENİNDE

Mehmet Ziya TANRIVER

Şener GÖK

Yaylanın çimeninde oy

Gel ben ile ben ile

Sigaramın içine oy

Sığar mısın Emine'm oy

Yayla yolu bu mudur oy

Desti dolu su mudur oy

Bekledim de gelmedin oy

Tez geldiğin bu mudur oy

İndim derenin kurdu oy

Yar yanıma oturdu oy

Seni (bizi) fena diyenin oy

Yıkılsın evi yurdu

(Ordu /Can ve Turhan s.228)

88. TEPEKÖY'ÜN BAŞINDA

Hayrettin ŞENGÜL

Taner CAN

Tepeköy'ün başında

Bülbül öter taşında

Yanyom da Fatma'lım

Fatma kızı sorarsan

On üç on dört yaşında

Yanyom da Fatma'lım

Tepeköy baştanbaşa

Atlarım taştan taşa

Yanyom da Fatma'lım

Fatma kızı kaybettim

Ağlarım yaştan yaşa

Yanyom da Fatma'lım

Tepeköy'de dibek var

Fatma kızda göbek var

Yanıyom da Fatma'lım

O göbeğin altında

Altı aylık bebek var

Yanıyom da Fatma'lım

(Fatsa/Ordu /Can ve Turhan,- s.213)

89. BAHÇALARDA MOR MENİ

Dursun KARADUMAN

Ankara Devlet Konservatuvarı

Bahçalarda mor meni

Verem ettin sen beni

Nasıl verem olmayım

Eller sarıyor seni

Haydi de yavrum haydi atla gel

Feraceni topla gel

Karanfili boyarlar

Gizli söyle duyarlar

İki gönül bir olsa

Bize nikâh kıyarlar

Haydi de yavrum haydi atla gel

Feraceni topla gel

(Ordu/TRT THM 4348)

90. ÇALDIĞIM BAĞLAMA

(ÇİFTETELLİ ÇEŞİTLEMESİ)

Cemal ŞAHİN MİFAD

Çaldığım bağlama

Kömür gözlüm ağlama

Ben gidersem gelirim

Düşmana bel bağlama

Yangınım baygınım

Çiftetelliye ah iki telliye

Çaldığım keman

Hallarım yaman

On iki yar sevdim

Biri birinden yaman

Yangınım baygınım

Çiftetelliye ah iki telliye

Gökte yıldız elli

Ellisi de hem belli

Bir yar sevdim çok güzel

O da Urum elli

Yangınım baygınım

Çiftetelliye ah iki telliye

(Korgan/Ordu /Can ve Turhan s.79)

91. ÇIKTIM FINDIK DALINA

Faik OKUTKEN *Kemal KARASÜLEYMANOĞLU*

Çıktım fındık dalına

Baktım yârin yoluna

Ela gözlü sevdiğim

Gel salına salına

Gel güzelim aman yandım güzelim

Çayır çimen gezelim

Fındık dalı büyücek

Asıldım eğilecek

Dün gece düşte gördüm

Benim yârim gelecek

Gel güzelim aman yandım güzelim

Çayır çimen gezelim

(Ordu/ TRT THM 3556)

92. DALDA FINDIK KALMASIN

Harut ERMAN *Neriman TÜFEKÇİ*

Dalda fındık kalmasın

Başakçılar almasın

İyi toplayın kızlar

Mal sahibi saymasın

Aman aman aman fındığım

Çıtır çıtır çıtır kırdığım

Dalda fındık tekeme

Derdime dert ekleme

Ben buradan gidersem

Yar sen beni bekleme

Aman aman aman findığım

Çıtır çıtır çıtır kırdığım

Bir findığın içini

Yar senden ayrı yemem

Bugün gördüm yârimi

Öldüğüme gam yemem

Aman aman aman findığım

Çıtır çıtır çıtır kırdığım

(Ordu/ TRT THM 1294)

93. EMİNE’M PAZAR MISIN?

Cengiz DİLAVER

Tuğrul ŞAN

Emine’ m pazar mısın?

Şeftali satar mısın?

Şeftali söyle dursun

Benimle kaçır mısın?

Dalgın da Emine'm oy oy oy

Baygın da Emine'm oy

Eminem gonca mısın?

Çayırda yonca mısın?

Kaçıracağım seni

Kalır da gelmez misin?

Dalgın da Emine'm oy oy oy

Baygın da Emine'm oy

Eminem ince belin

Güllü anama gelin

Kaçıracağım seni

Olacaksın sen benim

Dalgın da Emine'm oy oy oy

Baygın da Emine'm oy

(Mesudiye/Ordu /TRT THM 1187)

94. FIRIN ÜSTÜNDE FIRIN

Hayrettin ŞENGÜL

Taner CAN

Fırın üstünde fırın

Evliler şöyle durun oy

Güzel yârim geliyor

Altına minder koyun

Elinde ayna ayna

Sevdiğim oyna oyna

Fırın üstünde kürek

Yine yandı bu yürek oy

Her dertlere katlandım

Buna da katlan yürek

Elinde ayna ayna

Sevdiğim oyna oyna

(Ünye/Ordu /Can ve Turhan s.117)

95. GEMİNİN AMBARINA

İsmail SOYSAL *Ank. Dev. Kons.*

Geminin ambarına
Mum diktim şamdanına
Mevla'm bizi kavuştur
Hacılar bayramına

Yandım şinanay şinanay nay

Öldüm şinanay şinanay nay

Gemi gelir yanaşır
İçi dolu çamaşır
Mor fistan geyinmişsin
Gören gözler kamaşır

Yandım şinanay şinanay nay

Öldüm şinanay şinanay nay

(Ünye/Ordu/ TRT THM 4346)

96. GİDİYOM GİDEMİYOM -I-

Çakır ŞENOL *Necmi KIRAN*

Gidiyom gidemiyom
Sevdim terk edemiyom
Vuruldum gaybetine
Yüzüne diyemiyom

Nin nin ni nin nin niy nim

Hop nin ni nin nin niy nim

Fındıh dibi cubucah
Gel edelim bir gucah
Giz ben seni almazsam
Meydanı acah pıçah

Nin nin ni nin nin niy nim

Hop nin ni nin nin niy nim

Gara goyun saçayı

Gızdan çekin pıçayı

Alurum der alamaz

Yiğitlerin alçayı

Nin nin ni nin nin niy nim

Hop nin ni nin nin niy nim

Dalma göller deründür

Gölün dibi seründür

Yiğit senin eylencen

Orta boylu gelündür

Nin nin ni nin nin niy nim

Hop nin ni nin nin niy nim

İrmak sıra gum sıra

Yârim gitti Mısır'a

Goyun olsam yayılsam

Yârimin ardı sıra

Nin nin ni nin nin niy nim

Hop nin ni nin nin niy nim

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.122)

97. İNCİR KOYDUM SEPETE

İsmail SOYSAL

Ank. Dev. Kons.

İncir koydum sepete

Yar oynuyor tepede

Oyna sevdiğim oyna

Şan verdin memlekete

A benim sarı sandalım

Sarılalım yatalım

Odada yeşil sandık

Oynadık da usandık

Herkes ahrette yanar

Biz yeryüzünde yandık

A benim sarı sandalım

Sarılalım yatalım

(Ünye/Ordu/ TRT THM 4345)

98. KAYALARDA KARINCA

Fikriye OKUTAN

Necmi KIRAN

Kayalarda karınca

Selam söyle varınca

Aman ne hoş oluyo

Yar koluna girince

Hop lil liy liy liy li li

Li liy liy liy liy li li

İki peştemballılar

Bahar biri birine

Yetti canıma yetti

Dalacağum birine

Hop lil liy liy liy li li

Li liy liy liy liy li li

Buvazında boncuklar

Yılan olu yer seni

Mehil verme görüme

Eve varu der seni

Hop lil liy liy liy li li

Li liy liy liy liy li li

Enteresi gökyollu

Bir yar sevdim çok zorlu

İsmi bilmiyordum

Gendisi çubuk boylu

Hop lil liy liy liy li li

Li liy liy liy liy li li

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.151)

99. MEHMET DERLER ADINA

İhsan GÜRDAL

Olgun GÖNÜL

Mehmet derler adına

Doyulmuyor tadına

Biz sana gızımızı vereceğiz

Emine de derler adına

Alabacak alabacak

Mehmet eniştemiz olacak

Mehmet armut yer misin?

Şu Ordu'da bir misin?

(Köy içinde bir misin?)

Biz sana Emine'yi vereceğiz

O'na da hatunum der misin?

Alabacak alabacak

Mehmet eniştemiz olacak

(Ordu/ Can ve Turhan s.167)

100.OYNAYIN GIZ OYNAYIN

Fikriye OKUTAN

Necmi KIRAN

Oynayın gız oynayın

Durmanın ne karı var

şu köylerin içinde

Acayip bekârı var

Hop lil li lil lil li li

Lil lil li lili lil li li

Dutun uşak vuralım

Tahtaları gıralım

Bu bizüm evimüzdür

Yeğniden yapıduralım

Hop lil li lil lil li li

Lil lil li lili lil li li

Penceresi üç dutam

Altun atam guş dutam

Sevdiğimi alusam

Atmış gün oruç dutam

Hop lil li lil lil li li

Lil lil li lili lil li li

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.184)

101. SABAH GÜNEŞİ DOĞDU BOYALI KONAKLARA

İsmail SOYSAL

Muzaffer SARISÖZEN

Sabah güneşi doğdu

Boyalı konaklara

Herkes boyun eğiyor

Kırmızı yanaklara

Şinay da nay gel beri beri

Şinay da nay dön geri geri

Yeni çarık yaptırđım

Üstündedir bağları

Senin için dolandım

Şu dumanlı dağları

Şinay da nay gel beri beri

Şinay da nay dön geri geri

(Ünye/Ordu/ TRT 317)

102. SANDUĞU EŞEMEDİM

Şeker KIRAN

Necmi KIRAN

Sanduğu eşemedim

Dibini deşemedim

Bin liralık gızıldım

Yârime düşemedim

Hoppa lil lil liy lil lil li

Lil liy li liy lil lil liy li li

Dutun gızlar oynıyak

Bu horona doymıyık

Dışardan gelenleri

Bu horona goymıyık

Hoppa lil lil liy lil lil li

Lil liy li liy lil lil liy li li

Ocak başı daş değil

İbruk dolu boş değil

Eller gülip oynuyor

Benim gönlüm hoş değil

Hoppa lil lil liy lil lil li

Lil liy li liy lil lil liy li li

Ocak başında guşum

Düşün sevdiğim düşün

Eller yuva yapıyor

Ben bir yuvasız guşum

Hoppa lil lil liy lil lil li

Lil liy li liy lil lil liy li li

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.198)

103. SERT KARA YEL ESİYOR

Yöre Ekibi

Taner CAN

Sert kara yel esiyor

Yok denizin imanı

Bize selam veriyor

Şirin Vona limanı

Lo lo lo lo da lo lo

Geliyor Hamsi kolu

Motor ile kayıklar

Geliyor yelken kürek

Girdiler mi limana

Gülerler gevrek gevrek

Lo lo lo lo da lo lo

Geliyor Hamsi kolu

Lale sümbül kokuyor

Şu Vona'nın dağları

Hamsiciler geliyor

Çekiyor horonları

Lo lo lo lo da lo lo

Geliyor Hamsi kolu

(Perşembe/Ordu /Can ve Turhan s.201)

104. TEREKTE DARI GÖRDÜM II

Döne KARAKUŞ

Necmi KIRAN

Terekte darı gördüm

Ben bu gün yâri gördüm

Hay görmez olayidim

Benzini sarı gördüm

Oy nideyim nideyim

Ben böyle ne edeyim

Terekteki siniler

El değmeden iniler

Gurbetteki yârimin

Gulahları ziiler

Oy nideyim nideyim

Ben böyle ne edeyim

Sepete üzüm goydum

Varın bahın dolmuş mu?

Yâre yüzük gönderdim

Barmağına olmuş mu?

Oy nideyim nideyim

Ben böyle ne edeyim

(Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.215)

105. BU DERT NİYE BİTMİYOR

Cemal ŞAHİN ***MİFAD***

Bu dert niye bitmiyor

Efkâr bizden gitmiyor

Kız senin etticeğın

Urus gâvur etmiyor

Durnam durnam

Davulsuz zurnasız

Ben de gelin olmam

Gidiyom gidemiyom

Al yeşil giyemiyom

Gaybetine vuruldum

Yüzüne diyemiyom

Durnam durnam

Davulsuz zurnasız

Ben de gelin olmam

(Ordu /Can ve Turhan s.72)

106. OY GEMİCİ GEMİCİ

Muhsin TERCAN

Ahmet YAMACI

Oy gemici gemici de
Nerden aldın pirinci
Benim sevdiğim güzel de
Şu Ordu'da birinci

*Yumak yumak ipliğim
Nerde kaldın kekliğim de
Yetmez mi beklediğim*

Gemi geliyor gemi de
Vona burnundan beri
Ben yârimden ayrıldım da
Yıl oldu görmeyeli

*Yumak yumak ipliğim
Nerde kaldın kekliğim de
Yetmez mi beklediğim*

Oy pınar kara pınar da
Hep kuşlar ona konar
Yârimden ayrı düştüm de
Yanar yüreğim yanar

*Yumak yumak ipliğim
Nerde kaldın kekliğim de
Yetmez mi beklediğim*

(Ordu/ TRT THM 1638)

107. OY ZALUTLARIN ALÇAĞI

Hüseyin BİR BEN

Tuncer İNAN

Oy zalutların alçağı

Çekti vurdu pıçağı

Oy yine muhabbet gurdu

Garadeniz uşağı

Aldılar sazımızı

Çaldılar gızımızı

Kestiler

Oy Giresun Bulancak

Bu işler ne olacak

Oy ben hâkime danışdım

Yârim benim olacak

Aldılar sazımızı

Çaldılar gızımızı

Kestiler

Oy lazutlar salkım saçak

Alçak boylusun alçak

Oy seni dediler küçük

Sen söndürürsün ocak

Aldılar sazımızı

Çaldılar gızımızı

Kestiler

(Ordu / TRT THM 3392)

108. AL TAVANDAN BELLERİ

Ahmet ÖZKAN/İbrahim KURTUL

Muzaffer SARISÖZEN

Al tavandan belleri

Belle bellemeleri

Kız ablana söyleme

Gezdiğimiz yerleri

Di nargile nargile

Kalk gidelim yargile

Bizim şişe boşalmış

Doldurun güle güle

Bir taş attım sazlara

Gitti vurdu kazlara

Anne beni evlendir

İstedğim kızlarla

Di nargile nargile

Kalk gidelim yargile

Bizim şişe boşalmış

Doldurun güle güle

(Ordu /TRT THM 409)

109. BAHÇALARDA PIRASA

Osman TURGAY

Şener GÖK

Bahçalarda pırasa da

Yaprağına gar yağsa

Gızlar sevdaluk çekse de

Oğlanlara yalvarsa

Ey hu niye hu niye de

Mehter vursun zurniye

Ey ha ula ha ula da

Mehter vursun davula

Bahçalarda hıyarsın da

Sen ne biçim bir yarsın

Şimdiden bir şey değildi

Ayrılınca duyarsın

Ey hu niye hu niye de

Mehter vursun zurniye

Ey ha ula ha ula da

Mehter vursun davula

Bahçalarda kara pancar

Yaprağına kar damlar

Genç kızların cilvesinden

Oğlanlar yanar ağlar

Ey hu niye hu niye de

Mehter vursun zurniye

Ey ha ula ha ula da

Mehter vursun davula

(Gölköy/Ordu /Can ve Turhan s.61)

110. BAHÇE BAĞA MI GİDER?

Hamdi TANSES

Taner CAN

Bahçe bağa mı gider?

Ayva nara mı gider?

Kurban olayım yolcu?

Bu yol yâre mi gider?

Karafillim allan güzel

Sevdiğim sallan güzel

Bizim güller kokuyor

Sizin güllere gider

Bahçenizde kalem var

Arkamızdan gelen var

Eski yar şöyle dursun

Yeni yardan haber var

Karafillim allan güzel

Sevdiğim sallan güzel

Bizim güller kokuyor

Sizin güllere gider

Su gelir millendirir

Çayırı çimlendirir

Öyle bir yar sevdim ki

Dilsizi dillendirir

Karafillim allan güzel

Sevdiğim sallan güzel

Bizim güller kokuyor

Sizin güllere gider

(Ordu/ Can ve Turhan s.62)

111. BAHÇEYE GEL BAHÇEYE

Vonahı Ahmet ÖZKAN

Tuncer İNAN

Bahçeye gel bahçeye

Kuru fındık bulursun

Alacaksan al beni

Yoksa pişman olursun

Haydi yavrum oymaktan

Yar gelir oynamaktan

Parmakları ağrımış

Zil çalıp oynamaktan

Boztepe'ye çıkmalı

Şu Ordu'ya bakmalı

Böyle güzel kızları

Zil çalıp oynatmalı

Haydi yavrum oymaktan

Yar gelir oynamaktan

Parmakları ağrımış

Zil çalıp oynamaktan

Fındık dalda tekeme

Kız saçların ekleme

Gidiyorum Ordu'dan

Gelir diye bekleme

Haydi yavrum oymaktan

Yar gelir oynamaktan

Parmakları ağrımış

Zil çalıp oynamaktan

(Ordu/TRT THM 970 2)

112. BAŞINDAKİ YAZMANIN

Nuriye AYBASTI

Necmi KIRAN

Başındaki yazmanın

Yan dalları solmasın

Gız söyle gardeşiyye

Böyle inad olasın

Başındaki yazmanın

Yudur kirini yudur

Gönül kimi severse

Dünya güzeli odur

Başındaki yazmanın

İşlemeli oyası

Çok dolandım peşine

Göremedim doyası

Haydi yavrurum oymaktan

Yar gelir oynamaktan

Parmakları ağrımış

Zil çalıp oynamaktan

(Mesudiye-Köşe Köyü/Ordu /Can ve Turhan, s.64)

113. BOZTEPE'NİN BAŞINDA –II-

(GÜRCÜ HORONU HAVASI)

Muhsin TERCAN

Ahmet YAMACI

Boztepe'nin başında

Kara koyun yayılır

Kız seni gören gözler

Serhoş olur bayılır

Aman aman külahlı

Yârin eli silahlı

Yaktı beni billahi

Aman aman aman aman da aman aman

Boztepe'nin başında

Kara koyun gezeler

Rakı için yapılısın

Yanağından mezeler

Aman aman külahlı

Yârin eli silahlı

Yaktı beni billahi

Aman aman aman aman da aman aman

Boztepe'nin başında

Esiyor serin yeller

Karşıdan el ediyor

İnce belli güzeller

Aman aman külahlı

Yârin eli silahlı

Yaktı beni billahi

Aman aman aman aman da aman aman

(Ordu / TRT THM 1354 2)

114. DERTLİYİM DERELİYİM

Çakır ŞENOL

Necmi KIRAN

Dertliyim dereliyim

Sorun ben nereliyim

Bakmayın güler yüzüme

Yürekten yaralıyım

Derdim var dağlar gibi

Yanarım yağlar gibi

Gel yatalım sevdiğim anam

Kırmızı güller gibi

Dertliyim dereliyim

Sorun ben nereliyim

Bakmayın güler yüzüme

Yürekten yaralıyım

Gidiyom dur diyen yok

Kebap oldum yiyen yok

Ayrılık gömleğini anam

Benden gayrı giyen yok

Dertliyim dereliyim

Sorun ben nereliyim

Bakmayın güler yüzüme

Yürekten yaralıyım

Hey duman deli duman

Kalksana yollarımdan

Düştüm yolun altına anam

Tutsana ellerimden

Dertliyim dereliyim

Sorun ben nereliyim

Bakmayın güler yüzüme

Yürekten yaralıyım

(Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.96)

115. ENTARİSİ AKTANDIR

Yöre Ekibi

Şener GÖK

Entarisi aktandır da

Ne gelirse Hak'tandır

Benzimin sarılığı da

Yâre ağlamaktadır

Hop ninnayı ninnayı da

Gel oynayı oynayı

Yüzüme bakmıyorsun da

Satın m'aldın dünyayı

Entarisi ak yârim de

Çık kapıya bak yârim

Sen orada ben burda

Ölüm bize hak yârim

Hop ninnayı ninnayı da

Gel oynayı oynayı

Yüzüme bakmıyorsun da

Satın m'aldın dünyayı

(Ordu /Can ve Turhan s.106)

116. EVLERİ GARŞUMUZDA

Altun ve Metin OKUTAN

Necmi KIRAN

Evleri garşumuzda

Sevdası başımızda

Bu nasıl sevdayıdı

Gencecük yaşımızda

Garşu garşu hanımız

Garşuda harmanımız

Geçek garşu garşuya

Çatlasın düşmanımız

Garşunun çıraları

İşidir buraları

Ah yârim bize gelmiş

Ayrılık sıraları

Garşu garşu hanımız

Garşuda harmanımız

Geçek garşu garşuya

Çatlasın düşmanımız

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.107)

117. FASULYEYİ KURUTTUM

Hayrettin ŞENGÜL

Taner CAN

Fasulyeyi kuruttum da

Pişirmeyi unuttum

Oğlan senin yüzünden de

Annemgili unuttum

Oğlan oğlan ay oğlan da

Gömleği keten oğlan

Yetmedi mi çektiğim de

Burnumda tüten oğlan

Kabağım köken attı da

Dibinde yılan yattı.

Kör olasıca babam da

Beni gurbete attı.

Oğlan oğlan ay oğlan da

Gömleği keten oğlan

Yetmedi mi çektiğim de

Burnumda tüten oğlan

Cam cama eklenir mi de?

Cam dibi beklenir mi?

Doğru söyle ay oğlan da

Üç sene beklenir mi?

Oğlan oğlan ay oğlan da

Gömleği keten oğlan

Yetmedi mi çektiğim de

Burnumda tüten oğlan

(Aybastı/Ordu /Can ve Turhan.115)

118. FINDIK TOPLAYIN KIZLAR⁵

Yöre Ekibi

TRT Erzurum

Fındık toplayın kızlar

Fındık dalda kalmasın

İyi toplayın kızlar

Başakçılar çalmasın

⁵ Can ve Turhan, : s.115 (Kaynak kişi: Nevzat KILIÇ- Derleyen: Ali Rıza GÜNDOĞDU)

Şu Ordu'nun pınarı
Soğuk olur suları
Çok hoşuma gidiyor
Yârin konuşukları
(Peştemalli kızları)

Fındık dalda tekleme

Kız saçlarım ekleme

Gidiyorum Ordu'dan

Gelir diye bekleme

Şu Ordu'nun pınarı
Soğuk olur suları
Çok hoşuma gidiyor
Yârini konuşukları
(Peştemalli kızları)

Fındık toplayın kızlar

Dallarını kırmadan

Alır kaçarım seni

Anan baban duymadan

Şu Ordu'nun pınarı
Soğuk olur suları
Çok hoşuma gidiyor
Yârini konuşukları
(Peştemalli kızları)

(Ordu/ TRT THM 3218)

119. GİDİYOM GİDEMİYOM -II-

Olgun GÖNÜL

Olgun GÖNÜL

Gidiyom gidemiyom da

Sevdim terk edemiyom

Sevdiğim tel gönüllü de

Keyfince gidemiyom

Haydi de yavrum ninananı nay da

Ninananı nay da ninanan nay

Sallan yavrum şinananı nay da

Şinananı nay da şinanan nay

Gidiyom deme bana da

Hatırım kalır sana

Üç günün ayrılığı da

Yedi yıl gelir bana

Haydi de yavrum ninananı nay da

Ninananı nay da ninanan nay

Sallan yavrum şinananı nay da

Şinananı nay da şinanan nay

Gülüm kurutmam seni de

Evde çürütmem seni

Senelerce görmesem de

Yine unutmam seni

Haydi de yavrum ninananı nay da

Ninananı nay da ninanan nay

Sallan yavrum şinananı nay da

Şinananı nay da şinanan nay

(Gölköy/Ordu /Can ve Turhan s.123)

120. HAVALARDA TEYYARE

İhsan GÜRDAL Olgun GÖNÜL

Havalarda teyyare

Selam söylen o yâre

Benden ona fayda yok

Kendine bulsun çare

Yok emmin oğluna

Yok bibin oğluna

Salla yavrum saçlarını

Komşunun oğluna

Yok dayın oğluna

Yok teyzen oğluna

Salla yavrum saçlarını

Komşunun oğluna

Deniz üstü mülayim

Söyle kimi alayım

Nazlı yârin evine

Nasıl güvey olayım

Yok emmin oğluna

Yok bibin oğluna

Salla yavrum saçlarını

Komşunun oğluna

Yok dayın oğluna

Yok teyzen oğluna

Salla yavrum saçlarını

Komşunun oğluna

(Ordu/ Can ve Turhan s.133)

121. KAR YAĞAR BORAN BORAN

Zekeriya TOMAKİN

Necmi KIRAN

Kar yağar boran boran

Evim yok nerde duram

(Ah) şöyle bir yârim olsa

Yaylaya çadır kuram

Of deme dedecuğum

Yanıyor yürecuğum

Yürecuğum yanıyor

Hadi de ver dedecuğum

Ay doğar sini sini

Sevmişim birisini

(Ah) ben birisin neyleyim

Gönderin sürüsünü

Of deme dedecuğum

Yanıyor yürecuğum

Yürecuğum yanıyor

Hadi de ver dedecuğum

(Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.147)

122. KARANFİL EKTİM DÜZE

(HANIM GELİN)

Hayrettin ŞENGÜL

Taner CAN

Karanfil ektim düze

Bitmedi kaldı güze

Bu benim türkülerim

Yadigâr olsun size

Al beni hanım gelin al beni

Al gerdana sar beni

Al gerdanın üstünde

Oynatırsın sen beni

Al mendilin hasını

Mavi boyalısını

Tabip iyi edemez

Gönlümün yarasını

Al beni hanım gelin al beni

Al gerdana sar beni

Al gerdanın üstünde

Oynatırsın sen beni

(Perşembe/Ordu /Can ve Turhan s.148)

123. PENCEREDEN BAH BENİ

Ayşe KIRAN

Necmi KIRAN

Pencereden bah beni

Bah beni de yah beni

Gız Allah'ın seversen

Al goynuna soh beni

Oğlan yaylı gız yaylı

Gel oturalım ballı

Gidiyorum eskere

Halallaşalım gayrı

Pencereden bahanlar

Hep de gardaşım olsun

Garezinen bahanın

İki gözü kör olsun

Oğlan yaylı gız yaylı

Gel oturalım ballı

Gidiyorum eskere

Halallaşalım gayrı

Garşuda gelenlere

Gaz goydum teneklere

Annem beni sahlıyor

Eskerden gelenlere

Oğlan yaylı gız yaylı

Gel oturalım ballı

Gidiyorum eskere

Halallaşalım gayrı

Yayla yaylaya bahar

Aradan sular ahar

Nere gidiyon baldız

Ablan evde yol bahar

Oğlan yaylı gız yaylı

Gel oturalım ballı

Gidiyorum eskere

Halallaşalım gayrı

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.185)

124. PENCEREDEN BAKIYOR

Sait TUNÇ

Olgun GÖNÜL

Pencereden bakıyor

Yavrum kitap almış okuyor

Zülüfüne yağ çalmış

Yavrum yel estikçe kokuyor

Amman dereler yandım dereler

Neler biliyom neler

Güzel sinelerin büyümüş

Kavuşmuyor düğmeler

Yaylanın çimeninde

Yavrum ben bir idim bir idim

Ben böyle değil idim

Yavrum sevdalıktan eridim

Amman dereler yandım dereler

Neler biliyom neler

Güzel sinelerin büyümüş

Kavuşmuyor düğmeler

Gidiyom yol ayrıldı

Yavrum boynum geri bayıldı

Ne bayılıyon boynum

Yavrum can ciğerden ayrıldı

Amman dereler yandım dereler

Neler biliyom neler

Güzel sinelerin büyümiş

Kavuşmuyor düğmeler

(Gölköy/Ordu /Can ve Turhan s.187)

125. ŞU DERENİN BOYUNA

Fethi GENÇALIOĞLU

Hamdi TANSES

Şu derenin boyuna

Buldum guşun folunu

Pencereden ver bana

O boncuklu golunu

Haydi gülüm oyna desinler

O dilleri yesinler

Kaymakamın önünde

Kız oynuyor desinler

Armut dalda dal yerde

Bülbül ötmez her yerde

Mevla'm bizi ayırdı

Her birimiz bir yerde

Haydi gülüm oyna desinler

O dilleri yesinler

Kaymakamın önünde

Kız oynuyor desinler

Galeden indir beni

Yaylıya bindir beni

Gapılar kitliyse

Bacadan indir beni

Haydi gülüm oyna desinler

O dilleri yesinler

Kaymakamın önünde

Kız oynuyor desinler

(Ünye/Ordu/ TRT THM 1862 2)

126. TİNYABA'NIN DAŞLARI⁶

Necati EYRİ

Tuğrul ŞAN

Tinyaba'nın daşları da

Civ civ öter guşları

Hiç kimseye benzemez de

Şemsin gızın saçları

Hop tirnayı tirnayı da

Gel oynayı oynayı

Verseler de istemem de

Şu yalancı dünyayı

Tinyaba'ya vardın mı da?

Şemsin gızı gördün mü?

Şemsin gızın saçını da

Eliyinen ördün mü?

Hop tirnayı tirnayı da

Gel oynayı oynayı

⁶ 1997 Rpt. No. İle Tokat repertuvarında bulunmaktadır.

Verseler de istemem de

Şu yalancı dünyayı

Irmak suyun bulansın da

Yar yanına dolansın

Gız ben seni almıyodum

Gaçdın gaçdın dolandın

Hop tirnayı tirnayı da

Gel oynayı oynayı

Verseler de istemem de

Şu yalancı dünyayı

Duman geliyor duman da

Doldurdu dereleri

Gız babanın evinde de

Soldurdun sineleri

Hop tirnayı tirnayı da

Gel oynayı oynayı

Verseler de istemem de

Şu yalancı dünyayı

Yazu yazarım yazu da

Guşların ganadına

Gız ben seni alıyom da

Düşmanın inadına

Hop tirnayı tirnayı da

Gel oynayı oynayı

Verseler de istemem de

Şu yalancı dünyayı

Gız saçların iki gat da
Bir gatını bana sat
Eğer annen vermezse de
Gel bi gece bizde yat

Hop tirnayı tirnayı da

Gel oynayı oynayı

Verseler de istemem de

Şu yalancı dünyayı

Denize daldım derin de
Yüzüne çıkdım serin
Gızlara duzak gurdum da
Dutuldu allı gelin

Hop tirnayı tirnayı da

Gel oynayı oynayı

Verseler de istemem de

Şu yalancı dünyayı

(Aybastı/Ordu /Can ve Turhan s.216)

127. YAYLA YAYLAYA BAKAR - I –

Fethi GENÇALİOĞLU

Hamdi TANSES

Yayla yaylaya bakar da
Yayla suları yan akar
Kıyma bana kayınçı
Bacım yoluma bakar

Meşelikte yavrum meşelikte

Yaktın beni gençlikte

Allah da seni yaksın

Üç günlük gelinlikte

Dabancamı yağladım da

Sağ yanıma bağladım

Eniştemi ben vurdum

Hem vurdum hem ağladım

Meşelikte yavrum meşelikte

Yaktın beni gençlikte

Allah da seni yaksın

Üç günlük gelinlikte

(Akkuş/Ordu/ TRT THM 2619)

128. YOLA YOLLADIM SENİ

Olgun GÖNÜL *Olgun GÖNÜL*

Yola yolladım seni

Haydi yollar yormasın seni

Anan tutsun elinden

Haydi baban yollasın seni

Ah gide gide tutmaz oldu

Benim de dizlerim

Ağlamaktan görmez oldu

Benim de gözlerim

Yola giden yorulmaz

Haydi gölün suyu durulmaz

Andır kalsın sevdalık

Haydi evde barkta durulmaz

Ah gide gide tutmaz oldu

Benim de dizlerim

Ağlamaktan görmez oldu

Benim de gözlerim

Kaşların karasına

Haydi gül koydum arasına

Seni merhem dediler

Haydi yüreğim yarasına

Ah gide gide tutmaz oldu

Benim de dizlerim

Ağlamaktan görmez oldu

Benim de gözlerim

(Ordu /Can ve Turhan s.239)

129. KEÇİ SALDIM BAYIRA

Ümit TOKCAN

Tuncer İNAN

Keçi saldıım bayıra

Haydi de Şingir mıngır yayıla

Yârim bize gelmezse

Haydi de Mevla'm beni gayıra

Gelemiyom sevdüceğim yollarım irak

Yolumuza gürmuşlar geçilmez duzak

Aşma gırandan aşma

Haydi de Ben seni tanıyorum

Her gırandan aşanı

Haydi de Ben seni sanıyorum

Gelemiyom sevdiceğim yollarım ırak

Yolumuza gürmuşlar geçilmez duzak

(Ordu/ TRT THM 3391 2)

130. OY BİR SİGARA VER BANA

(EFİLO HAVASI)

Ümit TOKCAN Tuncer İNAN

Oy Bir sigara ver bana da

Haydi Bak dumana dumana,

Oy Düşmanlar geldi imana

Haydi Küçüğüm gelmez imana

Oy gel eyleme sevdiceğim ben yine gelirim

Ahret hakkın helal eyle belki de ölürüm

Oy Kayalardan kayarım da

Haydi Yoktur benim ayarım

Oy Ben bu dertten ölür isem

Haydi Kaderime sayarım

Oy gel eyleme sevdiceğim ben yine gelirim

Ahret hakkın helal eyle belki de ölürüm

(Akkuş/Ordu/ TRT THM 189)

131. ORDU'NUN SOKAKLARI

Muhsin TERCAN Ahmet YAMACI

Hey hey Ordu'nun sokakları

Döşelidir döşeli

Harab oldum gidiyorum

Ben bu aşka düşeli

Armutun irisine

Göz koydum birisine

Beni çoban yapsınlar

Kızların sürüsüne

Hey hey

Tabyanın yanlarında

Sürülerim otluyor

Kızlar çıkmış tabyaya

Mor menekşe topluyor

Armutun irisine

Göz koydum birisine

Beni çoban yapsınlar

Kızların sürüsüne

Hey hey

Tabyanın yanlarında

Geze geze yoruldum

Anne (baba) beni evlendir

Bir güzele vuruldum

Armutun irisine

Göz koydum birisine

Beni çoban yapsınlar

Kızların sürüsüne

(Ordu/ TRT THM 1499)

132. TAŞLI DERE YOLUNDA

Hikmet UZUN

Ah

Taşlıdere yolunda

Yavrum Seven sevenin kolunda

Ah Analar kız beslemiş

Yavrum El kızımı el oğluna

Hasta da olsan yatamazsın

Eller de yüzüne bakamazsın

Sen bana çok çektirdin

Yavrum mezarda da yatamazsın

Ah Taşlıdere yolları

Yavrum Duman aldı dağları

Ah Seni bana vermiyor

Yavrum Taşlıdere' nin ağaları

Hasta da olsan yatamazsın

Eller de yüzüne bakamazsın

Sen bana çok çektirdin

Yavrum mezarda da yatamazsın

Ah Taşlıdere dedikleri de

Yavrum Sevdadır çektikleri

Ah Hiç aklımdan çıkmıyor da

Yavrum O yârin dedikleri

Hasta da olsan yatamazsın

Eller de yüzüne bakamazsın

Sen bana çok çektirdin

Yavrum mezarda da yatamazsın

(Akkuş/Ordu /Can ve Turhan,- s.211)

133. YENİ YOLUN BÜKMELERİ

Lütfullah TOPÇUOĞLU

Hamdi TANSES

Yeni yolun bükmeleri

Haydi de sevdiğim

Dolaşamıyom

Söz verdiğin yerlere

Haydi de sevdiğim

Ulaşamıyom

Nerelere de a sevdiğim nerelere

Dut elimden gidelim derelere

Yâr senin için de söylerim de bu türküleri

Param ile de ver bana oy örgüleri

Yeni yolun üstünde

Haydi de sevdiğim

Galeminden direk

Senin gibi güzele

Haydi de sevdiğim

Yanmaz mı yürek

Nerelere de a sevdiğim nerelere

Dut elimden gidelim derelere

Yâr senin için de söylerim de bu türküleri

Param ile de ver bana oy örgüleri

(Ordu/ TRT THM 1916)

134. AL AŞŞAYA VUR DİZİ

(SİMİTÇİ KOL HAVASI)

Sevim AKDENİZ

Vesile BARAN

Hop ninananay nay nananay nanay nay

Hop ninananay nay nananay nanay nay

Al aşşaya vur dizi

Emine'm

Nenen duymasın bizi

hoppa

Baban görmesin bizi *Emine'm*

Öldürür ikimizi *hoppa*

Hop ninananay nay nananay nanay nay

Hop ninananay nay nananay nanay nay

Emine'm tutar mısın *Emine'm*

Şeftali satar mısın *hoppa*

Uzun uzun gecede *Emine'm*

Benimle yatar mısın *hoppa*

(Ordu /Can ve Turhan s.45)

135. CENİKİDEN DUTDUM DARI

Ramazan ERBAŞ ***Necmi KIRAN***

Cenikiden dutdum darı *hop dini nam dina nina nina nam*

Bindiğim atım doru *yar nina nam nina nina nina nam*

Tekkireze gelincek *hop dini nam nina nina nina nam*

Vallah şaşırdım yolu *hop nina nam nina nina nina nam*

Hop dini nam nina nina nina nam

Yar nina nam nina nina nina nam

Hop dini nam nina nina nina nam

Hop nina nam nina nina nina nam

Mendilden bohçası var *hop dini nam nina nina nina nam*

Bir zalım kocası var *hop dini nam nina nina nina nam*

Kaldır kolların indir *hop dini nam nina nina nina nam*

At boynuma dolandır *hop dini nam nina nina nina nam*

Hop dini nam nina nina nina nam

Yar nina nam nina nina nina nam

Hop dini nam nina nina nina nam

Hop nina nam nina nina nina nam

(Mesudiye/Ordu TRT THM 2277)

136. GİREBİ ALAYIM MI FADİME’M?

Kadir ÖNEL **Erdem ÇALIŞKANEL**

Girebi alayım mı? *Fadimem*

Ormana dalayım mı?

Bir yar ilen olmuyor *Fadimem*

Bir dahi alayım mı?

Oy amman Fadimem

Canların Fadimem

Dayanamam oyununa

Yılan da girsin koynuna

Bir yüzük yaptırdım da *Fadimem*

Giresun ustasına

Mevla’m sabırlar versin *Fadimem*

Sevdalık hastasına

Oy amman Fadimem

Canların Fadimem

Dayanamam oyununa

Yılan da girsin koynuna

(Perşembe/Ordu TRT THM 3937 2)

137. ORDU’NUN DERELERİ

Kadir ÜSTÜNDAĞ **Ahmet YAMACI**

Ordu'nun dereleri

Aksa yukarı aksa

Vermem seni ellere

Ordu üstüme kalksa *sürmelim aman*

Oy Mehmed'im Mehmed'im

Sana küstüm demedim

Beni sana geçmişler

Vallahi ben demedim sürmelim aman

Ordu'nun dereleri

Derin derin çağlıyor

Kalk gidelim sevdiğim

Annem evde ağlıyor *sürmelim aman*

Oy bağlamam bağlamam

Zerdali dalı mısın?

Garip garip çalarsın

Benden sevdalı mısın sürmelim aman

(Ordu / TRT THM 1550)

Çok eski devirlerde Ordu'nun uzak köylerinden birinde iki genç kız ve delikanlı yaşarmış. Genç kız çok güzelmiş. Dal gibi boyu, sırma örgülü saçları, hokka gibi ağzı, boncuk gibi gözleriyle yürekler hoplatan kızın adı Hacer'miş. Yakışıklı mı yakışıklı, levent yapılı yağız gencin adı Mehmet'miş. Şöyle bir bakışıyla genç kızları mezara dek peşinden sürükleyen Mehmet ne var ki Hacer'e sevdalıymış.

Güzelliği ile dillere destan olan Hacer de derin bir sevda ile Mehmet için yanıp tutuşmuş. Zaman zaman fındık bahçelerinde buluşur, el ele, göz göze, diz dize akıp giden saatlerin farkına bile varmazlarmış. Bu mutluluk böyle sürerken bu beraberliğe, her nedense kem gözler, karışmış. Haset dolu köyün diğer kızları çevirdikleri türlü entrikalarla bu güzel ve tatlı beraberliği engellemişler. Hacer kızın aleyhine inanılmaz dedikodular

yaymışlar ve nihayet Mehmet'in sevdiğini ve de köyünü terk etmesine sebep olmuşlar. Böylece çok derin bir üzüntüyle gurbete çıkan Mehmet geride gözleri yaşlı bir kız, yerinden kalkamayan dertli bir ana bırakmış.

Büyük acı içinde olan, yüreği yanık Hacer kız her gün evinin yakınından akan dereye gider, çamaşır yıkar, çitlere asarken dudaklarından hiç eksik etmediği bu türküyle bütün köyü inletip dururmuş. Ama ne yazık ki Hacer kızın bu feryatlarını, ne Mehmet duyar, ne de araya giren iyi niyetli komşular bu işe bir çare bulamazlarmış. Tüm komşuların gelip gittiği bu ev yas evine dönmüş.

O günden sonra günler aylar böylece gelip geçmiş, ne Mehmet dönmüş, ne de Hacer sevdiğinin yanına gitmiş. Ama Hacer'in yüreği yanık, hep dertli dertli söylemiş bir türkü inceden.

Ne çare ki içli kız, dertli kız, türküsüne vurduğu gamını, kederini sevdiğine ulaştıramamış. Araya girenler de işin üstesinden gelememişler. Böylece yıllar yılları kovalamış, Mehmet gurbette kalmış, Hacer kız da dere kenarında hem ağlamış, hem söylemiş "Ordu'nun Dereleri" türküsünü ölünceye kadar.

138. OTOMOFİL GELİYOR

Şaziye TATLİCAN

Olgun GÖNÜL

Otomofil geliyor

yar yar yar amman

Perşembe yollarında

rinna yavrum rinna nay

Ben yârimi tanırım

yar yar yar amman

Bilezik kollarında

rinna yavrum rinna nay

Irgala yavrum ırgala

Şehriye çorbası gibi

Allah sana mal vermiş

Alaman bombası gibi

Yar saçların saçların

yar yar yar amman

Oynar omuz başların

rinna yavrum rinna nay

Alır giderim seni *yar yar yar amman*
Darılır gardaşların *rinna yavrum rinna nay*

Irgala yavrum ırgala
Şehriye çorbası gibi
Allah sana mal vermiş
Alaman bombası gibi

Gız saçların iki kat *yar yar yar amman*
Kes birini bana sat *rinna yavrum rinna nay*
Annenden git izin al *yar yar amman*
Bir gece de bende yat *rinna yavrum rinna nay*

Irgala yavrum ırgala
Şehriye çorbası gibi
Allah sana mal vermiş
Alaman bombası gibi

(Ordu /Can ve Turhan s.180)

139. PERŞEMBE'NİN DÜZLERİ

Muhsin TERCAN *Ali CANLI*

Perşembe'nin düzleri

Yalan oldu sözleri

Pınar olmuş akıyor *güzelim yürü*

Nazlı yârin gözleri *sürmelim amman*

Yürü güzel yürü

Saçlarını sürü

Dostun geçmiş karşıma güzelin kızı

Biraz edalıca yürü sürmelim oyna

Asmada üzüme bak
Kaşıma gözüme bak
Ne kadar kırgın isen *güzelim yürü*
Gülerek yüzüme bak *sürmelim amman*

Yürü güzel yürü

Saçlarını sürü

Dostun geçmiş karşıma güzelin kızı

Biraz edalıca yürü sürmelim oyna

Derenin kıyısında

Su verdim patlıcana

Bu canım kurban olsun *güzelim yürü*

Sendeki tatlı cana *sürmelim amman*

Yürü güzel yürü

Saçlarını sürü

Dostun geçmiş karşıma güzelin kızı

Biraz edalıca yürü sürmelim oyna

(Ordu/ TRT THM 3159)

140. SÜRMEĒİ NACİYE'M

Fethi GENÇALIOĞLU

Hamdi TANSES

Çivi çaktım söğüde *Sürmeli Naciye'm*

Masar gelmez öğüde

Nasıl kurşun attılar *Sürmeli Naciye'm*

Masar gibi yiğide

Ben yanarım yanarım Sürmeli Naciye'm

Masar beye yanarım

Her sofralar kurdukça Sürmeli Naciye 'm

Masar geldi sanırım

Ata biner eniştem *Sürmeli Naciye 'm*

Zenginleri gümüştten

Eniştemin kokusu *Sürmeli Naciye 'm*

Yedi türlü yemiştten

Ben yanarım yanarım Sürmeli Naciye 'm

Masar beye yanarım

Her sofralar kurdukça Sürmeli Naciye 'm

Masar geldi sanırım

(Ordu/Tanses s.110)

141. OCAĞA KOYDUM KAZAN

Ramazan ERBAŞ

Ahmet YAMACI

Ocağa koydum kazan *yar yar yar yar yar*

Yak altını kaynasın

Yeni çıktı horona

Kemikleri oynasın

Hadi gülüm oyna bir danem

Bir de ben iki danem

Hop dini ninam neydini nam

Ney dini ninam neydini nam

Hop dini ninam neydini nam

Ney dini ninam neydini nam

Usul yavaş bas da gel *yar yar yar yar yar*

Tahtalar oynamasın

Gel sarılalım kaçalım

Cazı nenen duymasın

Hadi gülüm oyna bir danem

Bir de ben iki danem

Hop dini ninam neydini nam

Ney dini ninam neydini nam

Hop dini ninam neydini nam

Ney dini ninam neydini nam

Omuzundan aşağı yar yar yar yar yar

Tel tel olmuş saçların

Kız senin sarı perçemin

Kalem olmuş kaşların

Hadi gülüm oyna bir danem

Bir de ben iki danem

Hop dini ninam neydini nam

Ney dini ninam neydini nam

Hop dini ninam neydini nam

Ney dini ninam neydini nam

(Mesudiye/Ordu/ TRT THM 1643 2)

142. ALDIM İMANIMI GAPINA GELDİM

Mehmet BIÇAKÇI **Necmi KIRAN**

Aldım imanımı gapına geldim

Gabul eyle beni pirim Pir Sultan

Sen garip dostusun can yoldaşı

Gurban olsun sana serim Pir Sultan

Sen gideli açmaz oldu dostun gülleri
Kesti zalim seni diyen dilleri
Gapattılar Şah'a giden yolları
Tek çaremiz sensin derim Pir Sultan

İsyan dolu her tavrımız sözümüz
Kışa döndü baharımız yazımız
Kırdılar telini çalmaz sazımız
Zulüm dünyası çok derim Pir Sultan

Çektiğimiz çile derman bırakmaz
Ne kadar ağlasak gayrı kar etmez
Soysuz Molla Hızır Paşa aratmaz
Tükendi kalmadı ferim Pir Sultan

Bu kara yazımız silinir bir gün
Bu zulmün sonuna gelinir bir gün
Sazlar kılıfından alınır bir gün
İşte o gün Allah kerim Pir Sultan
(Gürgentepe/Ordu /Can ve Turhan s.49)

143. BÜTÜN ÜMİDİM SENDE

Âşık Mehmet Ziya TANRIVER

Şener GÖK

Bütün ümidim sende
Canım gözümsün fındık

Sana bağlıyım ben de
Canım hazımsın findık

Sabrınla hiç aşmayan
Bildiğinden şaşmayan
Dillerimden düşmeyen
Tatlı sözümsün findık

Sensin benim çıkarım
Hem gelirim akarım
Elbet sana bakarım
Sevgim hazımsın findık

Sensiz olmaz diyarım
Gölgende bahtiyarım
İlkbahar sonbaharım
Kışımsın yazımsın findık

Tarlalarda boy atar
Ocak ocak soy atar
Tenceremi kaynatan
Aşım tuzumsun findık

Yapraklarını eğme
Âşık Mehmed'e değme
Türkülerimde nağme

Elde sazımsın findık

(Uzunmusa Köyü/Ordu /Can ve Turhan s.76)

144. OĞLAN BENİ SUDAN AŞIR

Kemancı Ali KIRAN

Necmi KIRAN

Oğlan beni sudan aşır

Aşırayım ne verirsin

Galem gaşlar senin olsun

Sarı saçlar benim olsun

(Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan, s.175)

145. YEDİ YERDE OĞUL VERMİŞ ARIM⁷ (UH)

Cemal BAŞLI

MİFAD

Yedi yerde oğul vermiş arım arım

Gizli peteklerde balım var benim

Gelin utanmadan yalan söyledin

Ellenmiş petekte bal eyleşir mi?

Gördün mü Memet Tekçe mezarı

Zarar verdi mi sana Kirlik pazarı

Eve geldim karı vurdu azarı

Atın var Memet yükün hani senin?

(Ordu/ Can ve Turhan s. 318)

146. ÇIKMASAYDI ŞU KAÇKAR'IN DAĞINA

Cengiz DİLAVER

Cengiz DİLAVER

⁷ Korgan'dan Niksar'a kaçırılan kızın üç gün sonra kaçıranın elinden geri alınması üzerine yakılmış ağıt.

Çıkmasaydı Şu Kaçkar'ın dağına

Düşer miydi zalimlerin ağına

UzatmıŐlar kör çeŐmenin sağına

Kan içinde koç yiğidim aslanım

Ele değil can dostuna satılmıŐ

Bozkaya'da pusulara yatılmıŐ

Sol böğrüne yedi kurşun sıkılmıŐ

Kan içinde koç yiğidim aslanım

Böyle yiğit hangi elde görüldü

Arşın arşın kefenlere sarıldı

Kıyılıp da topraklara karıldı

Kan içinde koç yiğidim aslanım

(Ordu/ TRT THM 5114)

147. ÇUKURALAN'DAN ÇIKTIM SAĞ SELAMET (UH)

(SIRRI PEHLİVAN DESTANI)

Kemancı Ali KIRAN Necmi KIRAN

Çukuralan'dan çıktım sağ selamet

MaŐad'a gelince goptu gıyamet

Küçük kuzularım kime emanet

Veran Yıldırım'a verdim canımı gurban canımı

MaŐad'ınan Yıldırım'ın arası

Sol yanıma girdi bıçak yarası

Nedir gomşularım bunun çaresi

Veran Yıldırım'a verdim canımı gurban canımı

Üç gün oldu ben yaylaya göçeli

Yar oturur evde alnı peçeli

Her gün durman ağlar gündüz geceli

Veran Yıldırım'a verdim canımı gurban canımı

(Mesudiye/ORDU/ Can ve Turhan, s.310)

148. NAZMIYE'M DE SENİ VERMEM ELLERE

Olgun GÖNÜL Olgun GÖNÜL

Nazmiye'm de seni vermem ellere

Karanlık gecelerde çıktım yollara

Genç yaşımda girdim kara yerlere

Ağla gençliğime Nazmiye gelin

Kışlada dururken mektubun geldi

Mektubu elimden de çavuşum aldı

Kıymetli Nazmiye'm ellere kaldı

Ağla gençliğime Nazmiye gelin

(Ordu /Can ve Turhan,- s.169)

149. YÜCEDAĞ BAŞINDA BİR ULU ÇINAR

Dursun KARADUMAN

Ank. Dev. Kons.

Yüce dağ başında bir ulu çınar

Çınarın dallarına kanaryam şahinler konar

Herkes sevdiği yara böyle mi yanar

Ben kendime eş bulamadım kanaryam sağ olsun dostlar

Yüce dağ başında tabakam kaldı

Senle bizim kavuşmamız kanaryam mahşere kaldı

Küçükükten bir yar sevdim ellere kaldı

Ben kendime eş bulamadım kanaryam sağ olsun dostlar

(Fatsa/Ordu/ TRT THM 4343)

150. YAVADI'DAN ÇIKTIM YALDIZ PİYADE

Temel ÜNAL

Şener GÖK

Yavadi'dan çıktım yaldız piyade

Yaşım küçük amma derdim ziyade

Kekülüm yüzümde sürmem gözümde

Ben murad almadım dünya yüzünde

Çatağa da vardım baktım arkama

Beylik kurşun birden girdi kafama

Anam babam yok ki gelse yanıma

Ben benim ağlarım yanar giderim

Yaylanın yaprağı düştü kanıma

Çifte kardaşlarım geldi yanıma

Nasıl kıydın Hakkı tatlı canıma

Ben benim ağlarım yanar giderim

Vurulduğum yerler Çatağa yakın

Gidin komşularım halime bakın

Murat çocuğuma kızıma bakın

Ben benim ağlarım yanar giderim

(Köşe Köyü/Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.224)

151. AŞAĞIDAN GELİR YAYLI MAKİNE

Cengiz DİLAVER

Ümit TOKCAN

Aşağıdan gelir yaylı makine

makinem

Bırakın gır atı girsin ekine

canım canım canım canım

Verin benim sevdiğimi terkime

terkime

Gır at yorulur da gönül yorulmaz

canım canım canım canım

Dere kenarında yayılan gazlar

ya gazlar

Uzatmış boynunu sılayı gözler

canım canım canım canım

Ekmek yediğimiz gelinler

gızlar

Gelin birer birer helallaşalım

canım canım canım canım

(Mesudiye/Ordu /Can ve Turhan s.56)

152. GÖK GUBBE ALTINDA

Hamdi TANSES

TRT Müzik Dairesi

Gökkubbe altında yerin üstünde

Ne var ne yok canlı cansız benimdir

Yokluğa ulaştım varın üstünde

Onun için dinli dinsiz benimdir

Gül yüzlü sultanım gel yanıma gir meydana

Vardım ileriye döndüm geriye
İnan şaşım sarındığım deriye
Kendime rastladım varsam nereye
Evvel ahir sonlu sonsuz benimdir

Gül yüzlü sultanım gel yanıma gir meydana

Bu hesabın üst başıyla alt ucu
Sefil selimi'nin itikat gücü
Tatlıya tatlıdır acıya acı
Huylu huysuz kinli kinsiz benimdir

Gül yüzlü sultanım gel yanıma gir meydana

(Ordu/ TRT THM 4252)

153. YAYLAM SENİN BAŞINA DUMAN ALMAMIŞ (UH)

Kemancı Ali KIRAN Necmi KIRAN

Yaylam senin başına duman almamış
Duman almış ta anam gülü solmamış
Yarsız yaylaların gülüm tadı galmamış
Güzel kalk gidek de bizim yaylaya

Yaylalar yaylalar da yeşil yaylalar

Benim yârim oralarda üşür yaylalar

(Mesudiye/Ordu/Can ve Turhan s. 316)

154. SIÇAN GELİR TAKA TUKLA

Olgun GÖNÜL Olgun GÖNÜL

Sıçan gelir taka da tukla
Ne nohudu koymuş ne de bakla

Kahveci kahveni sen de sakla

Tiryaki olmuş oy bizim sıçan

Hop ni nayı nay nay

Nin nanayı nay nay

Tara ninayı nay nay

Nin ninayı nay nay

Bıçkıcı almış eline

Keseri sokmuş beline

Çıkmış damın tepesine

Dülger olmuş oy bizim sıçan

Hop ni nayı nay nay

Nin nanayı nay nay

Tara ninayı nay nay

Nin ninayı nay nay

İstanbul'dan gelirkene

Gördüm sıçan sürüsünü

Öldürdüm eşekten irisini

Davula gerdim derisini

Hop ni nayı nay nay

Nin nanayı nay nay

Tara ninayı nay nay

Nin ninayı nay nay

Yitirdim yedi lirayı

Öldüm arayı arayı

Duvara saklamış parayı

Sarraflı olmuş oy bizim sıçan

Hop ni nayı nay nay

Nin nanayı nay nay

Tara ninayı nay nay

Nin ninayı nay nay

(Ordu/ Can ve Turhan s.203)

155. YENİ ÇİFLİK DERLER ÇÖLÜN DÜZÜNDE⁸

Ümit TOKCAN Tuncer İNAN

Yeni çiflik derler de çölün düzünde

Yeşil ördek m'öter suyun gözünde

Allah canımı alsın da Nezuk dizinde

Ağla gözyaşını sil gara gözlüm

Yayladan mı geliyor da

Boylarına maşallah

Bizim evde gelin yok da

Sen olursun inşallah

Ohtob bellerinden de geliyor posta

Benden selam söylen o nazlı dostu

Sorarsan Nezüyü Sivas'ta hasta

Ağla gözyaşını sil gara gözlüm

Yayladan mı geliyor da

Boylarına maşallah

Bizim evde gelin yok ta

Sen olursun inşallah

(Tokat-Ordu/ Can ve Turhan s.230)

⁸ 3395 Rpt. No. ile Tokat repertuvarında kayıtlıdır.

156. A GIZ SANA Bİ GOLLUK ALAYIM MI?

Celal YELKOVAN/Mustafa YALGIÇ

MİFAD

Erkek: Of aman of of of of of
A gız sana bi donluk alayım mı?
Nerelerine nerelerine of nerelerine nerelerine

Kız: Bilmiyon mu lan domuzun oğlu
Buralarıma şuralarıma buralarıma şuralarıma

Erkek: *Ne bilim ben bilmiyodum ben*
Akşam da haber vereydin sen
Mağızıya bakkala giderdim ben
Sana da donluk alırdım gelirdim ben
Onun da golayını bulurdum ben

Anca bildim güzelim anca bildim
Anca bildim sarı gız anca bildim

Erkek: Of aman of of of of of
A gız memelerine bir memelik alayım mı?
Nerelerine nerelerine of nerelerine

Kız: Bilmiyon mu lan seni gidi domuzun oğlu
Buralarıma şuralarıma buralarıma şuralarıma

Erkek: *Ne bilim ben bilmiyodum ben*
Akşam da haber vereydin sen
Mağızıya bakkala giderdim ben
Sana da memelik alırdım gelirdim ben
Onun da golayını bulurdum ben

Anca bildim güzelim anca bildim
Anca bildim sarı gız anca bildim

Erkek: Of aman of of of of of
A gız şu yanaklarına bir boyalık alayım mı?
Nerelerine nerelerine of nerelerine

Kız: Bilmiyon mu lan seni gidi domuzun oğlu
Buralarıma şuralarıma buralarıma şuralarıma

Erkek: *Ne bilim ben bilmiyodum ben*
Akşam da haber vereydin sen
Mağızıya bakkala giderdim ben
Sana da boyalık alırdım gelirdim ben
Onun da golayını bulurdum ben

Anca bildim güzelim anca bildim
Anca bildim sarı gız anca bildim

(Kumru-Ortaca/Ordu /Can ve Turhan,- s.43)

157. YAR SANA BEŞİK ALAYIM MI?

Fethi GENÇALIOĞLU

Nurettin ÇAMLIDAĞ

Yar sana beşik alayım mı hey

Ah nerelerime nerelerime

Limon Şeker kıyarlar da

Kızlar beşik ırgalar

On beş karga bir olmuş da

Ceviz dalı ırgalar

Yar sana fıstan alayım mı hey

Ah nerelerime nerelerime

Limon Şeker kıyarlar da

Kızlar beşik ırgalar

On beş karga bir olmuş da

Ceviz dalı ırgalar

Yar sana pabuç alayım mı hey

Ah nerelerime nerelerime

Limon Şeker kıyarlar da

Kızlar beşik ırgalar

On beş karga bir olmuş da

Ceviz dalı ırgalar

(Ünye/Ordu/ TRT THM 3830)

SONUÇ

Türküler, Türk halk kültürünü yansıtan en önemli unsurlardan biridir. Türk milletinin sevincini, acısını, hüznünü; insana, doğaya, eşyaya bakışını; başına gelen olaylar ya da kader karşısında gösterdiği tavrı anlamlı ve içten bir şekilde sergilemektedir. Biz de kültür birikimimiz olan türküleri korumak, gelecek nesillere aktarmak, unutulmaya yüz tutmuş türküleri gün yüzüne çıkarmak, konuyla ilgili kapsamlı bir kaynak oluşturmak amacıyla bu çalışmamızda Ordu yöresine ait türküleri bir araya getirip şekil, konu, ezgi ve kullanıldıkları alanlar bakımından tasnif etmeye çalıştık. Ordu türkülerinin büyük çoğunluğunu TRT THM Repertuarından ve Ordu Türküleri adlı kitaptan aldık. Bunların dışında diğer yazılı kaynaklardan ve derleme çalışmalarından yararlandık.

Ordu türküleri üzerinde yapılan bu tahlil ve tasnif çalışmasından şu sonuçlar elde edilmiştir:

Ordu türkülerinin icra bakımından sahil kesiminde ve iç kesimlerde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İç kesimde daha çok Tokat, Sivas, Yozgat kültürel özellikleri hâkimken Karadeniz kültürel özelliklerinin sahil kesiminde kendini gösterdiği gözlemlenmiştir.

Ordu türkülerinin çoğunlukla mani kıtalarından oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu türkülerin çoğu konu bakımından bütünlük arz etmemekle birlikte farklı konudaki mani kıtaları bir araya getirilerek bir bütünlük sağlandığı ve türkü oluşturulduğu görülmüştür.

Ordu türkülerinin tamamında hece ölçüsü kullanıldığı tespit edilmiştir. Hecenin 7’li 8’li, 11’li ve 14’lü kalıpları kullanılmıştır. Mani kıtalarıyla kurulu türkülerin çokluğundan dolayı en çok kullanılan kalıp 7’li ölçüdür.

Ordu türkülerinde doldurma dize ve sözcüklere fazla yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu sözcüklerin “ah”, “da” şeklinde ya da “Eminem”, “Fadimem” gibi isim şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Türkülerde yörenin söyleyiş özelliklerinden kaynaklanan farklılıklar görülmektedir.

Ordu türkülerinin tamamının isimleri birinci bentlerin ilk dizelerinden aldığı görülmüştür.

Ordu türkülerinden “Tinyaba’nın Taşları” ve “Yeni Çiflik Derler Yolun Düzünde” adlı türküler Tokat TRT THM Repertuarında kayıtlıdır. Ancak “Ordu Türküleri” kitabında yer aldığından çalışmamıza eklenmiştir.

TRT THM Repertuarı ve Ordu Türküleri adlı kitaptaki türkülerin yazım yanlışları ve imla hataları tespit edilerek düzeltilmiştir.

Hekimoğlu türküsünün varyantları tespit edilip metinler ayrı olarak verilmiştir.

Ordu türküleri ezgileri bakımından incelendiğinde 157 türkünün 153 tanesi kırık hava (usullü), 4 tanesi de türkü uzun hava (usulsüz) olduğu tespit edilmiştir.

Ordu türküleri içinde bazı türkülerin isimlerinin aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu türküler I-II şeklinde numaralandırılmıştır.

Ordu türküleri içerisinde benzer bentleri olan türkülere rastlanmıştır. Ancak farklı bentleri de olduğundan ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Ordu türkülerinin içerisinde, kıyı kesimlerde derlenen türkülere Giresun, Çarşamba, Samsun, Trabzon; iç kesimlerde derlenen türkülere ise Reşadiye, Tokat, Niksar gibi komşu il ve ilçe isimlerine rastlanmıştır. Yine kıyı kesimlerde derlenen türkülere “Urus”, “Gürcü” şeklinde komşu millet isimleri de yer almaktadır.

KAYNAKLAR

- Akdeniz, Ç. (1995). *Ordu Türkülerinde Analiz Çalışması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Güzel Sanatlar Anasanat Dalı, İstanbul.
- Arat, R. R. (1991). *Eski Türk Şiiri*, Ankara.
- Arseven, V. (1992). Türk Halk Müziğinin Ezgisel Yapısı Üzerine. *Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler*, (haz.: Salih Turhan), s. 15-28. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Aydın, M. (1992). *Aybastı Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi/ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü/ Türk Dili Anabilim Dalı, İstanbul.
- Avcı, A. H. (1992). *Halk Bilimi Konuları ve Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Berhem.
- Bekki, S. (2004). *Baş Yastıkta Göz Yolda/ Sivas Türküleri*. İstanbul: Kitabevi.
- Bekki, S. (2003). Sivas Türkülerinin Yayılma Sahaları ve Şehir Açısından Gösterdiği Özellikler. *Halk Kültüründe Sivas'ın Yeri Seminer Bildirileri*, s. 299 Ankara: Âşık Veysel Kültür Derneği Yayınları.
- Boratav, P. N. (1992). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek.
- Caferoğlu, A. (1994). *Kuzeydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*. Ankara: TDK.
- Can, T. ve Turhan, S. *Ordunun Dereleri/ Ordu Türküleri*. Ankara: Ordu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çebi, S. (2000). *Ordu Şehri Hakkında Derlemeler ve Hatıralar*. Ordu: Orsev.
- Çebi, S. (1998). *Ordu Türküleri*. Ordu.
- Çobanoğlu, Ö. (2010). Türkü Olgusu Bağlamında “Türkü” ve “Şarkı”. *Türk Yurdu Dergisi*, 269, 46-49.
- Demir, N. (2001). *Ordu İli ve Yöresi Ağızlar (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Ankara: TDK.
- Devellioğlu, F. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dizdaroğlu, H. (1969). *Halk Şiirinde Türler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Elçi, A. (1997). *Muzaffer Sarısözen Hayatı, Eseri ve Çalışmaları*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Eriş, M. (2012). *81 İlde Kültür ve Şehir: Ordu*. Ordu: Ordu Valiliği.
- Eroğlu, T. (1994). *İnsan ve Oyun (Oyun, Dans ve Halk Oyunları)*. Kayseri.
- Esen, A. Ş. (1999) *Anadolu Türküleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1995). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. İstanbul: Sosyal.
- Gazimihâl, M. R. (2006). *Anadolu Türküleri ve Musıkî İstikbâlimiz*. (haz. Metin Özarslan), İstanbul.
- Gözaydın, N. (1989). Anonim Halk Şiiri Üzerine. *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı III*. Cilt LVII, (445-450). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Güngör Akbulut, E. (2018). *Ordu Türkülerinde Kadın Tipleri*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- Kaya, D. (1999). Dualar ve Beddualar. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 4, 99-121.
- Kaya, D. (2004). *Anonim Halk Şiiri*. Ankara: Akçağ.
- Kaya, D. (2010). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ.
- Kunos, I. (1978). *Türk Halk Edebiyatı*. (haz.: Tuncer Gülensoy). Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul: Kervan.
- Köprülü, M. F. (1993). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara.
- Mistepe, U. (2010). *Ünye Şarkı ve Türküleri*. Ordu: Ünye Belediyesi Kültür Yayınları.
- Oğuz, M. Ö. (1993). Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi. *Milli Folklor*, 5, 19.
- Onay, A. T. (1996). *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i*, (haz. Cemal Kurnaz). Ankara: Akçağ.
- Örnekleriyle Türkçe Sözlük* (1996). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özbek, M. (1994). *Folklor ve Türkülerimiz*. İstanbul: Ötüken.
- Özdemir, E. (1990). *Edebiyat Bilgileri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- Öztelli, C. (1972). *Evlerinin Önü/ Bütün Halk Türküleri*. İstanbul.
- Tanses, H. (1997). *Notalarıyla Karadeniz Türküleri*. İstanbul: Say.
- Tanses, H. (2004). *Halk Türküleri 1. Kitap*. İstanbul: Say.
- Turhan, S. (1992). *Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi 1-2* (2000). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.
- Türk Müziğinden Seçmeler 1*. (1998). Ankara: TRT Müzik Dairesi.
- Türkçe Sözlük* (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Yakıcı, A. (2007). *Halk Şiirinde Türkü/ Tanım-Tasnif-İnceleme-Metin*. Ankara: Akçağ.
- Yediyıldız, B. (1984). Ordu Yöresine Ait Bazı Folklor Unsurlarının Tarihi Kökenleri, *III. Milletlerarası Folklor Kongresi Bildirileri*. Ankara.
- Yediyıldız, B. (1998). Ordu ilinin Tarihçesi. *Ordulular Rehberi*. Ordu İli Kültür ve Kalkınma Vakfı Yayınları.
- Yener, A. S. (2015). Ordu İli Altınordu İlçesi Şehir Müzik Kültürü. *Ordu Üniversitesi Açık Arşiv Sistemi*.
- Yeni Türk Ansiklopedisi* (1985). Cilt II, 671. İstanbul: Ötüken.
- Yılmaz, O. (2015). *Ordu Türkülerinin Sınıflandırılması ve Motif Yapısı* (Yüksek lisans seminer çalışması). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Giresun.
- Yılmaz, Ö. (2015). *Makam, Çok Seslilik Ve Yöresel Tavırlar Kapsamında Bağlama'da Düzenler* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

DİZİN

(“Türküler” ve Uzun Havalar”)

A

A Gız Sana Bir Golluk Alayım mı?, 178

Al Aşşaya Vur Dizini, 160

Al Tavandan Belleri, 133

Aldım İmanımı Gapına Geldim, 168

Aldır Aldır Mukaddes, 111

Armudun İrisine, 81

Aşağıdan Gelir Yaylı Makine, 174

Aşşaki Camide Gördüm Boyunu, 59

Aybastı'nın Dağları, 82

B

Bahçalarda Mor Meni, 118

Bahçalarda Pırasa, 134

Bahçe Bağa Mı Gider, 135

Bahçeye Gel Bahçeye, 136

Başındaki Yazmanın, 137

Ben Bu Yaylalara Yayla Mı Derim, 60

Ben Sürüye Yol Verdim, 61

Beşiğimin Altı Bakır, 81

Bir Sigara Ver Bana, 156

Boztepe'nin Başında, 111

Boztepe'nin Başında II, 138

Bu Dert Niye Bitmiyor, 131

Bütün Ümidim Sende, 169

C

Cafer'e Derlerdi Bir Yiğit Uşak, 63

Cenikiden Dutdum Darı, 160

Ç

Çaldığım Bağlama, 118

Çalılıktan Bir Su İçtim, 63

Çambaşı'nın Evleri, 83

Çambaşı'na Çıktım Çıram Yanmadı, 64

Çıktım Fındık Dalına, 119

Çıktım Kocatepe'ye, 84

Çukur Yaylasının Yolu Düz Gider, 59

Çukuralan'dan Çıktım Sağ Selamet, 172

D

Dağdan Tuttum Bir Cücük Fadime'm,
112

Dalda Fındık Kalmasın, 120

Dam Ardına Gelsene, 85

Deniz Üstü Piyade, 107

Derdimin Devası Suyu Havası, 64

Dere Kenarına Duzak Kurdular, 55

Dertliyim Dereliyim, 139

Düz Mahalle İçinde, 55

Düz Tarlanın Ekini, 113

E

Ekini Biçe Biçe, 86

Emine'm Pazar mısın? 121

Entarim Vardır Sarı, 87

Entarisi Aktandır, 140

Enterim Akdur Benim, 87

Eski Cami Direk İster, 88

Evleri Garşumuzda, 141

Evlerinin Önü Akar, 66

Evlerinin Önü Limon Portakal, 66

Ey Tırabuzan Tırabuzan, 89

F

Fasulyeyi Guruttum, 142

Fındık Toplayın Gızlar, 143

Fırın Üstünde Fırın, 122

G

Gelir misin Gelmez misin Ayva
Dibine,49

Geminin Ambarına,128

Gidemem Şiraz'a Ben, 90

Gidiyom Gidemiyom I, 123

Gidiyom Gidemiyom II, 144

Gidiyom Giresun'a, 114

Gine Yeşerdi Fındık Dalları, 67

Girebi Alayım mı Fadime'm, 161

Gökkubbe Altında 175

Görünür Melet Çayı, 90

Gümüş Ucu Mercanım, 91

H

Ha Buradan Aşşaya, 114

Hanım Senin Ne Güzel Gaşların Var, 54

Hapishane Türküsü, 92

Hatipoğlu Nam Verür, 108

Havalarda Tayyare, 145

Hekimoğlu Derler Benim Aslıma, 51

Hekimoğlu Derler Benim Aslıma II, 52

Hey Kemeñeci Dayı, 92

I

Irmak Kenarında Üç Ağaç İncir, 79

Irmak Kıyında Tarla, 93

İ

İki Turnam Gelmiş Yorulmuş, 68

İmeciler Geliyor Eli Kazmalı, 68

İncir Koydum Sepete, 124

İstanbul Evrülesin, 94

İşte Geldim Kapınıza, 95

K

Kamil'in Belinde Kama Parlıyor, 56

Kar Yağıyor Boran Boran, 146

Karanfil Ektin Düze, 147

Kasap Etin Pek Yağlıdır, 56

Kayalarda Karınca, 125

Keçi Saldım Bayıra, 1156

Keltepe'nin Taşlarını, 53

Kemençenin Başına, 97

Kemençenin Başında, 97

Kemençemin Telleri, 98

Kestim Kestane Dalı, 109

Kırmızılım Kırmızılım, 77

Kırmızılım Tutam Tutam, 79

Kız Saçların Urgandır, 115

Koyun İndi Dereye, 116

Köprüyü Dolanma Köprü Yıkıktır, 57

M

Mehmet Derler Adına, 126

Melet Irmağını Atlayamadım, 69

N

Nazmiye'm De Seni Vermem Ellere, 172

Ne Durursun Oralarda Gelsene Yanıma,
58

Ne Uzundur Şu Fatsa'nın Yolları, 70

O

Ocağa Koydum Kazan, 166

Oğlan Beni Sudan Aşır, 170

Ordu'nun Dereleri, 162

Ordu'nun Sokakları, 157

Otomofil Geliyor, 164

Oy Gemici Gemici, 131

Oy Kemeçe Kemeçe, 99

Oy Kestane Kestane, 99

Oy Zalutların Alçağı, 132

Oynayın Gız Oynayın, 126

P

Pencereden Bah Beni, 148

Pencereden Bakıyor, 149

Perşembe'nin Düzleri, 165

S

Sabah Güneşi Doğdu, 127

Sahipsiz Evlerde Baca Tüter Mi? 52

Samsun'a İndim De Güneş Batıyor, 71

Sana Uyu Diyemedim, 72

Sandığı Eşemedim, 128

Sarıldım Limerine, 100

Seferberlik Çıktı Gelin Dediler, 73

Sert Karayel Esiyor, 129

Sevdiğime Varamadım, 78

Sıçan Gelir Takla Tukla, 176

Sigaramı Yandırdım, 101

Sildirge Sildirge Yağan Yağmurlar, 73

Sis Dağı'nın Ardında, 102

Sürmeli Naciye'm, 166

Ş

Şu Akkuş'un Gürgenleri, 53

Şu Derenin Boyuna, 150

T

Tabakamda Tütün Az, 110

Taşlı Dere Yolunda, 158

Tepeköy'ün Başında, 117

Terekte Darı Gördüm I, 103

Terekte Darı Gördüm II, 130

Tinyaba'nın Daşları, 151

U-Ü

Uzun Kavak Ne Uzarsın? 74

Ünye'den Çıktım Başım Selamet, 74

Y

Yar Çiçeğim Çiçeğim, 103

Yar Sana Beşik Alayım mı? 180

Yârimin Giydiği Yeşil Entari, 75

Yavadı'dan Çıktım Yıldız Piyade, 173

Yayla Yaylaya Bakar I, 154

Yayla Yaylaya Bakar II, 104

Yaylam Senin Başına, 175

Yayla Yollarında Menevşeler Bitmiş, 80

Yaylanın Çimeninde, 116

Yazı Yazarım Yazı, 105

Yedi Yerde Oğul Vermiş Arım, 170

Yeni Çiftlik Derler Çölün Düzünde, 177

Yeni Yolun Bükmeleri, 159

Yeni Yolun Bükmesini Dolaşamadım, 76

Yıkırganın Armudu, 116

Yola Yolladım Seni, 154

Yücedağ Başında Bir Ulu Çınar, 173

Yüksek Odalarda Kura Çekilir, 76

SÖZLÜK

Bu bölümde yalnızca türkü metinlerinde Ordu yöresine ait olan ve genel kullanımda fazla karşılaşılmayan kelimeler verilmeye çalışılmıştır.

A-B

andır kalmak: ander kalmak, sahipsiz kalmak

abu: yenge

ale-: eylenecek, durmak.

aynalı martin: üzerine düşmanın gözüne tutmak için ayna takılmış bir çeşit tüfek.

bıçkı: testere

boyalık: allık

C-Ç

cazı: cadı

ceniki: cenik, canik. Yaylanın karşıtı olarak kışın kalınan yer.

cücük: civciv

çal-: dövmek.

çapul: giysi

çapula: kaba deriden yapılmış sivri ve kıvrık uçlu ayakkabı

D-E-F

dülger: yapıların kaba ağaç işlerini yapan kişi.

eyleş-: durmak, bulunmak.

ferace: kadınların sokağa çıkarken giydikleri, arkası bol yakasız mantoya benzeyen giysi.

ferik: genç, körpe.

fistan: giysi.

fiza: acı, sızı.

G

gaba guşluk: öğleden birkaç saat önceki zaman dilimi.

gabara: ayakkabının altındaki çivi

gaybet: gıyabında, yüzüne karşı olmadan.

gayda: tulum çalgısı.

gaytan: sicim, ip.

gavil: söz verme.

geç-: ispiyonlamak.

gesil gesil ağlamak: hüngür hüngür ağlamak.

gıran: kenar. (a sesi biraz uzun okunur.)

girebi: fındık dalı kesmeye yarayan alet.

görüm: görümce

guz: gölgelik, güneş almayan yer.

H-I-İ

ırgalamak: sallamak.

ışgın: gövdeden filizlenen dal.

ibrişim: kalın ipekten dokunmuş kumaş.

imeciler: imece ile bir işi yapacak olan kişiler.

İskefsir: diğer adı Reşadiye olan Tokat ilçesi.

L-M

lazut: mısır.

martin: tek kurşun atan bir çeşit tüfek.

Masar: mazhar, erkek ismi.

O

Ohtap: diğer adı Yağmurlu olan Tokat'ta bir köy.

otomofil: otomobil.

P-S

peştamal: Karadenizli kadınların giydiği bele dolanan bir kıyafet.

pelit: çınar, meşe gibi ağaçların meyvesi, palamut.

sazak: bataklık, sazlık.

sildirge: çok ince, yavaş yavaş (yağmur için).

T

Tabya: Ordu'da bir yer adı.

tekleme: tek tük.

tenek: teneke.

Y-Z

yu-: yıkamak.

zalut: lazut, mısır.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı: Nurten LALE

Doğum Yeri ve Yılı: Bünyan - 1988

Yabancı Dili: İngilizce

E- posta: dumlupinarnurten@gmail.com

Eğitim Durumu:

**Lisans: Gazi Üniversitesi, Kırşehir Fen/Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü**

**Yüksek Lisans: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı**

Mesleki Deneyim

**Ordu Aybastı Çok Programlı Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, 2012-
2016**

**Kayseri Akkışla Fikret Tunç Çok Programlı Anadolu Lisesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Öğretmeni, 2016-halen.**